

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

**« Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩ ΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ »**

ΛΥΔΙΑ ΜΠΙΣΑΡΑ

ΑΜ: 1212Μ008

Επιβλέπων Καθηγητής για την εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας:

κα Μαρούδα Μαρία Ντανιέλλα

ΑΘΗΝΑ 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	3
------------------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
---------------	---

Α ΜΕΡΟΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ-ΑΙΤΟΥΝΤΑ ΑΣΥΛΟ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΕΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.α. Ο ΟΡΟΣ «ΑΙΤΩΝ ΑΣΥΛΟ».....	6
--------------------------------	---

1.β. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.....	7
---	---

1.γ. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ.....	8
---	---

1.δ. ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.....	10
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ Η ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ;

2.α. ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΜΕΝΑ.....	13
-------------------------	----

2.β. ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	17
---	----

2.γ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	20
-----------------------------	----

2.δ. ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	23
-------------------------------------	----

2.ε. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	24
-----------------------------------	----

2.στ. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	24
---------------------------------------	----

2.ζ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ.....	26
-----------------------------------	----

2.η. ΚΡΑΤΗΣΗ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ.....	30
-----------------------------------	----

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΚΡΑΤΗΣΗ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	32
--	----

2.β. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	34
-----------------------------	----

2.γ. ΝΟΜΟΣ 3907/2011: ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ.....	37
---	----

2.δ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ.....	42
2.ε. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ: ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ-ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ.....	45
2.α. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	46
2.β. ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	47
2.γ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ.....	48
2.Δ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	51
2.ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΤΟ ΦΩΤΕΙΝΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ	
3.α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	53
3.β. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	54
3.γ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	56
3.δ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	57
3.ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ	
4.α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	59
4.β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ.....	61
4.γ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	
5.α. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	65
5.β. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	66
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	73

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές του τμήματος μεταπτυχιακού και ιδιαιτέρως κο Στ.Περράκη και την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Μαρία-Ντανιέλα Μαρούδα για τον πλούτο γνώσεων που μου προσέφεραν αυτά τα δύο χρόνια.

Για την διεξαγωγή και ευόδωση της έρευνας ευχαριστώ πολύ όλους επαγγελματίες και φορείς, που συνέβαλαν στην υλοποίησή της.

Ευχαριστώ την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, την Υπηρεσία Ασύλου και την ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση για τις χρήσιμες και καθοριστικές πληροφορίες που μου προσέφεραν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα τεράστιο κύμα μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα και προς τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης. Οι λόγοι είναι προφανείς: Οι τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις και η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κυρίως στην ήπειρο της Αφρικής και της Ασίας, έχουν οδηγήσει εκατομμύρια ανθρώπων στην αναζήτηση ενός ασφαλέστερου και ποιοτικότερου περιβάλλοντος διαβίωσης.

Το «προφίλ» των ανθρώπων αυτών ποικίλει: άνθρωποι που έρχονται με κατ' αρχήν κοινωνικό-οικονομικά κίνητρα, ασυνόδευτοι ανήλικοι, θύματα βασανιστηρίων, θύματα εμπορίας, άνθρωποι με ιδιαίτερες ανάγκες υγείας ή ψυχολογικής ή κοινωνικής στήριξης, οικογένειες, γυναίκες χωρίς την συνοδεία αντίθετου φύλου, ηλικιωμένοι κ.α.

Κατά την είσοδο τους στην χώρα, οι άνθρωποι αυτοί στερούνται την ελευθερία τους, καθώς εισήλθαν παράτυπα στην χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα και κρατούνται σε κέντρα κράτησης, σε ακατάλληλες συνθήκες για την ευαλωτότητά τους, αιτούμενοι άσυλο. Από την άλλη, τα κράτη έρχονται αντιμέτωπα με το εξής δίλημμα: την υποχρέωση παροχής διεθνούς προστασίας και το κυριαρχικό τους δικαίωμα να ελέγχουν τα σύνορα τους.

Ωστόσο, τα δικαιώματα στην ελευθερία και στην ασφάλεια του ατόμου αποτελούν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που βρίσκουν την έκφραση τους στη διεθνή απαγόρευση της αυθαίρετης κράτησης και που υποστηρίζονται από το δικαίωμα στην ελευθερία της κυκλοφορίας.

Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωπα τα εθνικά συστήματα ασύλου, σαν αποτέλεσμα παράτυπης μετανάστευσης καθώς και το δικαίωμα των κρατών να ελέγχουν την είσοδο και την παραμονή των αλλοδαπών στην επικράτεια τους, αποφάσισα να ασχοληθώ με την παρούσα κατάσταση και το νομοθετικό πλαίσιο ως προς την κράτηση των αιτούντων άσυλο.

Η έρευνα στηρίχθηκε στην ανάλυση της υφιστάμενης νομοθεσίας και την εξέταση της ακολουθούμενης πρακτικής. Σε ό,τι αφορά το πρώτο σκέλος έγινε μια

προσπάθεια να αναζητηθούν όλα τα νομοθετικά κείμενα –εθνικά, διεθνή κι κοινοτικά- που άπτονται όχι μόνο της διοικητικής κράτησης και της στέρησης της ελευθερίας αλλά και της έννοιας «διοικητικά κρατούμενου» και του «αιτούντα άσυλο», έννοιες τις οποίες θα συναντάμε καθ’ όλη τη διάρκεια του ‘ερευνητικού ταξιδιού’.

Σε ό,τι αφορά το δεύτερο σκέλος, θα γίνει εκτενής αναφορά στην πολιτική της διοικητικής κράτησης αιτούντων άσυλο που εφαρμόζουν τόσο η Ελλάδα όσο και 4 κράτη της Ευρώπης: Μάλτα, Ηνωμένο Βασίλειο, Βουλγαρία και Σουηδία. Η επιλογή δεν είναι τυχαία.

Η Μάλτα είναι το μοναδικό κράτος που βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ευρώπης. Οι μεταναστευτικές ροές που εισέρχονται σ’ αυτό το μικρό κράτος, κυρίως από χώρες της μαύρης ηπείρου, είναι μεγαλύτερες από τις προσδοκώμενες, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός της χώρας να έχει αυξηθεί κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια.

Κράτη με πολιτική και οικονομική δύναμη και μακριά από τις πύλες εισόδου της Ευρώπης, όπως η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς την διοικητική κράτηση των αιτούντων διεθνούς προστασίας. Η ειδοποιός διαφορά τους, όπως θα αποδειχτεί στα επόμενα κεφάλαια, έγκειται στο ότι το πρώτο κράτος αντιμετωπίζει την κατάσταση με απόλυτο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ το δεύτερο παραβιάζει σωρηδόν τα διεθνές κείμενα.

Τέλος, η Βουλγαρία είναι μια χώρα που λειτουργεί ως πύλη εισόδου, όπως η Ελλάδα, για τις μεταναστευτικές ροές. Η μεταναστευτική κρίση ήταν μέχρι πρότινος άγνωστη στη Βουλγαρία. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει αυξηθεί δραματικά ο αριθμός νεοεισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών και η χώρα βρίσκεται ανέτοιμη ως προς την υποδοχή και την εξέταση των αιτημάτων ασύλου.

Το ερώτημα λοιπόν για το αν η διοικητική κράτηση εφαρμόζεται με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα θα διερευνηθεί παρακάτω.

Α ΜΕΡΟΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ-ΑΙΤΟΥΝΤΑ ΑΣΥΛΟ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΕΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.α. Ο ΟΡΟΣ «ΑΙΤΩΝ ΑΣΥΛΟ»

Οι αιτούντες άσυλο ζητούν διεθνή προστασία βάσει της αδυναμίας επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους λόγω δικαιολογημένου φόβου διώξεως ή κινδύνου να υποστούν κακομεταχείριση ή άλλη σοβαρή βλάβη.

«Αιτών διεθνή προστασία είναι ο αλλοδαπός ή ανιθαγενής, ο οποίος δηλώνει προφορικά ή γραπτά ότι ζητά άσυλο ή ζητά να μην απελαθεί γιατί φοβάται δίωξη λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, ή γιατί κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη στη χώρα καταγωγής ή προηγούμενης διαμονής του, ιδίως γιατί κινδυνεύει με θανατική ποινή ή εκτέλεση, με βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή κινδυνεύει η ζωή ή η ακεραιότητά του λόγω διεθνούς ή εμφύλιας σύρραξης. Τα στοιχεία αυτά, αποτελούν τα κριτήρια υπαγωγής του ορισμού του πρόσφυγα¹».

Σύμφωνα με το Άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το δικαίωμα κάθε ατόμου που καταδιώκεται να ζητά άσυλο και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος οι αιτούντες άσυλο συχνά αναγκάζονται να φθάνουν ή να εισέρχονται παράτυπα στην χώρα ασύλου. Αυτό το στοιχείο καθώς και το γεγονός ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν συχνά τραυματικές εμπειρίες θα πρέπει να συνεκτιμώνται κατά την επιβολή περιορισμών της ελευθερίας κυκλοφορίας τους που στηρίζεται στην παράτυπη είσοδο ή στην παράτυπη παρουσία τους στην χώρα που έχουν ζητήσει ή που θα ζητήσουν άσυλο.

Το σημείο εκκίνησης της διαδικασίας ασύλου στην Ευρώπη είναι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο αυτής του 1967, τα οποία έχουν πλέον σε μεγάλο βαθμό ενσωματωθεί στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης². Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 αποτελεί την εξειδικευμένη συνθήκη για τα δικαιώματα των προσφύγων. Ο ακρογωνιαίος

¹ Άρθρο 1(α) 2 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς του Πρόσφυγα (Ν.Δ. 3989/1959, ΦΕΚ 201, τ. Α')

² μέσω της Οδηγίας περί Αναγνώρισης (2011/95/ΕΕ)

λίθος της προστασίας των προσφύγων είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης³. Αυτό σημαίνει, καταρχήν, ότι οι πρόσφυγες δεν πρέπει να αναγκάζονται να επιστρέψουν σε χώρα όπου έχουν λόγους να φοβούνται ότι θα υποστούν διώξεις.

Το Άρθρο 78 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διαθέτει πολιτική για το άσυλο, την επικουρική προστασία και την προσωρινή προστασία και να «εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης⁴. Η εν λόγω πολιτική πρέπει να είναι σύμφωνη προς τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το πρωτόκολλό της και προς άλλες συναφείς συνθήκες, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC), η Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλης βάνανσης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT), το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) και το Διεθνές Σύμφωνο για Οικονομικά, Κοινωνικά κα Πολιτισμικά (ICESCR). Το μέτρα του κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) όσον αφορά το άσυλο, όπως ο Κανονισμός του Δουβλίνου (Κανονισμός (ΕΕ) Αριθ. 604/2013 του Συμβουλίου), η Οδηγία περί Αναγνώρισης (2011/95/ΕΕ), η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου (2013/32/ΕΕ) και η Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής (2013/33/ΕΕ), έχουν εκδοθεί με γνώμονα την συγκεκριμένη πολιτική⁵.

Οι αιτούντες άσυλο αναφέρονται ως «αιτούντες διεθνούς προστασίας» και η κατάστασή τους ρυθμίζεται βάσει του κεκτημένου της ΕΕ όσον αφορά το άσυλο.

Η νομοθεσία της ΕΕ απαγορεύει την απομάκρυνση ενός αιτούντος άσυλο μέχρι τη λήψη απόφασης σχετικά με την αίτησή του. Χαρακτηριστικά, το Άρθρο 9 παράγραφος 1 της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου (2013/32/ΕΕ) ορίζει ότι η παρουσία του αιτούντος άσυλο στο έδαφος ενός κράτους μέλους της ΕΕ είναι νόμιμη και αναφέρει ότι στους

³ Δυνάμει του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η έννοια της αρχής της μη επαναπροώθησης εκτείνεται πέρα από εκείνη του Άρθρου 33 παράγραφος 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, καθώς υποχρεώσεις σχετικά με τη μη επαναπροώθηση απορρέουν επίσης από το Άρθρο 3 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλης βάνανσης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, καθώς και από το γενικό διεθνές δίκαιο.

Βλ. UNHCR, *Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol* (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Συμβουλευτική γνωμοδότηση επί της εξωεδαφικής εφαρμογής των υποχρεώσεων περί μη επαναπροώθησης δυνάμει της Σύμβασης του 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων και του σχετικού πρωτοκόλλου του 1967), 2007

⁴ European Union for fundamental Rights handbook «*European law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 51-53

⁵ Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν δεσμεύονται ή δεσμεύονται μόνο εν μέρει από το κεκτημένο της ΕΕ όσον αφορά το άσυλο

αιτούντες άσυλο «επιτρέπεται να παραμείνουν στο κράτος μέλος» για τον σκοπό της διαδικασίας, μέχρις ότου ληφθεί απόφαση από την υπεύθυνη αρχή, μολονότι υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις, ιδιαίτερα για μεταγενέστερες αιτήσεις⁶.

1.β. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Το δικαίωμα χορήγησης επίσημων εγγράφων για τους αιτούντες άσυλο δυνάμει του δικαίου της ΕΕ καθορίζεται από την Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής⁷. Το Άρθρο 6 της οδηγίας αναφέρει ότι σε όλους όσους υποβάλλουν αίτηση ασύλου πρέπει να χορηγείται, εντός τριών ημερών, έγγραφο το οποίο πιστοποιεί το καθεστώς τους ως αιτούντες άσυλο ή ότι μπορούν να παραμείνουν στο έδαφος του κράτους μέλους για όσο διάστημα εξετάζεται η αίτησή τους. Σύμφωνα με το Άρθρο 6 παράγραφος 2, τα κράτη δύνανται να μην το πράξουν όταν ο αιτών είναι υπό κράτηση ή στα σύνορα⁸.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης προβλέπει το δικαίωμα ασύλου στο Άρθρο 18 και την απαγόρευση της επαναπροώθησης στο Άρθρο 19. Το Άρθρο 78 της ΣΛΕΕ προβλέπει τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, το οποίο πρέπει να σέβεται τις υποχρεώσεις των κρατών δυνάμει της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Διάφορα νομοθετικά κείμενα έχουν υιοθετηθεί προς εφαρμογή της εν λόγω διάταξης⁹. Παρότι το Άρθρο 18 του Χάρτη εγγυάται το δικαίωμα του ασύλου, η νομοθεσία της ΕΕ δεν προβλέπει τρόπους για τη διευκόλυνση της άφιξης των αιτούντων άσυλο. Τα πρόσωπα που συνήθως ζητούν άσυλο στην ΕΕ είναι κυρίως υπήκοοι χωρών για τους οποίους απαιτείται θεώρηση προκειμένου να εισέλθουν στην ΕΕ. Καθώς τα άτομα αυτά δεν πληρούν συχνά τα κριτήρια για την έκδοση θεώρησης εισόδου, αναγκάζονται συνήθως να διέρχονται τα σύνορα παράτυπα.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν να εξετάζουν κάθε αίτημα για παροχή διεθνούς προστασίας που κατατίθεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από ανιθαγενή¹⁰ και ότι ένα τέτοιο αίτημα θα πρέπει να εξετάζεται από ένα και μόνο κράτος μέλος. Το κερτημένο της ΕΕ όσον αφορά το

⁶ European Union for fundamental Rights handbook «*European law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 41-42

⁷ 2013/33/ΕΕ

⁸ Ibid σελ. 52

⁹ ibid σελ. 41-42

¹⁰ Άρθρο 3 παράγραφος 1 του Κανονισμού του Δουβλίνου Κανονισμός (ΕΕ) Αριθ. 604/2013

άσυλο ισχύει από τη στιγμή κατά την οποία κάποιος έχει φτάσει στα σύνορα συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων και των ζωνών διέλευσης¹¹.

1.γ. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

Όσον αφορά την πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου¹², τα κράτη οφείλουν να καταχωρούν μια αίτηση το αργότερο εντός τριών εργάσιμων ημερών, ή εντός έξι εργάσιμων ημερών όταν η αίτηση υποβάλλεται σε αρχές άλλες από τις αρμόδιες για την καταχώρισή της. Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ουσιαστική δυνατότητα των ενδιαφερομένων για κατάθεση αιτήσεως το ταχύτερο δυνατό.

Οι εγγυήσεις που προβλέπονται από την οδηγία ενεργοποιούνται μέσω της πρόσβασης στις διαδικασίες και δεν ισχύουν για όσους δεν μπορούν να φτάσουν στο έδαφος, στα σύνορα ή σε ζώνη διέλευσης.

Εντός 15 ημερών από την κατάθεση αίτησης ασύλου, οι αιτούντες άσυλο πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τα πλεονεκτήματα που τους παρέχονται και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται όσον αφορά τις συνθήκες υποδοχής¹³. Επίσης θα πρέπει να τους παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες νομικής συνδρομής ή άλλης διαθέσιμης βοήθειας. Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, μέσω διερμηνείας στην γλώσσα που κατανοεί.

Η εξέταση μιας αίτησης ασύλου πρέπει να συμμορφώνεται με τις διαδικαστικές προϋποθέσεις της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου, όπως και με τις προϋποθέσεις για την εξέταση των στοιχείων της αίτησης σύμφωνα με την Οδηγία περί Αναγνώρισης¹⁴. Οι αιτούντες άσυλο πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται και τις προθεσμίες σε γλώσσα την οποία κατανοούν ή ευλόγως θεωρείται ότι κατανοούν (παροχή υπηρεσιών διερμηνείας), να τους παρέχεται η δυνατότητα επικοινωνίας με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) ή με οργανώσεις που παρέχουν νομική αρωγή, να τους δίνεται πρόσβαση στα στοιχεία στα οποία στηρίχτηκε η απόφαση επί της αίτησής τους, να τους κοινοποιείται σε εύλογο χρόνο η απόφαση για την

¹¹ Άρθρο 3 παράγραφος 1 της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου 2013/32/ΕΕ

¹² Άρθρο 6 της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου 2013/32/ΕΕ

¹³ Άρθρο 5 της Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής (2013/33/ΕΕ))

¹⁴ Άρθρο 4

αίτηση ασύλου και να ενημερώνονται σχετικά με την απόφαση σε γλώσσα που κατανοούν ή ευλόγως θεωρείται ότι κατανοούν¹⁵.

Οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να ανακαλούν τις αιτήσεις τους, Μπορεί να θεωρηθεί ότι ο αιτών έχει ανακαλέσει σιωπηρά την αίτησή του για άσυλο ή έχει υπαναχωρήσει από αυτήν, όταν υπάρχει εύλογη αιτία να θεωρηθεί κάτι τέτοιο¹⁶.

Η αρμόδια αρχή θα πρέπει να λαμβάνει την απόφαση για την αίτηση ασύλου το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο εντός έξι μηνών. Σε περίπτωση που η απόφαση δεν είναι δυνατό να ληφθεί εντός εξαμήνου, ο αιτών πρέπει να ενημερωθεί σχετικά με την καθυστέρηση και να λάβει πληροφορίες επ' αυτού¹⁷.

Η επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου επιτρέπεται στα σύνορα¹⁸, όπου δύνανται να λαμβάνονται αποφάσεις ως προς το παραδεκτό της αίτησης. Αποφάσεις μπορούν επίσης να λαμβάνονται επί της ουσίας, σε περιπτώσεις όπου επιτρέπεται η εφαρμογή συνοπτικών διαδικασιών¹⁹. Εφαρμογή βρίσκουν οι βασικές αρχές και εγγυήσεις που ισχύουν για τις αιτήσεις που υποβάλλονται εντός του εδάφους. Η απόφαση στο πλαίσιο των διαδικασιών στα σύνορα πρέπει να λαμβάνεται το αργότερο εντός τεσσάρων εβδομάδων από την υποβολή της αίτησης, διαφορετικά πρέπει να επιτραπεί στον αιτούντα η είσοδος στο έδαφος του κράτους²⁰.

Ωστόσο, η απομάκρυνση ενός προσώπου, είτε στα σύνορα είτε αλλού εντός της επικράτειας ενός κράτους, η οποία μπορεί να συνεπάγεται κίνδυνο να υποβληθεί το πρόσωπο αυτό σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση, απαγορεύεται δυνάμει του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

Κάθε πρόσωπο το οποίο ισχυρίζεται ότι υπήρξε θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που διασφαλίζονται από το δίκαιο της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων τυχόν

¹⁵ Άρθρο 12 της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου

¹⁶ Άρθρα 44 και 45 της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου

¹⁷ European Union for fundamental Rights handbook «*European law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 65-60

¹⁸ Τα κράτη έχουν την υποχρέωση να μην εφαρμόζουν τις διαδικασίες στα σύνορα για αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, οι οποίοι έχουν υποστεί βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές βίας, όταν η κατάλληλη υποστήριξη δεν μπορεί να παρασχεθεί στα σύνορα, ενώ υπάρχουν σχετικοί περιορισμοί στην επεξεργασία αιτήσεων που υποβάλλονται από τους ασυνόδευτους ανήλικους (άρθρο 25 παρ.6). Οι διατάξεις αυτές δεν βρίσκουν εφαρμογή στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία.

¹⁹ Άρθρο 31 παράγραφος 8 της οδηγίας Διαδικασίες Ασύλου 2013/32/ΕΕ

²⁰ *ibid*

παραβιάσεων των διατάξεων του Χάρτη, πρέπει να έχει αυτομάτως πρόσβαση σε δυνατότητα πραγματικής προσφυγής, μεταξύ άλλων και σε «πραγματική δικαστική προστασία» σε περιπτώσεις άρνησης πρόσβασης στο έδαφος ή πρόσβασης στις σχετικές διαδικασίες²¹ και κυρίως έχει δυνατότητα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής²².

Στις περιπτώσεις όπου ένα πρόσωπο δικαιούται, δυνάμει της ευρωπαϊκής ή εθνικής νομοθεσίας, την αναγνώριση ενός ορισμένου καθεστώτος ή χορήγηση ορισμένων επίσημων εγγράφων, η μη χορήγηση του καθεστώτος ή η μη έκδοση των εγγράφων συνιστά παραβίαση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι το Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες μιας δημοκρατικής κοινωνίας και απαγορεύει απόλυτα τα βασανιστήρια ή την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του θύματος, όσο και αν αυτή θεωρείται ανεπιθύμητη ή επικίνδυνη. Εγείρεται λοιπόν ζήτημα ευθύνης του κράτους σε κάθε περίπτωση απέλασης ή κακομεταχείρισης²³.

1.8. ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Πέρα από το καθεστώς του πρόσφυγα, ο αιτών άσυλο μπορεί να λάβει και μια άλλη μορφή καθεστώτος. Η Οδηγία περί Αναγνώρισης²⁴ εγγυάται την «επικουρική προστασία» σε πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες αλλά, εάν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους ή στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους, θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν σοβαρή βλάβη, η οποία ορίζεται ως θανατική ποινή ή εκτέλεση, βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία και σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης²⁵, όπως για παράδειγμα οι Σύροι υπήκοοι.

²¹ Κώδικας Θεωρήσεων (Άρθρο 32 παράγραφος 3 και Άρθρο 34 παράγραφος 7), Κώδικας Συνόρων Σένγκεν (Άρθρο 13) και Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου (Άρθρο 46) καθώς και το Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ— προβλέπουν ειδικά μέσα και δυνατότητες προσφυγής

²² Άρθρο 13 της ΕΣΔΑ

²³ ΕΔΔΑ, *Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών*, Αριθ. 1948/04, 11 Ιανουαρίου 2007, σκέψη 135·

ΕΔΔΑ, *Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, Αριθ. 14038/88, 7 Ιουλίου 1989·

ΕΔΔΑ, *Vilvarajah κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, Αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87, 30 Οκτωβρίου 1991.

²⁴ Άρθρο 15

²⁵ Εξαίρεση αποτελούν οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες καθώς για αυτούς υφίσταται ειδικό καθεστώς προστασίας

Κατά τον καθορισμό της επιλεξιμότητας για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας, είναι αναγκαίο να εξετάζεται το εάν στη χώρα της προτεινόμενης επιστροφής ο αιτών θα ήταν προστατευμένος από την επαπειλούμενη βλάβη²⁶.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ Η ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ;

Ουσιώδη συστατικά των νομικών συστημάτων που εμπεριέχονται στο κράτος δικαίου αποτελούν τα θεμελιώδη δικαιώματα που αφορούν στην ελευθερία και στην ασφάλεια του ατόμου καθώς και στην ελεύθερη κυκλοφορία²⁷.

Ωστόσο, σημαντικός αριθμός ανθρώπων στην Ευρώπη τίθενται υπό κράτηση είτε αμέσως μετά την είσοδό τους είτε με σκοπό να αποτραπεί η διαφυγή τους κατά τη διάρκεια των διαδικασιών απομάκρυνσης. Ο όρος «κράτηση» αναφέρεται στη στέρηση της ελευθερίας ή σε περιορισμό σε κλειστό χώρο από όπου ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να αναχωρήσει κατά βούληση, συμπεριλαμβανομένων φυλακών, κλειστών στρατοπέδων, κρατητηρίων ή ζωνών διέλευσης αεροδρομίων, όπου η ελευθερία κυκλοφορίας είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη και η μόνη δυνατότητα εγκατάλειψης της περιορισμένης κράτησης είναι η αναχώρηση από την χώρα.

Η διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο μπορεί να γίνει σε διάφορους χώρους, όπως σε χερσαία και θαλάσσια σύνορα, σε κλειστά στρατόπεδα προσφύγων, σε «διεθνείς ζώνες», ακόμη και εξωδαφικά²⁸.

²⁶ Το Άρθρο 7 της Οδηγίας περί Αναγνώρισης προβλέπει ότι «[η] προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης μπορεί να παρέχεται μόνο από [...] το κράτος ή [...] ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους υπό την προϋπόθεση ότι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν [...]» η οποία είναι «αποτελεσματική και μη προσωρινή». Εύλογα μέτρα απαιτούνται για την πρόληψη της δίωξης, μεταξύ των οποίων η λειτουργία ενός αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη

²⁷ Βλέπε Άρθρο 12 του ΔΣΑΠΔ που καλύπτει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και επιλογής κατοικίας σε άτομα που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος ενός κράτους, καθώς και το δικαίωμα αναχώρησης από μια χώρα συμπεριλαμβανομένης και της δικής τους.

²⁸ Με τον όρο «εξω-δαφική» κράτηση αναφερόμαστε στην μεταφορά και την κράτηση των αιτούντων άσυλο στην επικράτεια μιας άλλης χώρας, κατόπιν συμφωνίας με τη χώρα αυτή. Βλέπε Έπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Γνωμοδότηση για την Εξωδαφική Εφαρμογή της Αρχής της μη Επαναπροώθησης στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, Ιανουάριος 2007.

Τα πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία τους πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανθρώπινο και αξιοπρεπή τρόπο. Συνεπώς, η στέρηση της ελευθερίας θα πρέπει να συμμορφώνεται προς ορισμένες σημαντικές εγγυήσεις, να υπάρχει σχετική πρόβλεψη από τον νόμο και δεν πρέπει να είναι αυθαίρετη²⁹. Κάθε κράτηση ή στέρηση της ελευθερίας θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το εθνικό δίκαιο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να θεωρείται παράνομη, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο³⁰.

Δεν υπάρχει σαφής διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στους περιορισμούς στην ελευθερία της κίνησης και τη στέρηση της ελευθερίας: η διαφορά είναι μόνο διαφορά βαθμού ή έντασης, και όχι διαφορά ουσίας^{31, 32}.

Πέρα από τους χώρους κράτησης και την διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στους περιορισμούς στην ελευθερία της κίνησης και τη στέρηση της ελευθερίας, είναι σημαντικό να αναλογιστούμε τα ερωτηματικά που εγείρονται γύρω από το συγκεκριμένο θέμα: Κατά ποσό αυτός ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας είναι νόμιμος σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

2.α. ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΜΕΝΑ

Υπάρχει ένα πλήθος διατάξεων στα διεθνή κείμενα που προστατεύουν το δικαίωμα της ελευθερίας των ατόμων. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα *«Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου του. Κανείς δεν υποβάλλεται σε αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Κανείς δεν στερείται την ελευθερία του, παρά μόνο στις περιπτώσεις και σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπει ο νόμος.»*

Ακρογωνιαίος λίθος στο ζήτημα της κράτησης είναι το άρθρο 31 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων³³. Το άρθρο 31 εξαιρεί τους πρόσφυγες, που προέρχονται απευθείας από την χώρα όπου η ζωή τους ή η ελευθερία

²⁹ Άρθρο 9 παρ. 1 του ΔΣΑΠΔ αναφέρει ότι *«Κανείς δεν στερείται την ελευθερία του, παρά μόνο στις περιπτώσεις και σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπει ο νόμος.»*

³⁰ Το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Lokro and Toure v. Hungary (2011), Αριθμ. Προσφυγής 10816/10 παρ. 21 ανέφερε ότι *«Θα πρέπει πλέον να εξασφαλιστεί ότι η κράτηση κατά την υπό εξέταση περίοδο ήταν συμβατή με το σκοπό της σχετικής διάταξης, που αφορά την αποφυγή στέρησης τη ελευθερίας ενός ατόμου με αυθαίρετο τρόπο»*

³¹ <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2011/01/migration-and-international-human-rights-law-practitioners-guide-2014-greek.pdf>

³² Amuur v. France (1996), ΕΔΔΑ, Αριθ. Προσφυγής 19776/92

³³ Βλ. υποσημείωση 1

εισόδου τους απειλείτο, από την επιβολή ποινικών κυρώσεων λόγω της παράνομης εισόδου ή παρουσίας τους στην επικράτεια της χώρας ασύλου, εφόσον παρουσιάζονται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στις αρχές της εν λόγω χώρας και δίδουν επαρκείς εξηγήσεις για την παράνομη είσοδο ή διαμονή τους³⁴. Επιπλέον, το συγκεκριμένο άρθρο ορίζει τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα εφαρμόζουν μετακινήσεις των προσφύγων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα και μόνον μέχρι να καθοριστεί το καθεστώς ή αποκτήσουν άδεια εισόδου για άλλη χώρα.

Από το άρθρο 31 συνάγεται ότι η επιβολή του μέτρου της κράτησης δικαιολογείται μόνον σε περιπτώσεις όπου κρίνεται απαραίτητο. Η επιβολή του μέτρου αυτού σε βάρος των αιτούντων άσυλο που εισέρχονται «απευθείας» παράτυπα στην χώρα ασύλου δεν πρέπει να είναι αυτόματη και να παρατείνεται υπέρμετρα. Ο δικαιολογητικός λόγος στηρίζεται στο γεγονός ότι αφού εξεταστούν οι ισχυρισμοί τους περί ασύλου μπορεί να αποδειχτεί ότι είναι πρόσφυγες, επωφελούμενοι των διατάξεων του άρθρου 31.

Οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να επικαλούνται την προστασία που αναγνωρίζεται από διάφορα Διεθνή και Περιφερειακά Κείμενα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που ορίζουν τις βασικές προϋποθέσεις και κανόνες μεταχείρισης. Τα Κράτη έχουν την αρμοδιότητα ελέγχου εισόδου υπηκόων τρίτων χωρών στο έδαφός τους, ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με την προβλεπόμενη νομοθεσία όπου διατυπώνεται με επαρκή ακρίβεια η ρύθμιση της ατομικής συμπεριφοράς.

Για να είναι νόμιμη η κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να είναι σύμφωνη όχι μόνο με την εθνική νομοθεσία, αλλά και με το Άρθρο 31 της Σύμβασης του 1951 και το διεθνές δίκαιο. Η κράτηση πρέπει να επιβάλλεται με τρόπο μη διακριτικό και θα πρέπει να υπόκειται σε δικαστική ή διοικητική αναθεώρηση ώστε να διασφαλίζεται ο

³⁴ Το διεθνές δίκαιο περιορίζει τη δυνατότητα κράτησης αιτούντων άσυλο και προσφύγων. Σύμφωνα με το Άρθρο 31 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 δεν πρέπει να επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις, λόγω παράτυπης εισόδου ή διαμονής, σε πρόσφυγες «εάν ούτοι προερχόμενοι απ' ευθείας εκ χώρας ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών ηπειλείτο [...], εισέρχονται ή ευρίσκονται ήδη επί του εδάφους αυτών άνευ αδείας, υπό την επιφύλαξιν πάντως ότι ούτοι απ' ενός μεν θα παρουσιαστούν αμελλητί εις τας αρχάς απ' ετέρου δε θα δώσουν επαρκείς εξηγήσεις περί της παρανόμου αυτών εισόδου ή διαμονής»³⁴.

απαραίτητος χαρακτήρας της και να παρέχεται η δυνατότητα απελευθέρωσης του κρατουμένου όταν εκλείπουν οι λόγοι επιβολής της³⁵.

Οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να επικαλούνται την προστασία που αναγνωρίζεται από διάφορα Διεθνή και Περιφερειακά Κείμενα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που ορίζουν βασικές προϋποθέσεις και κανόνες μεταχείρισης. Τα Κράτη σαφώς και έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν την είσοδο των υπηκόων τρίτων χωρών στο έδαφός τους, ωστόσο τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με ό,τι προβλέπει η εθνική και διεθνής νομοθεσία και κυρίως με το Άρθρο 31 της Σύμβασης του 1951.

Το πόρισμα Νο. 44(XXXVII) της Εκτελεστικής Επιτροπής για την Κράτηση των Προσφύγων και των Αιτούντων Άσυλο θέτει συγκεκριμένα κριτήρια του όρου «απαραίτητο». Παρέχει επίσης κατευθυντήριες οδηγίες στα Κράτη όσον αφορά την επιβολή του μέτρου της κράτησης και συστάσεις σχετικά με τις διαδικαστικές εγγυήσεις που αναγνωρίζονται στους κρατούμενους.

Η ΕΣΔΑ περιλαμβάνει εξαντλητικό κατάλογο με τους λόγους οι οποίοι μπορούν να δικαιολογούν την κράτηση, ένας εκ των οποίων είναι η πρόληψη της παράτυπης εισόδου ή η διευκόλυνση της απομάκρυνσης προσώπου. Δυνάμει του δικαίου της ΕΕ, η γενική αρχή είναι ότι η κράτηση προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία καθώς και προσώπων που βρίσκονται σε διαδικασία επιστροφής πρέπει να είναι αναγκαία. Για να μην καθίσταται η κράτηση αυθαίρετη, πρέπει να πληρούνται ορισμένες συμπληρωματικές προϋποθέσεις, όπως η υποχρέωση αιτιολόγησης της κράτησης και η δυνατότητα πρόσβασης του κρατούμενου σε ταχεία διαδικασία δικαστικού ελέγχου.

Η Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής (2013/33/ΕΕ) ορίζει την κράτηση ως περιορισμό του αιτούντος σε ειδικό χώρο που επιβάλλει ένα κράτος μέλος³⁶, με αποτέλεσμα τη στέρηση της ελευθερίας κυκλοφορίας του³⁷.

Η Οδηγία περί Επιστροφής (2008/115/ΕΚ) δεν παρέχει σαφή ορισμό της κράτησης, ενώ παρέχονται ορισμένα προφανή παραδείγματα κράτησης, όπως ο περιορισμός σε

³⁵ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

³⁶ European Union for fundamental Rights handbook «*European law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ.160

³⁷ (Άρθρο 2 εδάφιο η)

κελί, άλλες περιπτώσεις είναι πιο δύσκολο να προσδιοριστούν και ενδέχεται να ισοδυναμούν με περιορισμό της κυκλοφορίας και όχι με στέρηση της ελευθερίας³⁸.

Η στέρηση της ελευθερίας δεν μπορεί να τεκμηριώνεται βάσει της σπουδαιότητας οποιουδήποτε μεμονωμένου παράγοντα αλλά μέσω της εξέτασης όλων των στοιχείων σωρευτικά. Ακόμη και η βραχεία διάρκεια ενός περιορισμού, π.χ. μερικών ωρών, δεν οδηγεί αυτομάτως στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για περιορισμό της κυκλοφορίας και όχι για στέρηση της ελευθερίας. Αυτό ισχύει ιδίως όταν υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες, όπως το εάν ο χώρος κράτησης είναι κλειστός, εάν υπάρχει στοιχείο εξαναγκασμού³⁹ ή εάν η κατάσταση έχει ιδιαίτερες επιπτώσεις για τον ενδιαφερόμενο, συμπεριλαμβανομένης τυχόν σωματικής δυσφορίας ή ψυχικής οδύνης⁴⁰.

Το Άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ προβλέπει ότι *«ουδείς επιτρέπεται να στερηθεί της ελευθερίας του»* παρά μόνο *«συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν»*. Αυτό σημαίνει ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να προβλέπει κανόνες ουσιαστικού δικαίου και δικονομικούς, οι οποίοι να ορίζουν πότε και υπό ποιες περιστάσεις μπορεί ένα πρόσωπο να κρατείται.

Το Άρθρο 5 δεν «παραπέμπει» απλώς *«στην εγχώρια νομοθεσία»* αλλά αφορά και την *«ποιότητα του νόμου»*, καθώς ορίζει ότι αυτός πρέπει να είναι συμβατός προς την αρχή του κράτους δικαίου, έννοια που είναι εγγενής σε όλα τα άρθρα της ΕΣΔΑ⁴¹. Για να διασφαλίζεται μια ορισμένη ποιότητα του νόμου, αυτός πρέπει να είναι προσιτός, ακριβής και προβλέψιμος στην εφαρμογή του ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος της αυθαιρεσίας. Οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας πρέπει να γίνεται συμφώνως προς τον σκοπό του άρθρου 5 της ΕΣΔΑ ώστε να προστατεύεται ο ενδιαφερόμενος από την αυθαιρεσία⁴².

³⁸ Δυνάμει της ΕΣΔΑ, το Άρθρο 5 ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τη στέρηση της ελευθερίας και το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Αριθ. 4 της ΕΣΔΑ αφορά περιορισμούς του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας

³⁹ European Union for fundamental Rights handbook *«european law relating asylum borders and immigration»* 2014, σελ. 171

⁴⁰ Ibid σελ. 172

⁴¹ Ibid σελ. 176

⁴² Βλέπε «Εξαιρετικές Περιπτώσεις Εφαρμογής του Μέτρου Κράτησης»

2.β. ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η κράτηση των αιτούντων άσυλο μπορεί να επιβληθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις εφόσον προβλέπεται ρητά από την εθνική νομοθεσία που είναι σύμφωνη με τους γενικούς κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως αυτά αποτυπώνονται στα διεθνή κείμενα⁴³. Η κράτηση πρέπει να έχει αφή θεμελίωση στο ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο.

Δύο στοιχεία θα πρέπει να εξετάσουμε προκειμένου να καθορισθεί αν το μέτρο της κράτησης επιβάλλεται σε βάρος του αιτούντα άσυλο : Πρώτον, την σωρευτική συνέπεια των περιορισμών και δεύτερον, τον βαθμό και την ένταση του κάθε περιορισμού.

Κατά την αξιολόγηση του απαραίτητου χαρακτήρα της κράτησης θα πρέπει να εκτιμηθεί το εύλογο της επιβολής του μέτρου και κατά πόσο αποτελεί κύρωση ανάλογη του σκοπού για τον οποίο επιβάλλεται (αρχή της αναλογικότητας). Εάν κριθεί αναγκαίο και μόνο τότε θα πρέπει να εφαρμοσθεί χωρίς διάκριση και για την ελάχιστη χρονική περίοδο. Οι επιτρεπόμενες εξαιρέσεις στη γενική αρχή ότι η κράτηση πρέπει να αποφεύγεται υπό κανονικές συνθήκες πρέπει να προβλέπονται στη νομοθεσία. Το μέτρο της κράτησης, αν κριθεί αναγκαίο, επιβάλλεται στους αιτούντες άσυλο για συγκεκριμένους λόγους⁴⁴. Η κράτηση αιτούντων άσυλο και μεταναστών που βρίσκονται σε διαδικασία επιστροφής πρέπει να αποτελεί ύστατο μέσο και να χρησιμοποιείται μόνο εφόσον έχουν εξαντληθεί όλες οι εναλλακτικές λύσεις.

Συγκεκριμένα, η κράτηση θεωρείται αναγκαίο μέτρο στις περιπτώσεις που χρειάζεται να διαπιστωθεί η ταυτότητά τους, είτε γιατί είναι ακαθόριστη είτε γιατί αμφισβητείται. Πολλές είναι και οι περιπτώσεις όπου οι εν δυνάμει αιτούντες άσυλο που έχουν καταστρέψει τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα/ ή και τα έγγραφα ταυτότητας τους ή έχουν χρησιμοποιήσει πλαστά έγγραφα με σκοπό να παραπλανήσουν τις αρχές του κράτους όπου σκοπεύουν να ζητήσουν άσυλο, συλλαμβάνονται και

⁴³ Άρθρο 9 παρ.1 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Ν. 2462/1997)

⁴⁴ Σύμφωνα με το πόρισμα Νο. 44 της Εκτελεστικής Επιτροπής της Υπατης αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

τοποθετούνται σε κέντρα κράτησης. Εξετάζεται δηλαδή η αξιοπιστία του αιτούντα άσυλο και κυρίως η εξακρίβωση στοιχείων του. Η κράτηση των αιτούντων άσυλο που χρησιμοποιούν πλαστά έγγραφα ή που ταξιδεύουν χωρίς έγγραφα πρέπει να επιβάλλεται μόνο όταν διαπιστώνεται ότι αποσκοπούν να παραπλανήσουν τις Αρχές ή αρνούνται να συνεργαστούν μ' αυτές. Επομένως, αιτούντες άσυλο που βρίσκονται στην χώρα ασύλου που δεν φέρουν νομιμοποιητικά έγγραφα, επειδή δεν μπόρεσαν να εφοδιαστούν μ' αυτά στην χώρα καταγωγής τους, δεν πρέπει να κρατούνται αποκλειστικά για τον λόγο αυτό.

Επιπλέον, η κράτηση επιτρέπεται προκειμένου να διεξαχθεί μια προκαταρκτική συνέντευξη με στόχο να προσδιοριστεί η βάση του αιτήματος ασύλου. Κατά την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας οι Αρχές θα λάβουν γνώση των ουσιωδών στοιχείων που επικαλείται ο αιτών άσυλο και ειδικότερα τους λόγους διαφυγής του από τη χώρα καταγωγής του. Είναι προφανές πως, αυτή η εξαίρεση από την γενική αρχή δεν δικαιολογεί την κράτηση καθ' όλη την διάρκεια τα διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα ή για απεριόριστο χρόνο.

Τέλος, αν ο αιτών άσυλο διαπιστωθεί ότι αποτελεί απειλή της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης, επιβάλλεται το μέτρο κράτησης σ' αυτόν, καθώς συνιστά κίνδυνο για την δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια. Η απόφαση πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν της όλους τους συναφείς παράγοντες σε εξατομικευμένη βάση και να μη στηρίζεται σε έναν γενικευτικό κανόνα που αφορά μια ευρεία κατηγορία ανθρώπων, πρέπει να εξετάζει αν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν λιγότερο παρεμβατικά μέτρα για την επίτευξη του ίδιου στόχου, όπως η αναφορά των υποχρεώσεων, τα περιοριστικά μέτρα ή άλλοι όροι για την αποτροπή της απόδρασης⁴⁵.

Η επιβολή του μέτρου κράτησης σε βάρος των αιτούντων διεθνούς προστασίας που δεν περιλαμβάνει τους ανωτέρω λόγους, είναι αντίθετη με τους κανόνες του προσφυγικού δικαίου. Η κράτηση δεν πρέπει να επιβάλλεται ως ποινή ή ως πειθαρχικό μέτρο όταν διαπιστώνεται έλλειψη συμμόρφωσης σε διοικητικές επιταγές ή άλλους θεσμούς που αφορούν στην παραμονή των αιτούντων άσυλο και των

⁴⁵ <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2011/01/migration-and-international-human-rights-law-practitioners-guide-2014-greek.pdf>

προσφύγων. Για παράδειγμα, η κράτηση δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο της πολιτικής αποθάρρυνσης υποβολής νέων αιτημάτων ασύλου ή αποτροπής της υπαγωγής των αιτούντων άσυλο στην διαδικασία καθορισμού καθεστώτος.

Δεν είναι αποδεκτό να κρατείται κανείς ούτε για το λόγο ότι έχει υποβάλει αίτηση ασύλου⁴⁶⁴⁷, ούτε για το λόγο ότι υπόκειται στον Κανονισμό του Δουβλίνου⁴⁸. Το Άρθρο 8 παράγραφος 3 της Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής απαριθμεί τους εξαντλητικούς λόγους για τους οποίους επιτρέπεται η κράτηση αιτούντων άσυλο.

Η κράτηση πρέπει να αιτιολογείται από το κράτος βάσει ενός εκ των προαναφερθέντων λόγων. Εάν η κράτηση δεν μπορεί να θεμελιωθεί σε έναν από αυτούς, και εάν δεν προσδιορίζεται επακριβώς ο συγκεκριμένος σκοπός και ο λόγος της κράτησης, αυτή ενδέχεται να θεωρηθεί παράνομη και αυθαίρετη⁴⁹⁵⁰.

Προκειμένου να μη χαρακτηριστεί αυθαίρετη η κράτηση πρέπει να γίνεται καλόπιστα⁵¹: Θα πρέπει να συνδέεται στενά με τον λόγο κράτησης στον οποίο στηρίζονται οι εθνικές αρχές, ο τόπος και οι συνθήκες της κράτησης να είναι

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων (2012), «Συνθήκες υποδοχής», στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/reception-conditions/index_en.htm.

⁴⁷ Σύμφωνα με το Άρθρο 8 της Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής και το Άρθρο 26 της Οδηγίας περί Διαδικασιών Ασύλου (2013/32/ΕΕ)

⁴⁸ Άρθρο 28 παράγραφος 1 του κανονισμού

⁴⁹ Στην υπόθεση *Poron κατά Γαλλίας*, οι προσφεύγοντες ήταν υπήκοοι Καζακστάν οι οποίοι έφτασαν στη Γαλλία το 2000. Οι αιτήσεις τους για χορήγηση ασύλου και άδειας διαμονής απορρίφθηκαν. Τον Αύγουστο του 2007 συνελήφθησαν και μεταφέρθηκαν σε ένα αεροδρόμιο για να απελαθούν. Η πτήση τους ακυρώθηκε και η απέλαση δεν πραγματοποιήθηκε. Στη συνέχεια μεταφέρθηκαν σε κέντρο κράτησης μαζί με τα δύο τους παιδιά, ηλικίας πέντε μηνών και τριών ετών, όπου και έμειναν για 15 ημέρες. Μια δεύτερη πτήση ακυρώθηκε και οι προσφεύγοντες αφέθηκαν ελεύθεροι με εντολή δικαστή. Κατόπιν νέας αίτησής τους, τους χορηγήθηκε εν τέλει άσυλο. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, παρά το γεγονός ότι τα παιδιά είχαν τοποθετηθεί μαζί με τους γονείς τους σε πτέρυγα ειδικά για οικογένειες, δεν είχε ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη κατάστασή τους και οι αρχές δεν είχαν προσπαθήσει να διαπιστώσουν αν το ενδεχόμενο να εφαρμοστεί για αυτούς μια εναλλακτική λύση, διαφορετική από τη διοικητική κράτηση, είχε διερευνηθεί. Ως εκ τούτου, το γαλλικό σύστημα δεν είχε προστατεύσει δεόντως το δικαίωμα των παιδιών στην προσωπική ελευθερία δυνάμει του Άρθρου 5 της ΕΣΔΑ.

⁵⁰ Η Διαμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει ξεχωρίσει τέσσερις περιπτώσεις στις οποίες η κράτηση των μεταναστών ή των αιτούντων άσυλο ενδέχεται να είναι αυθαίρετη:

- όταν δεν ορίζονται επαρκώς εξατομικευμένα οι λόγοι για τους οποίους τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έχουν στερηθεί την ελευθερία τους
- όταν οι διαδικαστικοί κανόνες αναθέτουν στον κρατούμενο το βάρος να αιτιολογήσει την απελευθέρωσή του
- όταν η διακριτική ευχέρεια των αρχών σε ό,τι αφορά την κράτηση των μεταναστών υπερβαίνει τα λογικά όρια
- όταν δεν προβλέπεται η επανεξέταση της κράτησης ανά εύλογα διαστήματα

⁵¹ πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5 παράγραφος 1 εδάφιο στ

κατάλληλοι και η διάρκειά της να μην υπερβαίνει το χρονικό διάστημα που ευλόγως απαιτείται για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, εν προκειμένω της εξέτασης αιτήματος άσυλου.

2.γ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Υπάρχει ένα πλήθος άρθρων στα διεθνή κείμενα που προβλέπουν ότι οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων άσυλο⁵² πρέπει να είναι ανθρώπινες και συμφυείς με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Εξέχουσας σημασίας έχουν οι Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατουμένων του 1955, οι Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων που τελούν σε καθεστώς οποιασδήποτε μορφής κράτησης ή φυλάκισης του 1988, οι Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τις Συνθήκες Φυλάκισης και οι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των Ανηλίκων που στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας κ.α.

Εξέχουσας σημασίας αποτελούν τα παρακάτω σημεία, τα οποία παρατίθενται συγκεντρωτικά⁵³ :

1. «Οι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να κρατούνται σε ειδικούς χώρους κράτησης. Συνίσταται να μην κρατούνται σε χώρους φυλακών. Εάν δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι χώροι κράτησης για τους αιτούντες άσυλο επιβάλλεται ο διαχωρισμός στους χώρους αυτούς των αιτούντων άσυλο από τους κατάδικους, ή τους φυλακισμένους, ή τους προφυλακισμένους.»
2. «Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να αποσαφηνίζουν κατ' αρχήν εάν ή αιτούντες άσυλο που βρίσκονται σε κέντρα κράτησης είναι θύματα βασανιστηρίων ή άλλων τραυματικών εμπειριών.»
3. «Στον διαχωρισμό εντός των χώρων στέρησης της ελευθερίας των ανδρών από τις γυναίκες και των παιδιών από τους ενήλικες (εκτός αν αυτά τα πρόσωπα τα συνδέει σχέση συγγένειας)»

⁵² Άρθρο 10 παρ. 1 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων
Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατουμένων του 1955
Κώδικας Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των ατόμων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία (κράτηση ή φυλάκιση)

⁵³ Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Κράτηση των Αιτούντων άσυλο UNHCR 2014, σελ.10

4. «Στην δυνατότητα τακτικών επαφών και επισκέψεων φίλων, συγγενών, θρησκευτικών, κοινωνικών και νομικών συμβούλων. Πρέπει να προβλέπονται χώροι που εξασφαλίζουν τον ιδιωτικό χαρακτήρα αυτών των επισκέψεων, εκτός και αν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι που το απαγορεύουν.»
5. «Στην δυνατότητα παροχής κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης και ψυχολογικών συμβουλευτικών υπηρεσιών.»
6. «Στην δυνατότητα εξασφάλισης χώρου για τη φυσική άσκηση με καθημερινές εσωτερικές και εξωτερικές δραστηριότητες.»
7. «Στην δυνατότητα συνέχισης της εκπαίδευσης ή της επαγγελματικής κατάρτισης.»
8. «Στην δυνατότητα άσκησης της λατρείας της θρησκείας τους και διατροφής σύμφωνα με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.»
9. «Στην δυνατότητα πρόσβασης σε βασικές ανάγκες της καθημερινής διαβίωσης, όπως π.χ. σε κρεβάτια, σε εγκαταστάσεις υγιεινής κ.α.»
10. «Στην δυνατότητα πρόσβασης σε μηχανισμούς παραπόνων όπου οι ενδιαφερόμενοι κρατούμενοι υποβάλλουν εμπιστευτικά ή άμεσα τις αντιρρήσεις τους σχετικά με τους όρους και τις συνθήκες κράτησής τους. Οι διαδικασίες για την υποβολή αυτών των αντιρρήσεων καθώς και οι προθεσμίες και οι διαδικασίες προσφυγής θα πρέπει να γνωστοποιούνται στους κρατούμενες σε διάφορες γλώσσες.»

Οι συνθήκες κράτησης μπορούν από μόνες τους να συνιστούν παραβίαση του διεθνούς ή ευρωπαϊκού δικαίου⁵⁴.

Τόσο το δίκαιο της ΕΕ όσο και η ΕΣΔΑ⁵⁵ ορίζουν ότι η κράτηση πρέπει να συμμορφώνεται και προς άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, μεταξύ των οποίων εκείνα που προβλέπουν ότι οι συνθήκες στέρησης της ελευθερίας πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, ότι οι οικογένειες δεν πρέπει να διαχωρίζονται και ότι τα παιδιά και τα ευάλωτα άτομα δεν πρέπει κατά κανόνα να κρατούνται⁵⁶.

⁵⁴ Το Άρθρο 10.1 του ΔΣΑΠΔ ορίζει ρητά το δικαίωμα των κρατουμένων να αντιμετωπίζονται με ανθρωπισμό και σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους, εξειδικεύοντας τη γενικότερη απαγόρευση των βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, που θεσπίζεται στο Άρθρο 7 ΔΣΑΠΔ

⁵⁵ European Union for fundamental Rights handbook «*european law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 198

⁵⁶ ΕΔΔΑ, *Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου* (ασυνόδετο τέκνο), Αριθ. 13178/03, 12 Οκτωβρίου 2006

Οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων άσυλο ρυθμίζονται στο Άρθρο 10 της αναθεωρημένης Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής, ενώ ειδικές διατάξεις για ευάλωτα πρόσωπα περιέχονται στο Άρθρο 11.

Ο τόπος, το καθεστώς και οι συνθήκες κράτησης πρέπει να είναι «κατάλληλα»⁵⁷, διαφορετικά ενδέχεται να εγείρονται ζητήματα, που περιλαμβάνουν άλλες παραμέτρους: το πού κρατείται ένα πρόσωπο (αεροδρόμιο, αστυνομικό τμήμα, φυλακή), εάν μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες εγκαταστάσεις ή όχι, το μέγεθος του χώρου κράτησης, εάν ο χώρος αυτός χρησιμοποιείται και από άλλα πρόσωπα και πόσα είναι αυτά, τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε χώρους υγιεινής, τον εξαερισμό και την πρόσβαση σε ανοιχτό χώρο, την πρόσβαση στον έξω κόσμο, και το εάν οι κρατούμενοι πάσχουν από ασθένειες και έχουν πρόσβαση σε ιατρικές δομές⁵⁸. Ιδιαίτερη σημασία έχουν τα ειδικά χαρακτηριστικά του προσώπου, π.χ. αν είναι παιδί, επιζών βασανιστηρίων, έγκυος γυναίκα, θύμα εμπορίας ανθρώπων, άτομο μεγαλύτερης ηλικίας ή άτομο με αναπηρία. Επιπλέον, οι διοικητικά κρατούμενοι πρέπει να βρίσκονται σε ξεχωριστά κέντρα κράτησης από τους ποινικούς κρατούμενους.

Κατά την αξιολόγηση των συνθηκών κράτησης σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, το ΕΔΔΑ λαμβάνει υπόψη τυχόν εκθέσεις της Ευρωπαϊκής επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας («CPT»). Οι εκθέσεις αυτές παρέχουν επίσης χρήσιμη καθοδήγηση⁵⁹ στα κράτη μέλη σχετικά με το ποιες συνθήκες θεωρούνται απαράδεκτες⁶⁰.

⁵⁷ δυνάμει των Άρθρων 3, 5 ή 8 της ΕΣΔΑ.

⁵⁸ Άρθρο 3 ECHR, Άρθρο 7 και 10 ICCPR

⁵⁹ Κάθε κρατούμενος θα πρέπει να έχει την δική του κλίνη και έχει το δικαίωμα να κινείται ελεύθερα. Επιπλέον σε κάθε διοικητικά κρατούμενο, αναλογούν 3 τετραγωνικά μέτρα.

⁶⁰ Στις υποθέσεις *Dougoz, Peers* και *S.D. κατά Ελλάδας*, το Δικαστήριο καθόρισε σημαντικές αρχές σχετικά με τις συνθήκες κράτησης και διευκρίνισε επίσης ότι οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται υπό κράτηση είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι δεδομένων των εμπειριών τους ενόσω προσπαθούσαν να αποφύγουν τις διώξεις, γεγονός που θα μπορούσε να επιτείνει την αγωνία τους υπό συνθήκες κράτησης.

2.6. ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Για τους αιτούντες άσυλο προβλέπεται⁶¹ ότι η κράτηση πρέπει να έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια. Η υπερβολική διάρκεια της κράτησης ή η αβεβαιότητα σχετικά με τη διάρκειά της μπορεί επίσης να συνιστούν σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, και η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων έχει επανειλημμένα τονίσει ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται παρατεταμένη ή επ' αόριστον κράτηση στο πλαίσιο της μετανάστευσης⁶².

Στενές προθεσμίες υφίστανται για την κατάθεση και απάντηση σε αιτήματα μεταφοράς όταν οι αιτούντες άσυλο κρατούνται στο πλαίσιο του Κανονισμού του Δουβλίνου.

Σύμφωνα με το Άρθρο 15 παράγραφος 1 της Οδηγίας περί Επιστροφής, θα πρέπει και η κράτηση ατόμων που βρίσκονται σε διαδικασίες επιστροφής να έχει την κατά το δυνατόν ελάχιστη διάρκεια⁶³. Ωστόσο, η οδηγία προβλέπει επίσης μέγιστη διάρκεια κράτησης μέχρι έξι μήνες, η οποία δύναται να παραταθεί κατά δώδεκα ακόμα μήνες σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και συγκεκριμένα σε περιπτώσεις μη συνεργασίας ή όταν υπάρχουν εμπόδια στην εξασφάλιση ταξιδιωτικών εγγράφων (Άρθρο 15 παράγραφοι 5 και 6). Ως προϋπόθεση για κατ' εξαίρεση παρατάσεις, οι αρχές πρέπει να έχουν προηγουμένως καταβάλει κάθε εύλογη προσπάθεια για την απομάκρυνση του προσώπου. Δεν υπάρχει δυνατότητα κράτησης εφόσον έχει παρέλθει η εξάμηνη και, σε ειδικές περιπτώσεις, οι επιπλέον περίοδοι συνολικής διάρκειας δώδεκα μηνών.

Η επιτρεπόμενη διάρκεια κράτησης εξαρτάται από την εξέταση της εθνικής νομοθεσίας σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Οι προθεσμίες αποτελούν βασική συνιστώσα μιας σαφούς και προβλέψιμης νομοθεσίας σχετικά με τα μέτρα στέρησης της ελευθερίας⁶⁴.

⁶¹ Άρθρο 9 παράγραφος 1 της αναθεωρημένης Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής (2013/33/ΕΕ), όπως και Άρθρο 28 παράγραφος 3 του Κανονισμού του Δουβλίνου (Κανονισμός (ΕΕ) Αριθ. 604/2013)

⁶² <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2011/01/migration-and-international-human-rights-law-practitioners-guide-2014-greek.pdf>

⁶³ European Union for fundamental Rights handbook «*european law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 190

⁶⁴ Στην υπόθεση *Mathloom κατά Ελλάδας*, ένας Ιρακινός βρέθηκε υπό κράτηση για διάστημα άνω των δύο ετών και τριών μηνών εν αναμονή της απόφασης αιτήματος ασύλου και κατόπιν της απέλασής του, παρότι είχε εκδοθεί διαταγή για την υπό όρους αποφυλάκισή του. Η ελληνική νομοθεσία σχετικά με την κράτηση προσώπων για τα οποία έχει εκδοθεί δικαστική απόφαση απέλασης δεν προέβλεπε

2.ε. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η αναλογικότητα είναι μια γενική αρχή του δικαίου, η οποία απορρέει άμεσα από την ιδέα της δικαιοσύνης. Εκφράζει την έννοια του «μέτρου» και οριοθετεί οποιαδήποτε εκδήλωση υπερβολικής συμπεριφοράς κατά την άσκηση μιας εξουσίας. Ήδη από το 1970 το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναγνώρισε την αρχή αυτή ως αρχή του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου⁶⁵. Το δε Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου την θεωρεί ως εγγενή στο συνολικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁶⁶. Σύμφωνα με αυτήν, στα ατομικά δικαιώματα μεταξύ του νόμιμου σκοπού που επιδιώκει ο περιορισμός του δικαιώματος και της εντάσεως, εκτάσεως και διάρκειας περιορισμού πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση.

Το δίκαιο της ΕΕ προβλέπει τη στάθμιση παραγόντων όπως το εάν η στέρηση της ελευθερίας είναι αναλογική προς τον επιδιωκόμενο στόχο ή εάν η απομάκρυνση θα μπορούσε να εκτελεστεί επιτυχώς μέσω λιγότερο περιοριστικών μέτρων⁶⁷, όπως οι εναλλακτικές λύσεις έναντι της κράτησης⁶⁸.

Το Άρθρο 9 του συμφώνου ICCPR προβλέπει ότι οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας η οποία επιβάλλεται σε πλαίσιο μετανάστευσης πρέπει να είναι νόμιμη, αναγκαία και αναλογική⁶⁹.

2.στ. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Το ενδεχόμενο επιβολής εναλλακτικών κράτησης μέτρων θα πρέπει να εξετάζεται μέχρι την ολοκλήρωση της εξέτασης αιτήματος του υπηκόου τρίτης χώρας δηλαδή μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αντιπροσωπεύουν κάποιες επιλογές που παρέχονται στις κρατικές υπηρεσίες με

μέγιστη διάρκεια κράτησης και, ως εκ τούτου, δεν πληρούνταν η απαίτηση περί «νομιμότητας» δυνάμει του Άρθρου 5 της ΕΣΔΑ καθώς απουσίαζε από τη νομοθεσία το στοιχείο της προβλεψιμότητας

⁶⁵ Ζ. Παπαιωάννου, Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003, σελ. 13-15

⁶⁶ Ζ. Παπαιωάννου, Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003, σελ. 15

⁶⁷ European Union for fundamental Rights handbook «*european law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ. 185

⁶⁸ Άρθρο 15 παράγραφος 1 της Οδηγίας περί Επιστροφής

⁶⁹ Σε υπόθεση που αφορούσε την κράτηση αιτούντος άσυλο από την Καμπότζη στην Αυστραλία, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ έκρινε ρητά ότι η κράτηση πρέπει να είναι αναγκαία και αναλογική προκειμένου να συμμορφώνεται προς το Άρθρο 9 του ICCPR

στόχο τόσο τον έλεγχο των αιτούντων άσυλο, όσο και την άσκηση του βασικού δικαιώματος του στην ελευθερία της κυκλοφορίας, ενώ παράλληλα δεν θεωρούνται εξαντλητικά μέτρα. Τα εναλλακτικά μέτρα κράτησης μέτρα που μπορεί να επιβληθούν είναι οι μηχανισμοί ελέγχου και ειδικότερα η τακτική εμφάνιση ενώπιων των Αρχών, η υποχρέωση παραμονής σε συγκεκριμένο μέρος, η απελευθέρωση με εγγύηση και τα ανοικτά κέντρα παραμονής.

Συγκεκριμένα, ανεξάρτητα από την εφαρμογή του μέτρου κράτησης, ο αιτών διεθνούς προστασίας έχει υποχρέωση μέχρι την ολοκλήρωση εξέτασης του αιτήματός του να παρουσιάζεται στις Αρχές. Εγγυητικά πρόσωπα, που θα διασφαλίσουν την τήρηση της υποχρέωσης του αιτούντα άσυλο να παρουσιάζεται στις Αρχές, μπορούν να αναλάβει είτε κάποιο μέλος της οικογένειας του που φέρει νόμιμα έγγραφα στην χώρα υποβολής του αιτήματος, είτε μια κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται στο συγκεκριμένο χώρο, είτε μια ομάδα κοινότητας. Η παράλειψη συμμόρφωσης του με αυτήν του την υποχρέωση συνεπάγεται με κυρώσεις, που συνήθως συνίσταται την καταβολή κάποιου χρηματικού ποσού, που θα μπορούσε να απαιτηθεί ακόμα και από τον εγγυητή. Επιπλέον, σε περίπτωση που ο αιτών άσυλο κατοικεί σε συγκεκριμένη διεύθυνση, δεν μπορεί να τεθεί υπό διοικητική κράτηση.

Η πρόβλεψη ότι οι αιτούντες άσυλο μπορεί να αφήνονται ελεύθεροι με την προϋπόθεση ότι θα διαμένουν σε ειδικά κέντρα παραμονής όπου θα έχουν τα δικαιώμα να ζητούν άδεια να αποχωρούν και να επιστρέφουν στο κέντρο συγκεκριμένες ώρες αποτελεί ένα εναλλακτικό μέτρο κράτησης.

Η αναθεωρημένη Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής επιτρέπει την κράτηση των αιτούντων άσυλο «εφόσον κρίνεται αναγκαίο, και κατόπιν ατομικής αξιολόγησης κάθε περίπτωσης» αν άλλα, λιγότερο εξαναγκαστικά, εναλλακτικά μέτρα δε μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά⁷⁰.

Από πλευράς Ευρωπαϊκού Δικαίου, η κράτηση πρέπει να αποτελεί ύστατη λύση εφόσον έχουν πρώτα εξαντληθεί όλες οι εναλλακτικές λύσεις, εκτός εάν οι

⁷⁰ Άρθρο 8 παράγραφος 2

βλέπε επίσης το Άρθρο 28 παράγραφος 2 και την αιτιολογική σκέψη 20 του Κανονισμού του Δουβλίνου

εναλλακτικές αυτές λύσεις δε μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά στην κάθε περίπτωση που εξετάζεται ξεχωριστά⁷¹.

Ως εκ τούτου, η κράτηση πρέπει να λαμβάνει χώρα μόνο εφόσον έχουν εξεταστεί πλήρως όλες οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις ή όταν οι μηχανισμοί δεν έχουν επιτύχει τον νόμιμο και θεμιτό σκοπό τους⁷².

Οι εναλλακτικές λύσεις έναντι της διοικητικής κράτησης περιλαμβάνουν: υποχρεώσεις αναφοράς, όπως η υποχρέωση παρουσίας στις αστυνομικές αρχές ή στις αρμόδιες για τη μετανάστευση αρχές ανά τακτά διαστήματα, η υποχρέωση παράδοσης του διαβατηρίου ή άλλων ταξιδιωτικών εγγράφων, υποχρεώσεις διαμονής, όπως το να διαμένει και να κοιμάται κανείς σε συγκεκριμένη διεύθυνση, η προσωρινή αποφυλάκιση με ή χωρίς χρηματική εγγύηση, απαιτήσεις περί ύπαρξης εγγυητή, η αποφυλάκιση με σκοπό την παροχή στήριξης από εργαζόμενο στον τομέα παροχής φροντίδας ή στο πλαίσιο σχεδίου μέριμνας από κοινωνικές δομές ή ομάδες ψυχικής υγείας, ή ηλεκτρονική παρακολούθηση, π.χ. μέσω σήμανσης με ηλεκτρονικά μέσα.

Οι εναλλακτικές λύσεις έναντι της κράτησης συνεπάγονται συχνά με περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας⁷³, ο οποίος πρέπει να είναι αναγκαίος και αναλογικός⁷⁴. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο σε όσους βρίσκονται «νομίμως στο έδαφος της χώρας» και, ως εκ τούτου, δεν βοηθά όσους βρίσκονται σε αντικανονική κατάσταση⁷⁵.

⁷¹ Άρθρο 8 παράγραφος 2 της αναθεωρημένης Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής (2013/33/ΕΕ), Άρθρο 18 παράγραφος 2 του Κανονισμού του Δουβλίνου και Άρθρο 15 παράγραφος 1 της Οδηγίας περί Επιστροφής (2008/115/ΕΚ): «εκτός εάν [...] δύνανται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα».

⁷² Στο Άρθρο 8 παράγραφος 4, η αναθεωρημένη Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής επιβάλλει στα κράτη να θεσπίσουν κανόνες για εναλλακτικές λύσεις έναντι της κράτησης στην εθνική νομοθεσία.

⁷³ Δυνάμει της ΕΣΔΑ, το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας κατοχυρώνεται από το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Αριθ. 4 υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος έχει κυρώσει το εν λόγω Πρωτόκολλο.

⁷⁴ και να συμμορφώνεται προς τους σκοπούς της δεύτερης παραγράφου του Άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου Αριθ. 4.

⁷⁵ Στην υπόθεση *Omwenyake κατά Γερμανίας*, ο προσφεύγων είχε εξαναγκαστεί να ζει σε συγκεκριμένη περιοχή στο πλαίσιο της προσωρινής διαμονής του εν αναμονή της έκβασης της αίτησής του για χορήγηση ασύλου. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, καθώς ο προσφεύγων είχε παραβεί τους όρους της προσωρινής διαμονής του, δεν βρισκόταν «νομίμως» στο έδαφος της Γερμανίας και δεν μπορούσε, ως εκ τούτου, να επικαλεστεί το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας δυνάμει του άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου Αριθ. 4.

2.ζ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση έχουν δικαίωμα ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων⁷⁶.

1. «Το δικαίωμα να ενημερώνονται πλήρως για κάθε διαταγή κράτησης, για τους λόγους επιβολής της και για τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζονται κατά την διάρκεια της, σε γλώσσα και όρους που κατανοούν.»
2. «Το δικαίωμα να ενημερώνονται για το δικαίωμά τους σε νομικό συμπαράστατή. Εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό θα πρέπει να τους παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας.»
3. «Το δικαίωμα να προσφεύγουν αυτόματα ενώπιον δικαστικής⁷⁷ ή διοικητικής αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής⁷⁸. Το δικαίωμα αυτό συνοδεύεται από το δικαίωμα περιοδικής επανεξέτασης της αναγκαιότητας συνέχισης της κράτησης, όπου οι ενδιαφερόμενοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να παρίστανται είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο.»
4. «Το δικαίωμα επικοινωνίας με το κατά τόπο γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας, τις εθνικές ή άλλες οργανώσεις προσφύγων και με δικηγόρο. Πρέπει να παρέχονται στους κρατούμενους αιτούντες άσυλο όλα τα απαραίτητα μέσα ώστε να είναι εφικτές οι προαναφερόμενες επικοινωνίες με σεβασμό στο δικαίωμα του ιδιωτικού χαρακτήρα τους.»
5. «Το δικαίωμα είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο να προσβάλλουν τη νομιμότητα της πράξης με την οποία διατάσσεται η στέρηση της προσωπικής τους ελευθερίας και να αντικρούουν τα επιχειρήματα των Αρχών. Αυτό το

⁷⁶ Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Κράτηση των Αιτούντων Άσυλο UNHCR, 2014 σελ.6
Άρθρο 9 παρ. 2 και παρ. 4 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων
Κώδικας Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των ατόμων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία.

Κανόνες Ελάχιστων κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατουμένων 1955

⁷⁷ Η ανάγκη «ταχείας» επανεξέτασης και «προσβασιμότητας» στις δυνατότητες προσφυγής αποτελούν δύο βασικές εγγυήσεις. Ο σκοπός του άρθρου 5 παράγραφος 4 είναι η διασφάλιση του δικαιώματος του κρατουμένου στη «δικαστική εποπτεία» του μέτρου στο οποίο υπόκειται. Το Άρθρο 5 παράγραφος 4 δεν προβλέπει απλώς τη δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστή ο οποίος αποφαινεται με ταχείες διαδικασίες επί της νομιμότητας της απόφασης κράτησης, αλλά και την περιοδική επανεξέταση από δικαστήριο της ανάγκης για τη συνέχιση της κράτησης.

⁷⁸ Δυνάμει της ΕΣΔΑ, το Άρθρο 5 παράγραφος 4 ορίζει συγκεκριμένα ότι «παν πρόσωπον» στερούμενο της ελευθερίας του έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου ίνα τούτο «αποφασίσει εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως». Η υποχρέωση αυτή αντικατοπτρίζεται στο Άρθρο 9 παράγραφος 4 του συμφώνου ICCPR.

δικαίωμα πρέπει να καλύπτει όλα τα ζητήματα της υπόθεσης κι όχι μόνο τη νόμιμη άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης να διατάσσει το περιοριστικό της ελευθερίας μέτρο της κράτησης.»

Σύμφωνα με την Αρχή 13, κάθε κρατούμενος, κατά την έναρξη της κράτησης ή αμέσως μετά, πρέπει να ενημερώνεται για τα δικαιώματά του και να του εξηγείται ο τρόπος άσκησής τους, και πώς να επωφεληθεί από αυτά⁷⁹.

Το Άρθρο 47 του Χάρτη και το Άρθρο 13 παράγραφος 4 της Οδηγίας περί Επιστροφής ορίζουν επίσης ότι κάθε πρόσωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να συμβουλευεται, να εκπροσωπείται και να υπερασπίζεται από δικηγόρο, καθώς και ότι πρέπει να του παρέχεται νομική αρωγή ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα πρόσβασής του στη δικαιοσύνη.

Για τους αιτούντες άσυλο ειδικές διατάξεις περί δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης περιέχονται στο Άρθρο 9 της Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής.

Το δικαίωμα πληροφόρησης σχετικά με τους λόγους της σύλληψης αποτυπώνεται επίσης και σε πολλά διεθνή μη δεσμευτικά κείμενα και κατευθυντήριες οδηγίες που αφορούν την κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Ο *Κώδικας Αρχών για την Προστασία όλων των Προσώπων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία* ορίζει στην Αρχή 11.2: «Ο κρατούμενος και ο δικηγόρος του, εάν έχει διορίσει, δικαιούνται κοινοποίησης κάθε διαταγής κράτησης καθώς και των λόγων που την επιβάλλουν».

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να έχουν ουσιαστική και πραγματική δυνατότητα προσφυγής έναντι της άρνησης χορήγησης ασύλου. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προβλέπει «δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου». Βάσει του Άρθρου, εφόσον η δυνατότητα προσφυγής πρέπει να είναι «πραγματική»⁸⁰ το ΕΔΔΑ θα πρέπει να εξετάζει και τον χρόνο που δόθηκε στον αιτούντα προκειμένου να καταθέσει την προσφυγή. Επιπροσθέτως, το Άρθρο 46 της Οδηγίας για την Διαδικασία Ασύλου προβλέπει το δικαίωμα της πραγματικής προσφυγής κατά αποφάσεων επί αιτήσεων χορήγησης διεθνούς προστασία, αποφάσεων άρνησης της

⁷⁹ Βλ. επίσης ΟΕΑΚ, Ετήσια Έκθεση 1998, ό.π. (σημ. 643), παρ. 69, εγγυήσεις 1 και 5 ΟΕΑΚ, Ετήσια Έκθεση 1999, ό.π. (σημ. 643), αρχές 1 και 8.

⁸⁰ Πραγματική ως προς την πράξη και το πλαίσιο του νόμου

επανεναρξης διαδικασίας για αίτηση που έχει διακοπεί και αποφάσεων ανάκλησης διεθνούς προστασίας⁸¹.

Σε υποθέσεις αφορά τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής, βάση υποθέσεων απέλασης αιτούντων άσυλο, το ΕΔΔΑ έχει ορίσει κάποιες γενικές αρχές. Οι αιτούντες πρέπει να έχουν δυνατότητα προσφυγής σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να μπορεί να εξετάζεται η ουσία οποιασδήποτε «εύλογης καταγγελίας» δυνάμει της ΕΣΔΑ και, εάν αυτό απαιτείται, να παρέχεται η κατάλληλη επανόρθωση. Άλλες ενέργειες των κρατικών αρχών, οι οποίες ενδέχεται να περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των εγγυήσεων, είναι η μη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο μιας απόφασης ή των δικαιωμάτων προσφυγής του ή η παρεμπόδιση της επικοινωνίας του αιτούντος άσυλο που βρίσκεται υπό κράτηση με άλλα άτομα. Όσον αφορά ορισμένες πτυχές, υπάρχει κοινό έδαφος μεταξύ των απαιτήσεων της ΕΣΔΑ και των διαδικαστικών εγγυήσεων δυνάμει της Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου.

Η δυνατότητα προσφυγής πρέπει να παρέχεται κατά τη διάρκεια της κράτησης ώστε να μπορεί ο κρατούμενος να εξασφαλίσει να δύναται να άμεσα δικαστική επανεξέταση. Η επανεξέταση αυτή θα πρέπει να οδηγεί στην απόλυση του κρατουμένου. Το ένδικο μέσο πρέπει να είναι ασφαλές, θεωρητικά και πρακτικά, προκειμένου να θεωρείται αποτελεσματικό⁸².

Σημαντικό είναι οι αιτούντες άσυλο να έχουν πρόσβαση σε πραγματικές δυνατότητες προσφυγής διότι βρίσκονται σε επισφαλή κατάσταση και κινδυνεύουν να βρεθούν αντιμέτωποι με το ενδεχόμενο της επαναπροώθησης⁸³.

^{81 81} European Union for fundamental Rights handbook «*European law relating asylum borders and immigration*» 2014, σελ.116

⁸² Στην υπόθεση *S.D. κατά Ελλάδας*, ένας αιτών άσυλο είχε τεθεί υπό κράτηση παρότι δεν μπορούσε να απελαθεί εν αναμονή της απόφασης επί της αίτησής του για άσυλο. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε βρεθεί σε «νομικό κενό» διότι δεν υπήρχε καμία διάταξη για απευθείας επανεξέταση της κράτησής του ενόσω εκκρεμούσε η απέλαση.

⁸³ Για τους αιτούντες άσυλο που εντάσσονται σε ταχύρρυθμες διαδικασίες ασύλου και οι οποίοι κρατούνται ενώ εκκρεμεί η απέλαση, όπως προβλέπεται από αυτές τις διαδικασίες, το δικαίωμα να πληροφορούνται τους λόγους της απέλασης δεν επιδέχεται περιορισμούς. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το δικαίωμα αυτό τονίζεται στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο των ταχύρρυθμων διαδικασιών ασύλου*. Η Οδηγία XI.5 ορίζει ότι «επιβάλλεται η άμεση ενημέρωση των κρατουμένων αιτούντων άσυλο για τους νομικούς και πραγματικούς λόγους της κράτησής τους και για τα διαθέσιμα ένδικα μέσα σε γλώσσα που κατανοούν»

2.η. ΚΡΑΤΗΣΗ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Το ενδεχόμενο της επιβολής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων σε βάρος των αιτούντων άσυλο που υπάγονται στην κατηγορία των ευάλωτων ομάδων αιτούντων άσυλο όπως των ασυνόδευτων ανηλίκων, των θυμάτων βασανιστηρίων και των ανάπηρων ατόμων κ.α. θα πρέπει να εξετάζεται ενδελεχώς. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη βεβαίωση εξειδικευμένου γιατρού που αποφαίνεται για τι αρνητικές επιπτώσεις της κράτησης στην υγεία και στην ευημερία τους. Δικαιούνται να στηρίζονται από ειδικευμένο προσωπικό και να έχουν άμεση πρόσβαση σε ανάλογες ειδικές υπηρεσίες όπως νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ως γενική αρχή θα πρέπει να αποφεύγεται η κράτηση των γυναικών και κυρίως των ετοιμόγεννων κι των λεγόνων. Σε περίπτωση κράτησης, οι γυναίκες αιτούσες άσυλο θα πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους άντρες, ενώ η απασχόληση γυναικείου προσωπικού στα κέντρα κράτησης κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να διασφαλίζονται οι πολιτισμικές αξίες των κρατουμένων γυναικών και να βελτιώνονται οι συνθήκες της προστασίας της σωματικής ακεραιότητας των γυναικών. Επιπλέον, δικαιούνται πρόσβαση σε νομικές και άλλες υπηρεσίες, χωρίς να γίνεται διάκριση του φύλου τους.

Οι ανήλικοι αιτούντες διεθνούς προστασίας δεν πρέπει να στερούνται την ελευθερία τους, δηλαδή σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να τους επιβάλλεται το μέτρο κράτησης, όπως προβλέπει το άρθρο 37⁸⁴ στο πλαίσιο της Διεθνούς σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Ειδικότερα, δεν πρέπει να επιβάλλεται το μέτρο κράτησης σε βάρος των ασυνόδευτων ανηλίκων⁸⁵. Εφόσον είναι εφικτό θα πρέπει η φροντίδα τους να επαφίεται στα μέλη της οικογένειας που ήδη κατοικούν στην χώρα ασύλου, εάν όμως αυτό είναι ανέφικτο οι αρμόδιες αρχές για την Παιδική Πρόνοια θα πρέπει να υιοθετήσουν όλες τις αναγκαίες ρυθμίσεις φροντίδας τους και ειδικότερα να προχωρήσουν σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για την μετακίνηση και την

⁸⁴ Το άρθρο 37 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει ότι η κράτηση του παιδιού πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέτρο και να είναι μικρότερο της δυνατής χρονικής διάρκειας

⁸⁵

στέγαση των ανηλίκων σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας⁸⁶. Οι κατάλληλες δομές φιλοξενίας αποτελούν αποτελεσματικό και αναγκαίο μέτρο, τόσο για την ηλικία τους όσο και για την ευαλωτότητά τους, και εγγυούνται την σωστή ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών.

Όλα τα παιδιά συνοδεύονται από τους γονείς τους θα πρέπει να εξετασθούν όλα τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα. Η διοικητική κράτηση δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στα παιδιά και στους γονείς τους ή στους κηδεμόνες τους, παρά μόνο στην περίπτωση όπου η κράτηση εξασφαλίζει την ενότητα της οικογένειας.

Ειδικότερα, ανήλικοι αιτούντες άσυλο, σε περίπτωση που κρατούνται σε αεροδρόμια, σε μεταναστευτικά κέντρα κράτησης ή φυλακές, δεν πρέπει να κρατούνται σε επισφαλείς συνθήκες ακατάλληλες για την ηλικία τους.

Είναι αναγκαίο να υιοθετούνται όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφυλακίζονται από τους προαναφερόμενους τόπους κράτησης και να μεταφέρονται σε άλλες δομές φιλοξενίας. Αν αυτό καταστεί ανέφικτο, ειδικοί χώροι καθημερινής χρήσης θα πρέπει να προβλεφθούν ώστε να μπορούν να υποδεχτούν τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

⁸⁶ Το άρθρο 22 προβλέπει ότι τα Κράτη- μέλη στην Σύμβαση υποχρεούνται να υιοθετούν ειδικά μέτρα νομικής και υλικής φύσεως για την προστασία των παιδιών αιτούντων άσυλο ανεξάρτητα από το ν συνοδεύονται

Το άρθρο 3 της Σύμβασης προβλέπει ότι σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναφορικά με τους ανήλικους πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Το άρθρο 2 ορίζει την υποχρέωση των Κρατών να υιοθετούν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή τιμωρίας, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή μελών της οικογένειάς του.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΚΡΑΤΗΣΗ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην ελληνική νομοθεσία⁸⁷, η κράτηση αιτούντων άσυλο προβλέπεται σε περίπτωση που συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι:

Τρεις είναι οι βασικοί λόγοι κράτησης όσων υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας ενόσω κρατούνται⁸⁸:

α. Σε περίπτωση που δεν φέρει νομιμοποιητικά έγγραφα, για την διαπίστωση των πραγματικών στοιχείων της ταυτότητας ή της καταγωγής του,

β. Σε περίπτωση που συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, κατά την αιτιολογημένη κρίση της αστυνομικής αρχής και

γ. Σε περίπτωση που η κράτηση του κρίνεται αναγκαία για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησής του, συμπεριλαμβανομένης και αυτής που υποβάλλεται εντός Περιφερειακών Υπηρεσιών Πρώτης Υποδοχής. Στην περίπτωση αυτή οι Αρχές Εξέτασης λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας. Η 2013/33/EU προβλέπει ότι όσον αφορά την κράτηση για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησής του, το κράτος έχει το βάρος της απόδειξης ότι ο κρατούμενος υπέβαλε την αίτηση για την αποφυγή της απομάκρυνσής του.

Ωστόσο, ο αιτών άσυλο, που είναι ελεύθερος, μπορεί να κρατηθεί υπό κράτηση ενόσω υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας⁸⁹ αν συνιστά κίνδυνο για την δημόσια τάξη και την εθνική ασφάλεια για λόγους που αιτιολογούνται ειδικώς στην απόφαση της κράτησης ή όταν εκλείψουν οι λόγοι που δικαιολογούν την κράτηση ενός αιτούντος, οι αρχές που διέταξαν την κράτηση, με αιτιολογημένη απόφασή τους, αφήνουν ελεύθερο τον αιτούντα και ενημερώνουν αμελλητί τις Αρχές Εξέτασης ή Απόφασης.

⁸⁷ Π.Δ. 114/2010

⁸⁸ Προεδρικό Διάταγμα 113/2013, άρθρο 12 παρ.12

⁸⁹ Προεδρικό Διάταγμα 113/2013, άρθρο 12 παρ.3

Η κράτηση σαφώς δεν μπορεί να έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα για την υποβολή αιτήματος ασύλου καθώς κάθε άτομο που έχει φύγει από την χώρα καταγωγής του για λόγους δίωξης έχει δικαίωμα να υποβάλλει αίτημα ασύλου⁹⁰. Όταν επιβάλλεται, εξαιρετικά, για το λόγο ότι *«κρίνεται αναγκαία για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησής τους»*⁹¹. Επομένως, στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο, η δυνατότητα παράτασης της κράτησής τους, δύσκολα μπορεί να δικαιολογηθεί ενόψει *«ταχείας ολοκλήρωσης της διαδικασίας»* χωρίς εξέταση των λόγων για κάθε ατομική περίπτωση.

Η κράτηση αυτή επιβάλλεται για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα και σε καμία περίπτωση δεν δύναται να υπερβαίνει τις ενενήντα (90) μέρες. Εάν ο αιτών έχει προηγουμένως κρατηθεί εν όψει διοικητικής απέλασής του, ο συνολικός χρόνος κράτησης δεν δύναται να υπερβαίνει τις εκατόν ογδόντα (180) μέρες. Ωστόσο, μετά την δημοσίευση του Π.Δ. 116/2012, προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης της κράτησης για άλλους 12 μήνες. Η κράτηση του αιτούντος διεθνούς προστασίας συνιστά λόγο επιτάχυνσης της διαδικασίας ασύλου. Οι δυσχέρειες εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης συνεκτιμώνται. Να σημειώσουμε δε, ότι, δεν επιτρέπεται η παράταση της κράτησης όταν αυτή έχει επιβληθεί για την ταχεία και αποτελεσματική εξέταση αιτήματος ασύλου.

Οι χώροι κράτησης αιτούντων άσυλο στο ελληνικό πλαίσιο βρίσκονται σε διάφορα μέρη ανά την ελληνική επικράτεια, όπως στα σύνορα (πρώην ΕΧΠΑ, Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Φερών, Παρανεστίου κ.α.), στο αεροδρόμιο, σε χώρους κράτησης που υπάγονται στην Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής (Πέτρου Ράλλη, Αμυγδαλέζα, Ασπρόπυργος, Ελληνικό, Μαρούσι), στα αστυνομικά τμήματα όλης της χώρας κ.α. Δεν υπάρχει διάκριση στους χώρους για τους υπό-απομάκρυνση υπηκόους τρίτων χωρών και τους αιτούντες άσυλο. Η μη ύπαρξη κατάλληλων κέντρων κράτησης πρέπει να οδηγεί στην άμεση απόλυση των αιτούντων άσυλο⁹².

Αυτεπάγγελτα επανεξετάζεται ανά τρίμηνο, από το όργανο που εξέδωσε την απόφαση της κράτησης. Διαβιβάζεται στον πρόεδρο ή τον υπ' αυτού οριζόμενο

⁹⁰ Άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

⁹¹ Π.Δ. 113/2013

⁹² Άρθρο 30 παρ.1 Ν. 3907/2011 «Σε κάθε περίπτωση, για την επιβολή ή τη συνέχιση του μέτρου κράτησης λαμβάνεται υπόψη η διαθεσιμότητα κατάλληλων χώρων κράτησης και η δυνατότητα εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για τους κρατούμενους»

πρωτοδίκη του διοικητικού πρωτοδικείου, ο οποίος κρίνει για τη νομιμότητα της παράτασης της κράτησης.

Τέλος σε κάθε περίπτωση πρέπει ο περιορισμός της ελευθερίας να μην είναι δυσανάλογος, δηλαδή να μην υπάρχει υπέρμετρη βλάβη σε σχέση με την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και να τηρείται ρητά η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας⁹³⁹⁴.

Με αυτά τα δεδομένα, η προοπτική μακροχρόνιας κράτησης λειτουργεί αποτρεπτικά για την υποβολή αιτημάτων άσυλου και περιορίζει την αποτελεσματική πρόσβαση στη σχετική με το άσυλο διαδικασία.

2.β. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι κατάλληλες συνθήκες κράτησης συνιστούν προϋπόθεση για την επιβολή της κράτησης, όπως προβλέπεται και σε σχετική διάταξη του Ν. 3907/2011 που αναφέρει ότι *«Σε κάθε περίπτωση, για την επιβολή ή τη συνέχιση του μέτρου της κράτησης και η λαμβάνεται υπόψη η διαθεσιμότητα κατάλληλων χώρων κράτησης και η δυνατότητα εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για τους κρατούμενους»*. Η διατύπωση αυτή συναντάται και στο σχετικό με την κράτηση των αιτούντων διεθνούς προστασίας άρθρο του Π.Δ. 113/2013. Σε περιπτώσεις που οι συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης δεν είναι οι κατάλληλες, οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται για την αποφυγή επιβολής ή παράτασης της κράτησης.

Σύμφωνα με το Ν. 3907/2011, οι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου. Έχουν δικαίωμα να έχουν επικοινωνία με τους νόμιμους αντιπροσώπους τους, τα μέλη της οικογενείας τους και

⁹³ Η αρχή της αναλογικότητας κατοχυρώνεται από την συνταγματική διάταξη του άρθρου 25 παρ.1 Σύμφωνα με αυτήν, στα ατομικά δικαιώματα μεταξύ του νόμιμου σκοπού που επιδιώκει ο σκοπός ο περιορισμός του δικαιώματος και της εντάσεως, εκτάσεως και διάρκειας του περιορισμού θα πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση. Η σχέση δεν είναι εύλογη αν ο περιορισμός που επιβάλλεται είναι: α. απρόσφορος για την επίτευξη του αποτελέσματος, β. επαχθέστερος σε ένταση, έκταση και διάρκεια από το αναγκαίο μέσο για την επίτευξη του αποτελέσματος και γ. δυσανάλογος σε σχέση με τους λόγους που τον προκάλεσαν.

⁹⁴ Ενδεικτικά, μετά την δεκαήμερη επίσκεψη της Ομάδας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, η ομάδα προχώρησε στην εξής ανακοίνωση σχετικά με την Αυθαίρετη Κράτηση: «Η διοικητική κράτηση.... Πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να αποτελεί έσχατη λύση, για το συντομότερο δυνατό διάστημα και μετά από διερεύνηση εάν μπορούν να εφαρμοστούν τα εναλλακτικά μέτρα. Η μη εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων, η έλλειψη αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, καθώς και η υπερβολική διάρκεια της κράτησης μπορεί να καταστήσει αυθαίρετη την κράτηση του ατόμου».

τις αρμόδιες προξενικές αρχές. Σε γλώσσα που κατανοούν θα πρέπει να τους διερμηνεύονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους. Επιπλέον, έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κατάλληλη σίτιση και ρουχισμό, στρώματα και κλινοσκεπάσματα, τακτικό προαυλισμό ενώ υπάρχει ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιπτώσεις ευάλωτων ομάδων.

Ωστόσο, οι συνθήκες κράτησης έχουν αποτελέσει αντικείμενο έντονης κριτικής και καταδίκης της Ελλάδας, αφού σε βάρος της έχουν ανακοινωθεί αποφάσεις από εθνικά και ευρωπαϊκά δικαιοδοτικά όργανα. Ειδικότερα, το 2013 υπήρξαν 21 δικαστικές αποφάσεις στον ελληνικό χώρο, ενώ την περίοδο 2009-2012 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξέδωσε 11 καταδικαστικές αποφάσεις. Στις υποθέσεις *Dougoz, Peers* και *S.D. κατά Ελλάδας*⁹⁵, το Δικαστήριο καθόρισε σημαντικές αρχές σχετικά με τις συνθήκες κράτησης και διευκρίνισε επίσης ότι οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται υπό κράτηση είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι δεδομένων των εμπειριών τους ενόσω προσπαθούσαν να αποφύγουν τις διώξεις, γεγονός που θα μπορούσε να επιτείνει την αγωνία τους υπό συνθήκες κράτησης.

Άλλη μια χαρακτηριστική υπόθεση που αποτέλεσε το αποκορύφωμα της μεταναστευτικής κατάστασης στην Ελλάδα είναι η υπόθεση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*⁹⁶.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ όχι μόνο όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος, αλλά και σε σχέση με τις γενικότερες συνθήκες διαβίωσης (υποδοχής) στην Ελλάδα. Ο προσφεύγων ήταν Αφγανός αιτών άσυλο και οι ελληνικές αρχές είχαν γνώση της ταυτότητάς του και του γεγονότος ότι αποτελούσε δυνητικό αιτούντα άσυλο από τη στιγμή της άφιξής του στην Αθήνα. Ο προσφεύγων τέθηκε αμέσως υπό κράτηση χωρίς καμία εξήγηση. Υπήρχαν διάφορες αναφορές από διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ σχετικά με τη συστηματική τακτική των ελληνικών αρχών να θέτουν τους αιτούντες άσυλο υπό κράτηση. Οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος περί βίαιης συμπεριφοράς εκ μέρους των αστυνομικών συμφωνούσαν με τις μαρτυρίες που είχαν συγκεντρωθεί από διεθνείς οργανισμούς, ιδίως από την CPT. Τα πορίσματα της CPT και της UNHCR επιβεβαίωναν επίσης

⁹⁵ ΕΔΔΑ, *Dougoz κατά Ελλάδας*, Αριθ. 40907/98, 6 Μαρτίου 2001·

ΕΔΔΑ, *Peers κατά Ελλάδας*, Αριθ. 28524/95, 19 Απριλίου 2001·

ΕΔΔΑ, *S.D. κατά Ελλάδας*, Αριθ. 53541/07, 11 Ιουνίου 2009.

⁹⁶ ΕΔΔΑ, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [τμήμα μείζονος συνθέσεως], Αριθ. 30696/09, 21 Ιανουαρίου 2011.

τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος περί ανθυγιεινών συνθηκών και υπερβολικού αριθμού κρατουμένων στο κέντρο κράτησης δίπλα στον διεθνή αερολιμένα της Αθήνας. Παρότι ο προσφεύγων κρατήθηκε για σύντομο σχετικά διάστημα, οι συνθήκες κράτησης εκεί ήταν απαράδεκτες. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο προσφεύγων πρέπει να βίωσε αισθήματα αυθαιρεσίας, κατωτερότητας και αγωνίας και ότι οι συνθήκες κράτησης είχαν αδιαμφισβήτητα βαθιά επίπτωση στην αξιοπρέπειά του, η οποία ισοδυναμεί με εξευτελιστική μεταχείριση. Επιπλέον, ο προσφεύγων ήταν ιδιαίτερα ευάλωτος ως αιτών άσυλο λόγω της μετανάστευσης και των τραυματικών εμπειριών που είχε πιθανότατα βιώσει. Το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

Πρόσφατες εκθέσεις της Ομάδας Εργασίας του ΟΗΕ για την Αυθαίρετη Κράτηση, του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών και της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τους Εκτοπισμένους, που επισκέφθηκαν το διάστημα Δεκεμβρίου 2012- Ιανουαρίου 2013 κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων αλλά και οργανωμένα κέντρα κράτησης (Φυλάκιο Έβρου, Αμυγδαλέζα, Κόρινθο κ.α.) κάνουν λόγο για συνθήκες κράτησης ακατάλληλες ή που απέχουν κατά πολύ από την διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Χαρακτηριστική είναι η έκθεση⁹⁷ του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ) όπου περιγράφονται με το χειρότερο τρόπο οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων άσυλο και μη. Εκπρόσωποι της Ανεξάρτητης Αρχής έκαναν αυτοψία σε 3 κέντρα κράτησης⁹⁸ προκειμένου να εξετάσουν κατά πόσο οι χώροι κράτησης διασφαλίζουν το σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων, σύμφωνα με Ν.3907/11 και της σχετικής Οδηγίας 2008/115/ΕΚ επιτυγχάνοντας το αναγκαίο μέτρο περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας. Το συμπέρασμα από τις 3 αυτοψίες είναι ότι η αστυνομία αδυνατούσε να διασφαλίσει συνθήκες που να διασφαλίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των κρατουμένων, διότι οι χώροι αστυνομικής κράτησης αλλοδαπών είχαν μετατραπεί σε ιδιότυπες φυλακές, δεδομένου του μεγάλου και συνεχώς διογκούμενου αριθμού κρατουμένων που κρατούνται για πολλούς μήνες⁹⁹.

⁹⁷ <http://www.synigoros.gr/resources/diapistwseis-stp-29-05-2013--2.pdf>

⁹⁸ 3 κέντρα κράτησης στην Αμυγδαλέζα, την Πέτρου Ράλλη και την Κόρινθο

⁹⁹ Παλαιά αστυνομικά κρατητήρια, καθ' υπέρβαση της χωρητικότητάς τους ως προς την πτέρυγα ανδρών που στέγαζε 214 άνδρες σε ολιγομελείς θαλάμους χωρητικότητας 170 (Π.Ράλλη). Πρώην στρατόπεδο, με θαλάμους των 30 ατόμων, συνολικά περίπου 700 άνδρες σε 3 κτίρια και δυνατότητα

Επιπλέον, ενδιαφέρουσα είναι η απόφαση αριθ. 682/2012 του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Ηγουμενίτσας, που αφορούσε την απόδραση 17 υπηκόων χωρών αιτούντων διεθνούς προστασίας από το κέντρο κράτησης της αστυνομικής διεύθυνσης Θεσπρωτίας. Το δικαστήριο αποφάσισε πως «..οι συνθήκες κράτησης που βίωναν οι κρατούμενοι (....) ήταν άθλιες και άκρως επικίνδυνες για τα ανθρώπινα όντα» και πως οι κρατούμενοι «απέδρασαν για να αποτρέψουν σοβαρό και αναπότρεπτο με άλλα μέσα κίνδυνο που απειλούσε χωρίς δική τους υπαιτιότητα την υγεία τους» και ως εκ τούτου αποφάσισε την άρση καταλογισμού της απόδρασης.

Ακολούθως, στην υπόθεση *S.D. κατά Ελλάδας* το Δικαστήριο έκρινε πως υπήρχε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Ο προσφεύγων, αιτών άσυλο, κρατείτο σε κέντρο κράτησης στον Έβρο και συγκεκριμένα στο Α.Τ Σουφλίου. Οι συνθήκες στο κέντρο κράτησης κρίθηκαν απαράδεκτες και το Δικαστήριο έκρινε πως υπήρξε ταπεινωτική μετχείριση¹⁰⁰.

2.γ. ΝΟΜΟΣ 3907/2011: ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Στο σχέδιο δράσης που υπέβαλαν οι ελληνικές αρχές τον Ιούλιο του 2011 ανακοίνωσαν τη μεταρρύθμιση του συστήματος παροχής ασύλου/διεθνούς προστασίας. Η μεταρρύθμιση προέβλεπε τη ίδρυση ανεξάρτητης Υπηρεσίας Ασύλου, η οποία θα στελεχωνόταν από εκπαιδευμένους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους, Αρχής Προσφυγών, καθώς και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής για την αρχική υποδοχή και τον διαχωρισμό των αφικνούμενων στα εξωτερικά σύνορα της χώρας μεταναστών¹⁰¹.

επέκτασης (Κόρινθος). Πρώην Σχολή Αστυνομίας, με τετράκλινους θαλάμους σε 90 οικίσκους/containers, που στέγαζαν 528 άτομα, με δυνατότητα επέκτασης (Αμυγδαλέζα). Το γενικότερο επίπεδο συνθηκών διαβίωσης ήταν σαφώς καλύτερο συγκριτικά στην Αμυγδαλέζα.

¹⁰⁰ ECtHR - *S.D. v Greece* (Application no. 53541/07)

¹⁰¹ Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Π.Δ. 113/13, δύο συστήματα παροχής ασύλου συνυπάρχουν από 7.6.2013 και μέχρι να εξετασθούν όλες οι αιτήσεις που είχαν υποβληθεί πριν από αυτή την ημερομηνία. Για τις αιτήσεις που είχαν υποβληθεί πριν από την 7.6.2013 (συσσωρευμένες αιτήσεις «backlog»), εξακολουθεί να είναι αρμόδια η επιτροπή εξέτασης που αποτελείται από αστυνομικούς υπαλλήλους, καθώς και οι δευτεροβάθμιες επιτροπές. Μετά τη διεκπεραίωση των συσσωρευμένων

Η Υπηρεσία Ασύλου θεσπίστηκε με τον νόμο 3907/2011, η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, αποτελεί την πρώτη αυτόνομη δομή της χώρας που ασχολείται με την εξέταση των αιτημάτων ασύλου, και ευρύτερα διεθνούς προστασίας.

Σκοπός της Υπηρεσίας είναι η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας για την παροχή πολιτικού ασύλου και άλλων μορφών διεθνούς προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, εθνικής καταγωγής, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, οι οποίοι δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Όπως προβλέπει ο νόμος, η Υπηρεσία παραλαμβάνει, εξετάζει και αποφασίζει, βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, για τα αιτήματα ασύλου που υποβάλλονται στη χώρα μας. Τέλος, η Υπηρεσία αυτή παρέχει την διοικητική υποστήριξη στην νέα Αρχή Προσφυγών που ιδρύθηκε επίσης με τον νόμο 3907/2011 και εξετάζει σε δεύτερο βαθμό τις προσφυγές κατά αιτημάτων διεθνούς προστασίας που απορρίφθηκαν σε πρώτο βαθμό.

Στις 7 Ιουνίου 2013 ξεκίνησε η διαδικασία καταγραφών. Αυτή την στιγμή λειτουργούν 5 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου¹⁰², στα οποία οι αστυνομικές αρχές μπορούν να μεταγάγουν διοικητικά κρατούμενους για την υποβολή ή την εξέταση αιτήματος ασύλου και 4 Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου σε διάφορα σημεία της χώρας¹⁰³ που εξυπηρετούν μόνο κρατούμενους αιτούντες άσυλο. Μόλις ο διοικητικά κρατούμενος υπήκοος τρίτης χώρας εκφράσει την επιθυμία για την υποβολή αιτήματος ασύλου, οι αστυνομικές αρχές οφείλουν να διαβιβάσουν το αίτημα αυτό στο Γραφείο ή στο Κλιμάκιο. Μετά την καταγραφή του αιτήματος, η Υπηρεσία ασύλου εισηγείται για την αποφυλάκιση του αιτούντα άσυλο. Ωστόσο είναι στην διακριτική ευχέρεια της αστυνομίας για την συνέχιση της κράτησής του ή την

αιτήσεων, η νεοσυσταθείσα Υπηρεσία Ασύλου θα είναι αποκλειστικά αρμόδια για την εξέταση των αιτήσεων.

¹⁰² Περιφερειακό Γραφείο Αττικής, Νοτίου Έβρου, Βορείου Έβρου, Ρόδου (εξυπηρετεί όλα τα Δωδεκάνησα), Λέσβου (εξυπηρετεί και την Χίο μέσω τηλεδιάσκεψης)

¹⁰³ Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Κομοτηνής και Αμυγδαλέζας

απελευθέρωσή του. Σε περίπτωση που οι Αρχές αφήσουν τον αιτούντα ελεύθερο, ενημερώνουν την Υπηρεσία Ασύλου κι γίνεται ανάκληση της εισήγησης.

Βάσει στατιστικών στοιχείων¹⁰⁴ από την λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου, το διάστημα Ιανουάριος μέχρι Αύγουστος 2014 υποβλήθηκαν στο σύνολο 1781 αιτήματα ασύλου σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια. Όσον αφορά την αναγνώριση διοικητικών κρατουμένων αιτούντων άσυλο στον πρώτο βαθμό, 182 αιτούντες έλαβαν προσφυγικό καθεστώς, 118 επικουρική προστασία, 599 απορριπτικές ενώ 194 ήταν οι παραιτήσεις. Ως επί το πλείστον, οι διοικητικοί κρατούμενοι αιτούντες άσυλο που αναγνωρίστηκαν ήταν Σομαλοί, Σύριοι και Σουδανοί.

Αποστολή της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής είναι η υποδοχή αλλοδαπών, που συλλαμβάνονται λόγω παράνομης εισόδου ή διαμονής στην Ελλάδα, σε συνθήκες που να εξασφαλίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά τους, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας. Η υποδοχή αυτή διασφαλίζει τις άμεσες βιοτικές ανάγκες των υπηκόων τρίτων χωρών και περιλαμβάνει ορισμένες σημαντικές διαδικασίες, όπως η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους, η καταγραφή τους, ο ιατρικός έλεγχος και η ψυχοκοινωνική στήριξη, η ενημέρωσή τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και η μέριμνα για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως τα ασυνόδευτα παιδιά και τα θύματα βασανιστηρίων.

Όταν υποβάλλεται αίτηση για χορήγηση ασύλου ή άλλης μορφής διεθνούς προστασίας, οι ενδιαφερόμενοι υπήκοοι τρίτων χωρών παραπέμπονται στην Υπηρεσία Ασύλου, η οποία εξετάζει και αποφασίζει επί του αιτήματός τους. Αλλοδαποί που δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις να παραμείνουν νόμιμα στη χώρα, θα παραπέμπονται στην Ελληνική Αστυνομία.

Η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής αποτελεί αυτόνομη υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη και της οποίας προΐσταται Διευθυντής, ο οποίος ορίζεται από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, ύστερα από δημόσια πρόσκληση ενδιαφέροντος, με θητεία τριών ετών.

¹⁰⁴ Βλ. παράρτημα, επίσημα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου

Σύμφωνα με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται παράνομα στην χώρα οδηγούνται άμεσα με ευθύνη της αρχής που διενήργησε τη σύλληψη στο Κέντρο ή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής στα όρια της τοπικής αρμοδιότητας των οποίων συνελήφθησαν.

Από τον Μάρτιο του 2013, λειτουργεί το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ) στην Ορεστιάδα, ενώ Μονάδες Πρώτης Υποδοχής ή αλλιώς Κέντρα Ταυτοποίησης, οι οποίοι διοικούνται από την αστυνομία υπάρχουν στην Μυτιλήνη, Σάμο και Χίο. Τα κέντρα στελεχώνονται από δημοσίους υπαλλήλους, αστυνομικούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες μεριμνούν για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αλλοδαπών¹⁰⁵ και παρέχουν υπηρεσίες διερμηνείας¹⁰⁶.

Για τις ανάγκες της εξακρίβωσης και των λοιπών διαδικασιών πρώτης υποδοχής οι υποκείμενοι σε αυτές τελούν υπό καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής και στα Κέντρα/ Μονάδες Ταυτοποίησης.

Το χρόνος παραμονής των αιτούντων διεθνούς προστασίας είναι οι 15 μέρες, με δυνατότητα παράτασης 10 ημερών, δηλαδή το μέγιστο χρονικό διάστημα που μπορεί ο αιτών άσυλο να παραμείνει είναι οι 25 μέρες¹⁰⁷.

Στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής υποβάλλονται όλοι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται χωρίς νόμιμες διατυπώσεις στη Χώρα. Επιπλέον, μπορούν με απόφαση των αρμόδιων αστυνομικών αρχών να υπάγονται και οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι συλλαμβάνονται να διαμένουν στη Χώρα παράνομα και δεν αποδεικνύουν την ιθαγένεια και την ταυτότητα τους με έγγραφο δημόσιας αρχής.

Οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής για τους υπηκόους τρίτων χωρών περιλαμβάνουν¹⁰⁸ σε πρώτη φάση την εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειας τους, την καταγραφή τους, τον ιατρικό τους έλεγχο και την παροχή της τυχόν αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής στήριξης. Σε δεύτερη φάση, γίνεται ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ιδίως δε για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες

¹⁰⁵ Κλιμάκια της ΜΚΟ Ιατρικής Παρέμβασης βρίσκονται σε Σάμο και Ορεστιάδα ενώ κλιμάκιο των Γιατρών του Κόσμου στην Μυτιλήνη

¹⁰⁶ Κλιμάκιο της ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση παρέχει υπηρεσίες διερμηνείας τόσο στα Κέντρα Υποδοχής όσο και στην Υπηρεσία ασύλου

¹⁰⁷ Καθεστώς Παραμονής σε εγκαταστάσεις Πρώτης Υποδοχής (άρθρο 13 παρ.1 Ν.3907/2011)

¹⁰⁸ Άρθρο 7 Ν3907/2011

μπορούν να υπαχθούν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας και τη μέριμνα για όσους ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, ώστε να υποβληθούν στην κατά περίπτωση προβλεπόμενη διαδικασία.

Οι παράτυπα εισερχόμενοι, βάση της διαδικασίας την πρώτης υποδοχής έρχονται αντιμέτωποι με το εξής δίλημμα: καλούνται είτε να υποβάλλουν αίτημα ασύλου και στην συνέχεια να τεθούν σε διοικητική κράτηση μέχρι την λήξη της εξέτασης του αιτήματός τους είτε να δηλώσουν οικειοθελή επαναπατρισμό.

Ο επικεφαλής του Κέντρου ή της Μονάδας, ύστερα από εισήγηση του προϊσταμένου του κλιμακίου ιατρικού ελέγχου και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης παραπέμπει τα πρόσωπα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες στον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα κοινωνικής στήριξης ή προστασίας (π.χ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή άλλες δομές)¹⁰⁹.

Οι αιτούντες διεθνούς προστασίας παραπέμπονται στο κατά τόπο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου, κλιμάκιο του οποίου μπορεί να λειτουργεί στον Κέντρο Πρώτης Υποδοχής ή στα Κέντρα Ταυτοποίησης. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει, η παραπομπή γίνεται στην Υπηρεσία Ασύλου στην Αθήνα¹¹⁰.

Η παραλαβή των αιτημάτων και οι συνεντεύξεις των αιτούντων μπορούν να διεξάγονται για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία εξέτασης του αιτήματος τους, με την επιφύλαξη των προθεσμιών της παραγράφου. Αν μετά την παρέλευση των προθεσμιών αυτών δεν έχει περατωθεί η εξέταση του αιτήματος, το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου χορηγεί στον ενδιαφερόμενο δελτίο αιτήσαντος άσυλο και τον παραπέμπει σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας για την λειτουργία των οποίων μεριμνά το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Εφόσον το αίτημα και η προσφυγή απορριφθεί ενόσω οι υπήκοοι τρίτων χωρών παραμένουν στο Κέντρο ή την Μονάδα Πρώτης Υποδοχής, αυτοί παραπέμπονται στην αρμόδια αρχή για την υπαγωγή τους σε διαδικασίες απέλασης, επιστροφής ή επανεισδοχής.

¹⁰⁹ Άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 3907/2011

¹¹⁰ Άρθρο 11 παρ.1 Ν. 3907/2011

2.6. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ

Οι αιτούντες που κρατούνται έχουν τα δικαιώματα προσφυγής και υποβολής αντιρρήσεων που προβλέπονται στην παρ.3 του άρθρου 76 του Ν. 386/2005, όπως ισχύει.

Ο αιτών άσυλο που κρατείται μπορεί να προβάλει και αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησης ή παράτασης της κράτησής του ενώπιον του προέδρου ή του υπ' αυτού οριζόμενου πρωτοδίκη του διοικητικού πρωτοδικείου, στην Περιφέρεια του οποίου κρατείται. Η απόφαση επί της αίτησης αντιρρήσεων μπορεί να ανακληθεί, ύστερα από αίτηση των διαδίκων, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία¹¹¹. Ο αιτών απολύεται αμέσως ένα διαπιστωθεί ότι η κράτησή του δεν είναι νόμιμη. Ωστόσο, στην υπόθεση *S.D. κατά Ελλάδας*, ένας αιτών άσυλο είχε τεθεί υπό κράτηση παρότι δεν μπορούσε να απελαθεί εν αναμονή της απόφασης επί της αίτησής του για άσυλο. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε βρεθεί σε «νομικό κενό» διότι δεν υπήρχε καμία διάταξη για απευθείας επανεξέταση της κράτησής του ενόσω εκκρεμούσε η απέλαση¹¹².

2. ε. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΛΙΟ: ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ-ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ

Ως ευάλωτες ομάδες νοούνται κατηγορίες ανθρώπων με ειδικές ανάγκες που χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης¹¹³ όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι υπερήλικες, γυναίκες σε κύηση ή λοχεία, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα, άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ασθένεια, θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής ψυχολογικής, σωματικής βίας ή εκμετάλλευσης και θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Η ελληνική νομοθεσία για το άσυλο δεν επιβάλλει την κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Ωστόσο, η διοικητική κράτησή τους γίνεται για προστατευτικούς λόγους, καθώς μπαίνουν σε ένα καθεστώς ιδιότυπης προστατευτικής φύλαξης, μέχρι να το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης να βρει θέση σε δομή φιλοξενίας γι' αυτά τα παιδιά. Ωστόσο, λόγω της απουσίας επαρκών χώρων φιλοξενίας, οι ανήλικοι είτε

¹¹¹ Κατ' εφαρμογή του άρθρου 205 παρ.5 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας

¹¹² ΕΔΔΑ, *S.D. κατά Ελλάδας*, Αριθ. 53541/07, 11 Ιουνίου 2009.

¹¹³ Άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 3907/2011

αφήνονται ελεύθεροι είτε παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα σε επισφαλείς συνθήκες. Η πρακτική αυτή ποικίλει ανά Αστυνομική Διεύθυνση και, εν μέρει, οφείλεται σε γενικότερη πολιτική των αρχών σχετικά με την κράτηση. Σε πρόσφατη αυτοψία του Συνηγόρου του Πολίτη τον Μάρτιο του 2013 στα κέντρα κράτησης, διαπιστώθηκαν παραβιάσεις τόσο στις συνθήκες κράτησης των ανηλίκων, όσο και στην διάρκεια κράτησης τους. Η διοικητική κράτηση των ανηλίκων θα πρέπει να περιορίζεται σε χρονικό διάστημα που είναι αναγκαίο για να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες είτε της οικογενειακής τους επανένωσης είτε της τοποθέτησης τους σε κατάλληλο χώρο φιλοξενίας. Οι ανωτέρω διατάξεις στοιχίζονται προς τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αλλά και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού. Αναλυτικότερα, η διάταξη του άρθρου 5 της ΕΣΔΑ προβλέπει ότι η στέρηση της ελευθερίας ανηλίκου είναι επιτρεπτή μόνο εφόσον πρόκειται για νόμιμη κράτηση και έχει ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία.

Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές συνεχίζουν την γενικευμένη πρακτική της κράτησης και μετά την υποβολή αιτήματος ασύλου ή την ανεύρεση θέσης σε δομή φιλοξενίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση Rahimi. Την 5^η Μαρτίου 2011 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποφάνθηκε σχετικά με την συγκεκριμένη υπόθεση (8687/08). Η υπόθεση αφορά ασυνόδευτο ανήλικο από το Αφγανιστάν, ο οποίος εισήλθε παράνομα στην χώρα το 2007 και κρατήθηκε στο κέντρο κράτησης στην Λέσβο. Ο Rahimi, οποίος εγκατέλειψε την χώρα του μετά τον θάνατο των γονιών του κατά την διάρκεια εμφύλιων συρράξεων στην χώρα καταγωγής του, κατέθεσε αίτημα ασύλου το οποίο απορρίφθηκε. Βάσει στοιχείων το Δικαστήριο έκρινε ότι ο ανήλικος ήταν πράγματι ανήλικος, αρά τις αντιρρήσεις των ελληνικών αρχών, ενώ κατά την διάρκεια παραμονής του στην Ελλάδα δεν είχε οριστεί επίτροπος γι αυτό το παιδί, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία.

Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε πως δεν εξαντλήθηκαν όλα τα ένδικα βοηθήματα¹¹⁴, καθώς δεν παρασχέθηκαν επαρκείς πληροφορίες στον ανήλικο και σε γλώσσα που κατανοεί σχετικά με τις διαδικασίες που θα μπορούσε να ακολουθήσει.

¹¹⁴ Άρθρο 13, ΕΣΔΑ

Αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στο κέντρο, οι οποίες προσέβαλλαν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι, παρά την μικρή διάρκεια κράτησης, υπέστη ταπεινωτική μεταχείριση¹¹⁵. Συμπληρωματικά το Δικαστήριο έκρινε δεν ενήργησαν με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού¹¹⁶, όταν αποφάσισαν αυτομάτως την κράτησή του χωρίς να εξετάσουν εναλλακτικές λύσεις και συνεπώς η κράτησή του δεν θεωρήθηκε νόμιμη¹¹⁷. Τέλος, διαπιστώθηκε παραβίαση των παραγράφων 2 και 4 του Άρθρου 5, καθώς δεν είχε νομική συνδρομή ούτε του παρασχέθηκαν πληροφορίες σε γλώσσα που κατανοεί.

¹¹⁵ Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ

¹¹⁶ Άρθρο 3 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

¹¹⁷ Άρθρο 5 παρ. 1 της ΕΣΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Η Βουλγαρία, όπως και η Ελλάδα, αποτελεί μια από τις κυριότερες πύλες εισόδου για τους μετανάστες στην Ευρώπη. Παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά των μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα είναι μικρότερα από εκείνα της Πολωνίας και της Ουγγαρίας, η Βουλγαρία έχει δεχτεί πιέσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) να περιορίσει την είσοδο των παράτυπα εισερχομένων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, το 2013 ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που βρίσκονταν υπό διοικητική κράτηση ξεπερνούσε τους 1200¹¹⁸.

Πολλοί παρατηρητές εκφράζουν ανησυχίες ότι η Βουλγαρία δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τα μεγάλα μεταναστευτικά κύματα που θα προσπαθήσουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα ως ένα σημείο εισόδου στην Ευρώπη. Η κυβέρνηση της Βουλγαρίας επικεντρώνεται στη βελτίωση της ασφάλειας των συνόρων και της απαγόρευσης της εισόδου. Αυτή η πολιτική έχει δεχτεί έντονες κριτικές από οργανώσεις προάσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζουν αδικαιολόγητους περιορισμούς όσον αφορά την απαγόρευση εισόδου και την στέρηση/περιορισμό της ελευθερίας τους¹¹⁹.

Το 2011 έγινε τροποποίηση του Νόμου περί Μετανάστευσης προκειμένου να απαγορευτεί στους συνοριοφύλακες να θέτουν υπό κράτηση εν δυνάμει αιτούντες άσυλο. Παρά το γεγονός ότι η τροποποίηση αυτή θεωρήθηκε μεγάλη επιτυχία για την εθνική νομοθεσία, στην ουσία μείωσε δραματικά τον αριθμό αιτημάτων άσυλο στα σύνορα. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέχρι τον Μάιο του 2012 η συνοριοφύλακες είχαν καταγράψει μόνο ένα αίτημα ασύλου¹²⁰.

¹¹⁸ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=540829da4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=bulgaria&searchin=title&sort=date>

¹¹⁹ Περιγράφοντας το νέο κέντρο κράτησης στην περιοχή Lyubimets, υπάλληλος από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), δήλωσε, «Αυτή η χώρα δεν έχει τις κατάλληλες υποδομές για να δεχτεί αιτούντες άσυλο».

¹²⁰ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=540829da4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=bulgaria&searchin=title&sort=date>

Στη βουλγάρικη νομοθεσία, δεν αναφέρεται πουθενά ο όρος «διοικητική κράτηση». Αντ' αυτού χρησιμοποιείται η έκφραση «φιλοξενούνται σε καταναγκαστική διαμονή»¹²¹.

2.α. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Οι διατάξεις και οι κανονισμοί σχετικά με την πολιτική της μετανάστευσης περιέχονται στο νόμο περί Αλλοδαπών (Law for Foreigners in the Republic of Bulgaria- LF), το Νόμο για την Είσοδο, την Κατοικία και την Απομάκρυνση (the Law on Entry, Residence and Exit in the Republic of Bulgaria of EU Citizens and their Family Members -LEUCFM), το Νόμο για το Άσυλο και τους Πρόσφυγες (the Law on Asylum and Refugees-LAR), και τον κανονισμό υλοποίησης (Regulations for Implementation of the Law for the Ministry of Interior)¹²². Οι νόμοι που αφορούν την μετανάστευση τροποποιήθηκαν το 2007 με σκοπό να ενσωματώσουν τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες περί Επιστροφής¹²³.

Η Δ/ση Μετανάστευσης (Migration Directorate), που υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, συστάθηκε το 2003¹²⁴ και είναι υπεύθυνη για την πολιτική μετανάστευσης της χώρας. Συγκεκριμένα, έχει αναλάβει τον διοικητικό έλεγχο και εκδίδει διαταγές σχετικά με την διοικητική κράτηση των παράτυπα εισερχομένων¹²⁵.

Στο ίδιο Υπουργείο υπάγεται και η Εθνική Υπηρεσία Συνοριακής Φύλαξης (National Service Border Police -NSBP), που ειδικεύεται στον έλεγχο των συνόρων¹²⁶. Στην αρμοδιότητα των συνοριοφυλάκων εμπίπτει και η σύλληψη των παράτυπα εισερχομένων και η κράτηση τους σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης¹²⁷.

Αναφορικά με τους αιτούντες άσυλο, υπεύθυνη είναι η Κρατική Υπηρεσία (State

¹²¹ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Ελσίνκι 2010

¹²² Έκθεση της CPT 2008

¹²³ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹²⁴ 2008 European Return Directive.

¹²⁵ Article 44(6) of the Law for Foreigners

¹²⁶ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹²⁷ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹²⁷ Under Article 86 of the MOI regulations,

Agency for Refugees-SAR)¹²⁸. Η Κρατική Υπηρεσία έχει αναλάβει την διαχείριση των κέντρων κράτησης όπου διαμένουν οι αιτούντες άσυλο¹²⁹.

2.β. ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών στη Βουλγαρία μπορούν να κρατούνται και απελαύνονται σε περίπτωση που συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι: ή εισήλθαν παράτυπα στη χώρα, ή έχει εκπνεύσει η άδειά παραμονής τους, ή χρησιμοποίησαν πλαστά ή παραποιημένα έγγραφα, ή έχουν θεωρηθεί ως απειλή για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια.

Η Βουλγαρία διαθέτει δύο κέντρα κράτησης παράτυπα εισερχομένων στις περιοχές Busmantsi και Lyubimets¹³⁰ και η συνολική χωρητικότητα τους αγγίζει τις 700 θέσεις. Παρά το γεγονός ότι αυτά τα κέντρα κράτησης σχεδιάστηκαν για παράτυπα εισερχομένους, φιλοξενούν και αιτούντες άσυλο. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρήθηκε μεγάλη συγκέντρωση κρατουμένων στους χώρους αυτούς, λόγω της αύξησης των μεταναστευτικών ροών και της άμεσης κράτησης των ομάδων αυτών για μεγάλο χρονικό διάστημα. Για τον λόγο αυτό η κυβέρνηση αποφάσισε την δημιουργία και την λειτουργία επιπλέον πέντε κέντρων κράτησης¹³¹.

Μετά την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Περί Επιστροφής 2008/155¹³², τον Μάιο του 2009, η Βουλγαρία μείωσε την μέγιστη διάρκεια κράτησης των υπηκόων τρίτης χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων άσυλο, στους έξι μήνες¹³³. Πριν από αυτή την αλλαγή, οι παράτυπα εισερχόμενοι κρατούνταν επ' αόριστον, καθώς δεν υπήρχε κάποια πρόβλεψη σχετικά με το ανώτατο όριο διάρκειας κράτησης¹³⁴. Ειδικότερα, οι αιτούντες άσυλο παρέμεναν στα κέντρα κράτησης μέχρι την έκδοση της απόφασης του σχετικού αιτήματος.

¹²⁸ Regulations for the MOI, Art. 88b

¹²⁹ LAR, Art. 47 (2).

¹³⁰ Τον Μάρτιο του 2011, η Βουλγαρία άνοιξε ένα δεύτερο κέντρο κράτησης μεταναστών. Εκπρόσωπος του Υπουργείου Εσωτερικών στις αρχές του 2011 δήλωσε «Το άνοιγμα του κέντρου στην περιοχή Lyubimets αποτελεί ένα νέο σπίτι για τους παράτυπους μετανάστες»

¹³¹ JRS Europe, *Becoming Vulnerable in Detention*
Open Society Institute, *Civil Monitoring in Detention Centers*, Sofia, February 2012

¹³² European Return Directive 2008/155

¹³³ άρθρο 15 (5) της οδηγίας.

¹³⁴ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

Σε «εξαιρετικές» περιπτώσεις κράτησης μπορεί να παραταθεί έως 18 μήνες, αλλά μόνο αφού η υπόθεση έχει τεθεί υπό δικαστικό έλεγχο. Η Βουλγαρία είναι ένα από τα ελάχιστα κράτη μέλη που δεν προβλέπουν δικαστικό έλεγχο, αυτεπάγγελτα. Ο δικαστικός έλεγχος μπορεί να εφαρμοστεί αυτεπάγγελτα 6 μήνες μετά την κράτηση του αιτούντα. Η διοίκηση του κέντρου κράτησης οφείλει να παραδώσει στο δικαστήριο μια λίστα κρατουμένων οι οποίοι παραμένουν στο κέντρο για παραπάνω από 6 μήνες. Η απόφαση του δικαστηρίου σε αυτές τις περιπτώσεις δεν υπόκειται σε ένδικο μέσα¹³⁵, ενώ η διαδικασία επανεξέτασης πραγματοποιείται χωρίς την παρουσία του προσφεύγοντα¹³⁶, γεγονός που συνιστά παραβίαση του δικαιώματος του αιτούντα σε προφορική ακρόαση ενώπιον του δικαστηρίου¹³⁷.

Σε έκθεση του 2010 που δημοσιεύθηκε από την JRS, η Βουλγαρική Επιτροπή του Ελσίνκι (BHC)¹³⁸ ανέφερε ότι ο μέσος όρος διάρκειας κράτησης στο κέντρο κράτησης Busmantsi πριν από την εφαρμογή της Οδηγίας διαρκούσε πάνω από 14 μήνες. Σχεδόν ένα χρόνο μετά την εφαρμογή της Οδηγίας, η ομάδα ανέφερε ότι ο μέσος όρος της διάρκειας κράτησης έχει μειωθεί σε λιγότερο από 10 μήνες, ωστόσο, η διάρκεια κράτησης εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερη από το προβλεπόμενο ανώτατο όριο (έξι μήνες) που έχει τεθεί στην ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Στην υπόθεση *Auad κατά Βουλγαρίας*¹³⁹, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η διάρκεια της κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τη διάρκεια που ευλόγως απαιτείται για τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Η Βουλγαρική νομοθεσία δεν προβλέπει συγκεκριμένο νόμο σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο. τροποποίηση του νόμου για το άσυλο και τους πρόσφυγες. Το Νοέμβριο του 2013 προτάθηκε η τροποποίηση νόμου, στον οποία θα προβλέπουν την κράτηση των αιτούντων άσυλο σε κέντρα κράτησης. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προβλέπει ότι η κράτηση πρέπει να είναι αναλογική και όχι αυθαίρετη σύμφωνα με το Άρθρο 5 (1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ). Η κράτηση πρέπει να χρησιμοποιείται ως έσχατη λύση και όχι για τον μοναδικό λόγο

¹³⁵ Τροποποίηση νόμου: Law for Foreigners, Art. 44 (8); Art. 46a (3)(4)

¹³⁶ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹³⁷ Έκθεση JRS 2010, σελ. 143

¹³⁸ http://issuu.com/bghelsinki/docs/bhc_2010_human_rights_in-bulgaria

¹³⁹ ΕΔΔΑ, *Auad κατά Βουλγαρίας* Αριθ.46390/10, 11 Οκτωβρίου 2011

ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας υπέβαλε αίτημα ασύλου, ενώ θα πρέπει να δίνονται συγκεκριμένες εγγυήσεις στις ευάλωτες περιπτώσεις¹⁴⁰.

Σύμφωνα με το Νόμο για το άσυλο και τους πρόσφυγες, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που ζητούν άσυλο πρέπει να υποβάλουν την αίτησή τους αυτοπροσώπως είτε στην Κρατική Υπηρεσία (SAR) είτε σε κάποια άλλη κρατική αρχή, η οποία στην συνέχεια μεταβιβάζουν την αίτηση αυτή στην Κρατική Υπηρεσία. Εντός 15 ημερών, οι αιτούντες άσυλο ενημερώνονται για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, για την διαδικασία αίτησης ασύλου και την πορεία της και για τις Οργανώσεις που παρέχουν νομική συνδρομή και ψυχοκοινωνική υποστήριξη¹⁴¹. Εν αναμονή για την έκδοση της απόφασης, η οποία μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες, οι αιτούντες άσυλο στεγάζονται σε ένα από τα κέντρα κράτησης της Βουλγαρίας¹⁴².

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που υποβάλλουν αίτηση ασύλου, κρατούνται για παράνομη είσοδο ή διαμονή στη Βουλγαρία σε ένα από τα δύο κέντρα κράτησης της χώρας. Θεωρητικά, αυτή η κράτηση έχει προσωρινό χαρακτήρα, καθώς μεταφέρονται σε κέντρα υποδοχής. Σύμφωνα με την πρόσφατη πρακτική των βουλγαρικών αρχών, οι αιτούντες άσυλο παραμένουν στα κέντρα κράτησης από 7 έως 30 ημέρες πριν μεταφερθούν στα κέντρα υποδοχής¹⁴³.

Οι αιτούντες άσυλο που τελούν υπό κράτηση διατρέχουν τον κίνδυνο να απελαθούν πριν μεταφερθούν σε κέντρο υποδοχής, καθώς υπάρχει σχετική καθυστέρηση από την στιγμή που υποβάλλουν το αίτημα ασύλου τους μέχρι την στιγμή που θα εξεταστεί από την Κρατική Υπηρεσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση του Τούρκου Veisel Aktash, ο οποίος απελάθηκε από τη Διεύθυνση Μετανάστευσης «σε αντίθεση με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Βουλγαρίας στον τομέα του ασύλου και των προσφύγων και το κοινοτικό κεκτημένο της ΕΕ»¹⁴⁴.

Οι αιτούντες άσυλο των οποίων οι αιτήσεις έχουν απορριφθεί παραμένουν στα κέντρα υποδοχής μέχρι την εξέταση προσφυγής τους. Σε περίπτωση που η απόφαση

¹⁴⁰ UNHCR observations on the current situation of Asylum in Bulgaria, January 2014, σελ. 7

¹⁴¹ LAR, άρθρο 58

¹⁴² UNHCR observations on the current situation of Asylum in Bulgaria, January 2014, σελ. 8

¹⁴³ Ibid σελ. 8

¹⁴⁴ <http://humanrightsbulgariaen.wordpress.com/asylum>
Έκθεση της Επιτροπής της Βουλγαρίας στο Ελσίνκι, 2010
http://issuu.com/bghelsinki/docs/bhc__

προσφυγής είναι απορριπτική, τότε μετακινούνται σε κέντρα κράτησης προς απέλαση¹⁴⁵. Αυτό σημαίνει ότι πολλές φορές, υπήκοοι τρίτων χωρών των οποίων η αίτηση ασύλου απορρίφθηκε μπορεί να παραμείνουν για αρκετούς μήνες στα κέντρα κράτησης μέχρι να εκδοθούν τα σχετικά ταξιδιωτικά έγγραφα για την απέλασή τους.

Στην υπόθεση *Μ. κ.λπ. κατά Βουλγαρίας*¹⁴⁶, η απέλαση του προσφεύγοντος στο Αφγανιστάν, μετά την απόρριψη αιτήματος ασύλου, διατάχθηκε τον Δεκέμβριο του 2005, αλλά η πρώτη φορά που οι αρχές αποπειράθηκαν να εξασφαλίσουν έγγραφο ταυτότητας για λογαριασμό του ώστε να διευκολυνθεί η απέλασή του ήταν τον Φεβρουάριο του 2007¹⁴⁷. Το αίτημα αυτό υποβλήθηκε ξανά 19 μήνες αργότερα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο προσφεύγων είχε παραμείνει υπό κράτηση. Οι βουλγαρικές αρχές προσπάθησαν επίσης να τον στείλουν σε άλλη χώρα αλλά δεν υπήρχαν στοιχεία μιας τέτοιας προσπάθειας. Η κράτηση ήταν παράνομη και, λόγω της έλλειψης επιμέλειας, συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 5 της ΕΣΔΑ.

Όσον αφορά τις ευάλωτες ομάδες και συγκεκριμένα τα ανηλίκων, βάσει της τροποποίησης του Νόμου περί Αλλοδαπών το 2013, απαγορεύτηκε η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων, ενώ η μέγιστη διάρκεια κράτησης ανηλίκων που συνοδεύονται από τους γονείς τους δε θα πρέπει να ξεπερνά τους 3 μήνες. Εντούτοις, μέχρι τον Απρίλιο του 2013 ανήλικοι αιτούντες άσυλο βρίσκονταν υπό διοικητική κράτηση¹⁴⁸.

2.γ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ

Οι κρατούμενοι-αιτούντες έχουν δικαίωμα προσφυγής. Σύμφωνα με το άρθρο 46^a του Νόμου περί Αλλοδαπών¹⁴⁹, δινόταν η δυνατότητα στους κρατούμενους να προσφύγουν κατά της στέρησης της ελευθερίας τους, αλλά πρέπει να το πράξουν εντός τριών ημερών από την εισαγωγή τους στο κέντρο κράτησης. Το διοικητικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί σχετικά με την προσφυγή εντός 30 ημερών. Σε

¹⁴⁵ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹⁴⁶ ΕΔΔΑ, *Μ. κ.λπ. κατά Βουλγαρίας*, Αριθ. 41416/08, 26 Ιουλίου 2011, σκέψεις 75 και 76.

¹⁴⁷ http://fra.europa.eu/sites/default/files/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf
σελ. 182

¹⁴⁸ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=540829da4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=bulgaria&searchin=title&sort=date>

¹⁴⁹ Τροποποίηση του νόμου το 2009 the Law for Foreigners

καμία περίπτωση, η πράξη της προσφυγής δεν αναστέλλει την κράτηση. Τον Ιανουάριο του 2011, ο Νόμος τροποποιήθηκε, επεκτείνοντας την προθεσμία σε επτά ημέρες¹⁵⁰.

Οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν επικρίνει την προθεσμία των τριών ημερών καθώς θεωρούν ότι είναι υπερβολικά σύντομη, ενώ η νομική συνδρομή των κρατουμένων είναι αρκετά σπάνια¹⁵¹.

2.6. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Μέχρι το 2010, οι συνθήκες κράτησης ήταν επαχθείς. Οι αιτούντες άσυλο κρατούνται μαζί με υπηκόους τρίτων χωρών που δεν έχουν υποβάλλει αίτημα ασύλου ή που είναι προς απέλαση. Η έκθεση της CPT που πραγματοποιήθηκε το 2010, ανέφερε μια λίστα με αλλαγές ως προς την βελτίωση των συνθηκών κράτησης. Οι αλλαγές αυτές αφορούσαν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την ποιότητα και ποσότητα του φαγητού, τον προαυλισμό των κρατουμένων κ.α.¹⁵²

Η έκθεση της Jesuit Refugee Service (JRS) που πραγματοποιήθηκε το 2010¹⁵³, ανέφερε ότι οι περισσότεροι κρατούμενοι ήταν δυσαρεστημένοι με την κακή ποιότητα νερού και ιατρικής περίθαλψης. Μάλιστα, η ελλιπής πρόσβαση των κρατουμένων στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αποτέλεσε την αιτία για τον θάνατο του αιτούντος άσυλο Hasun Albaadzh, υπηκόου Συρίας, που είχε βρισκόταν σε διοικητική κράτηση στο κέντρο της Busmantsi επί 34 μήνες. Σύμφωνα με έκθεση που πραγματοποιήθηκε από την βουλγαρική κυβέρνηση¹⁵⁴, ο Albaadzh είχε επανειλημμένως εκφράσει την ανάγκη του για ιατρική περίθαλψη και ο ίδιος δεν είχε νοσηλευθεί ποτέ στο νοσοκομείο, παρά το γεγονός ότι η διοίκηση του κέντρου γνώριζε την κατάσταση της υγείας του. Οι τρόφιμοι του κέντρου, χρησιμοποιούν ως μοχλό πίεσης προς την κυβέρνηση την απεργία πείνας και τους αυτοτραυματισμούς προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες κράτησης.

¹⁵⁰ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹⁵¹ . Έκθεση JRS 2010, σελ. 143.

¹⁵² European Committee for the Prevention of Torture and inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) report Bulgaria, October 2010, σελ. 18 με 29.

¹⁵³ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹⁵⁴ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

Σήμερα, οι συνθήκες έχουν αλλάξει¹⁵⁵. Σε όλα τα κέντρα κράτησης, παρέχεται σίτιση, πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα, όπου σε βασικές δραστηριότητες αναψυχής (τηλεόραση, προαυλισμός, βιβλία σε διάφορες γλώσσες, που έχουν δοθεί από την Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες)¹⁵⁶.

Η παροχή υπηρεσιών διερμηνείας σε όλες τις γλώσσες είναι ελλιπής, γεγονός που εμποδίζει την αποτελεσματική επικοινωνία τόσο με το ιατρικό προσωπικό, όσο και με το προσωπικό του κέντρου. Στο κέντρο κράτησης της Lyubimets, η επικοινωνία με τους πρόσφυγες γίνεται στα αγγλικά ή στα τούρκικα. Σε πολλές περιπτώσεις η διερμηνεία γίνεται μεταξύ των κρατουμένων, ενώ υπάρχει μόνο ένας διαθέσιμος αραβόφωνος διερμηνέας ο οποίος αξιοποιείται μόνο κατά τις επισκέψεις των νομικών από την Βουλγαρική Επιτροπή του Ελσίνκι. Από την άλλη, στο κέντρο κράτησης της Busmantsi, φοιτητές από το Πανεπιστήμιο της Σόφιας, ενίοτε παρέχουν υπηρεσίες διερμηνείας σε εθελοντική βάση¹⁵⁷.

Όσον αφορά τις ευάλωτες ομάδες, η έκθεση που πραγματοποιήθηκε το 2008 από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων ανέδειξε τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης της ομάδας αυτής, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, λόγω της μικρής χωρητικότητας των κέντρων υποδοχής, αιτούντες άσυλο «με σωματική ή πνευματική αναπηρία, έγκυες γυναίκες και οικογένειες με παιδιά» παρέμεναν για μεγάλο διάστημα σε κέντρο κράτησης¹⁵⁸.

2.ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το 2010, συνολικά 1.705 υπήκοοι τρίτων χωρών που συνελήφθησαν στη Βουλγαρία για παράτυπη είσοδο¹⁵⁹. Σήμερα οι αριθμοί έχουν αλλάξει. Το 2013, 7.144 άνθρωποι ζήτησαν άσυλο στη Βουλγαρία, Σύροι στην πλειονότητά τους. Το γεγονός αυτό συνιστά αύξηση σε σχέση με τον ετήσιο μέσο όρο 1.000 αιτούντων άσυλο κατά την

¹⁵⁵ http://issuu.com/bghelsinki/docs/bhc__2014__human_rights_in-bulgaria

¹⁵⁶ UNHCR Observations on the current situation of Asylum in Bulgaria, January 2014

¹⁵⁷ *ibid*

¹⁵⁸ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Bulgaria_Detention_Profile_2011.pdf

¹⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011, σελ 81

τελευταία δεκαετία. Η πρόσφατη εισροή άσκησε σημαντική πίεση στο ελλιπώς προετοιμασμένο σύστημα υποδοχής και ασύλου. Αυτήν τη στιγμή, η Βουλγαρία φιλοξενεί περίπου 5.500 αιτούντες άσυλο. Σχεδόν 63% προέρχονται από τη Συρία, ενώ περίπου 2.000 άνθρωποι προέρχονται από το Αφγανιστάν¹⁶⁰.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΦΩΤΕΙΝΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

Η Σουηδία αποτελεί ένα φωτεινό παράδειγμα, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης, όσον την μεταναστευτική πολιτική και κυρίως την διοικητική κράτηση¹⁶¹. Η πολιτική της Σουηδίας σχετικά με την αντιμετώπιση της παράτυπης εισόδου των υπηκόων τρίτων χωρών συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων άσυλο, έχει αναγνωριστεί διεθνώς για τον ανθρώπινο χαρακτήρα της και έχει δεχθεί τα εύσημα.

Παρά τις σοβαρές κυρώσεις που προβλέπει η νομοθεσία της χώρας για όσους εισέρχονται παράτυπα στην χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, τα τελευταία χρόνια οι Αρχές έχουν περιορίσει τις κυρώσεις και κυρίως την διοικητική κράτηση στους παράτυπα εισερχόμενους, συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων διεθνούς προστασίας.

3.α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι Αρχές έχουν δικαίωμα να θέσουν σε διοικητική κράτηση αιτούντα άσυλο είτε σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας εξέτασης ασύλου είτε μετά την απορριπτική απόφαση του αιτήματος σε πρώτο βαθμό¹⁶².

Σύμφωνα με το Άρθρο 10 του Νόμου περί Αλλοδαπών της Σουηδίας, υπήκοος τρίτης χώρας (αιτών άσυλο και μη), ο οποίος είναι πάνω από 18 ετών, μπορεί να κρατηθεί

¹⁶⁰ <http://www.refworld.org/docid/534cd85b4.html>

¹⁶¹ <http://www.cpt.coe.int/documents/swe/2009-34-inf-eng.pdf>

¹⁶² <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=5406c2cb4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=sweden&searchin=title&sort=date>

σε ειδικά κέντρα κράτησης αν συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι: α. για την εξακρίβωση της ταυτότητάς του, β. η κράτηση θεωρείται αναγκαία για την εξέταση του δικαιώματος του να παραμείνει στην Σουηδία – εξέταση αιτήματος ασύλου- γ. για την απέλαση του ή την απομάκρυνση από την χώρα¹⁶³.

Την ευθύνη της διοικητικής κράτησης των αιτούντων άσυλο έχει η Επιτροπή Σουηδικής Μετανάστευσης¹⁶⁴, η οποία αποτελεί εξειδικευμένο φορέα και υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης του κράτους.

Η Επιτροπή αυτή τονίζει ότι η διοικητική κράτηση των παράτυπα εισερχομένων είναι μια διαδικασία που διαφέρει από την ποινική κράτηση και ότι σε καμία περίπτωση τα κέντρα κράτησης μεταναστών δεν αποτελούν φυλακές.

Αυτή η προσέγγιση της διοικητικής κράτησης είναι αποτέλεσμα της εξέλιξης της πολιτικής που ξεκίνησε στη δεκαετία του 1990. Μέχρι το 1997, η σουηδική αστυνομία, λόγω του τεράστιου όγκου εργασίας, ανέθεσε την επίβλεψη της διοικητικής κράτησης των υπηκόων τρίτων χωρών σε ιδιώτες. Ωστόσο, στα μέσα της δεκαετίας του 1990 μετά από καταγγελίες για κακομεταχείριση κρατουμένων, οι Αρχές αποφάσισαν να αναθέσουν την ευθύνη αυτή στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών.

Η βασική νομοθεσία που διέπει τη σουηδική πολιτική κράτησης είναι ο Νόμος περί Αλλοδαπών του 2005¹⁶⁵, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 2006. Ο νόμος περί αλλοδαπών προβλέπει τις αρμοδιότητες των αρχών σχετικά με την διοικητική κράτηση. Οι αρχές που μπορούν να εκδώσουν εντάλματα κράτησης/ σύλληψης είναι η Επιτροπή Μετανάστευσης, τα Δικαστήρια για την Μετανάστευση, και το Εφετείο Μετανάστευσης¹⁶⁶. Η Επιτροπή Μετανάστευσης είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση των ενταλμάτων κράτησης¹⁶⁷.

Η σουηδική εθνική αστυνομία έχει δικαίωμα να προχωρήσει σε σύλληψη και σε διοικητική κράτηση αλλοδαπού, με την προϋπόθεση να αναφέρουν οποιαδήποτε

¹⁶³ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=5406c2cb4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=sweden&searchin=title&sort=date>

¹⁶⁴ Swedish Migration Board (*Migrationsverket*)

¹⁶⁵ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Sweden_2009.pdf

¹⁶⁶ Βλ. Νόμος περί αλλοδαπών του 2005, Ch.10, άρθρο 14

¹⁶⁷ Βλ. Νόμων περί Αλλοδαπών του 2005, Ch.10, άρθρο 18.

τέτοια ενέργεια στην Επιτροπή, η οποία στην συνέχεια θα αποφασίσει κατά πόσο αυτό το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί¹⁶⁸.

Ο νόμος περί αλλοδαπών ορίζει επίσης τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο αλλοδαπός μπορεί να τοποθετηθεί σε διοικητική κράτηση. Αυτό είναι δυνατό, όταν οι αρχές θεωρούν ότι η κράτηση κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να προσδιοριστεί η ταυτότητα του αλλοδαπού, με σκοπό να διερευνηθεί κατά πόσο το άτομο έχει το δικαίωμα να παραμείνει στη Σουηδία¹⁶⁹.

Η διοικητική κράτηση επιτρέπεται μόνο όταν υπάρχει βάσιμη υποψία ότι το άτομο που έχει αιτηθεί άσυλο έχει διαπράξει εγκληματική πράξη ή η πιθανότητα να απορριφθεί η αίτηση ασύλου τους είναι μεγάλη.

Οι ανήλικοι συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων άσυλο, σύμφωνα με το νόμο περί αλλοδαπών, μπορεί να κρατηθούν με τον κηδεμόνα τους. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να κρατούνται μόνον εφόσον δεν έχουν επίτροπο ή κηδεμόνα στη Σουηδία και συντρέχουν «εξαιρετικοί λόγοι» για την κράτηση τους¹⁷⁰, ενώ οι ανήλικοι δεν πρέπει να κρατούνται σε φυλακές ή εγκαταστάσεις της αστυνομίας¹⁷¹.

Η πρακτική της κράτησης των αιτούντων άσυλο, των οποίων οι αξιώσεις είναι υπό διερεύνηση έχει επικριθεί ως ένα βήμα προς την ποινικοποίηση των αιτούντων άσυλο από ορισμένες σουηδικές ομάδες της κοινωνίας των πολιτών και ακαδημαϊκούς.

Ο Νόμος περί Αλλοδαπών παρέχει επίσης εναλλακτικά μέτρα ελέγχου για τα πρόσωπα που θα μπορούσαν να υποκείται σε κράτηση με διαφορετικά μέσα. Πιο αναλυτικά, οι ενήλικες και τα παιδιά μπορούν να τεθούν υπό «επιτήρηση», δηλαδή να παρουσιάζονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα είτε στην αστυνομία είτε στην Σουηδική Επιτροπή Μετανάστευσης.

¹⁶⁸ Βλ. Νόμος περί αλλοδαπών του 2005, Ch.10, άρθρο 14

¹⁶⁹ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Sweden_2009.pdf

¹⁷⁰ Οι διατάξεις στοιχίζονται προς τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Σύμβασης δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Διεθνούς Σύμβασης δικαιωμάτων του Παιδιού

¹⁷¹ Βλ. Νόμος περί αλλοδαπών του 2005, Ch.10, άρθρο 10

3.β. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η διάρκεια της διοικητικής κράτησης ποικίλλει ανάλογα με τους λόγους της κράτησης. Η κράτηση για τους σκοπούς της διερεύνησης της ταυτότητας του αλλοδαπού δεν μπορεί να ξεπερνά τις 48 ώρες. Για όλες τις άλλες περιπτώσεις, σχετικά με το δικαίωμα του αλλοδαπού να εισέλθει ή / και να παραμείνει στη Σουηδία, κράτησης περιορίζεται σε δύο εβδομάδες, «εκτός αν υπάρχουν εξαιρετικοί λόγοι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα»¹⁷².

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να τεθούν σε διοικητική κράτηση 72 ώρες, με δυνατότητα ανανέωσης της άλλες 72 ώρες εξαιρετικές περιστάσεις. Οι αποφάσεις κράτησης επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανά δύο εβδομάδες ή ανά δύο μήνες από την έναρξη της παραγγελίας, ανάλογα με τους λόγους κράτησης.

3.γ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Από τον Δεκέμβριο του 2009, υπό την εποπτεία της Σουηδικής Επιτροπής Μετανάστευσης λειτουργούν πέντε (5) κέντρα κράτησης και τριάντα δύο (32) κέντρα υποδοχής ειδικά για τους αιτούντες άσυλο. Η συνολική χωρητικότητα των κέντρων κράτησης είναι μικρή σε σύγκριση με τα κέντρα κράτησης στα υπόλοιπα κράτη¹⁷³.

Κατά τη διάρκεια του 2008, η χωρητικότητα των κέντρων κράτησης αυξήθηκε σταδιακά από 150 θέσεις στις αρχές του έτους σε 185 θέσεις στο τέλος του έτους. Σήμερα η συνολική χωρητικότητα των κέντρων ανέρχεται στις 235 θέσεις.

Όπως και σε άλλες σκανδιναβικές χώρες¹⁷⁴, οι Σουηδικές Αρχές έχουν ορίσει κοινωνικούς επιστήμονες ως υπεύθυνους για την λειτουργία και την φύλαξη των κέντρων κράτησης. Αυτή η ρύθμιση διαχείρισης έρχεται σε αντίθεση με εκείνη πολλών άλλων χωρών, όπου τα κέντρα κράτησης λειτουργούν μόνο με προσωπικό της αστυνομίας.

Ωστόσο, ο Νόμος περί αλλοδαπών προβλέπει ειδικές διατάξεις για την αντιμετώπιση των ταραχών μεταξύ των κρατουμένων. Οι διατάξεις αυτές προβλέπουν τη

¹⁷² http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Sweden_2009.pdf

¹⁷³ *ibid*

¹⁷⁴ Π.χ. Φιλανδία

δυνατότητα τοποθέτησης των ενηλίκων κρατουμένων στην απομόνωση ή, εναλλακτικά, την τοποθέτηση των κρατουμένων σε εγκαταστάσεις της αστυνομίας ή των σωφρονιστικών ιδρυμάτων¹⁷⁵.

3.6. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε όλες τις υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στα κέντρα κράτησης.

Ενδεικτικά, οι αιτούντες άσυλο έχουν δυνατότητα να επικοινωνούν με οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας (τηλέφωνο, ηλεκτρονικό μήνυμα, ταχυδρομείο) με όλους τους οικείους τους που βρίσκονται εκτός κέντρου κράτησης, να λαμβάνουν ημερήσιες αποζημιώσεις, να ασχολούνται με άλλες δραστηριότητες. Επιπλέον, τους παρέχεται ειδικός χώρος για την τέλεση των θρησκευτικών τους καθηκόντων. Ένας από τους βασικούς κανόνες των κέντρων κράτησης είναι η υποχρέωση των κρατουμένων να διατηρούν τα δωμάτια τους καθαρά και να βοηθούν στις δουλειές του κέντρου (πχ. στο μαγείρεμα). Σε αντίθετη περίπτωση, η ημερήσια αποζημίωση τους μειώνεται¹⁷⁶.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την εύλογη και ομαλή λειτουργία των κέντρων κράτησης και των κέντρων υποδοχής.

Κατά τη διάρκεια επίσκεψης εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT)¹⁷⁷, η Σουηδία έλαβε μια ευνοϊκή αναθεώρηση των υποδομών της κράτησης, και χαρακτηρίστηκε ως ευρωπαϊκό πρότυπο όσον αφορά την διοικητική κράτηση των αιτούντων διεθνούς προστασίας και τον σεβασμό απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η CPT, σε προκαταρκτικές παρατηρήσεις της, σημείωσε ότι δεν υπήρξαν καταγγελίες για κακοποίηση και ότι το προσωπικό που στελεχώνει το κέντρο κράτησης ήταν επαρκές και ότι «πολλοί κρατούμενοι κατά την διάρκεια της συνέντευξης μίλησαν θετικά για το προσωπικό», ενώ παράλληλα οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων ακολουθούσαν τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

¹⁷⁵ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Sweden_2009.pdf

¹⁷⁶ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=5406c2cb4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=sweden&searchin=title&sort=date>

¹⁷⁷ <http://www.cpt.coe.int/documents/swe/2009-34-inf-eng.pdf>

3.ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο τέλος του 2008, 24.099 περιπτώσεις αιτούντων άσυλο εκκρεμούσαν στη Σουηδία. Οι αιτούντες άσυλο προέρχονταν κυρίως από το Ιράκ, τη Σομαλία και τη Σερβία. Το ποσοστό έγκρισης των αιτήσεων το 2008 ήταν 24 τοις εκατό (Σουηδική Επιτροπή Μετανάστευσης 2009ε). Από την άλλη πλευρά, οι σουηδικές αρχές εξέδωσαν συνολικά 2.671 αρνητικές αποφάσεις σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου¹⁷⁸.

Όσον αφορά το 2013, η Σουηδία δέχτηκε πάνω από 2550 αιτήματα ασύλου από υπηκόους τρίτων χωρών που βρίσκονταν σε διοικητική κράτηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν τις πολιτικές και πρακτικές κράτησης αιτούντων άσυλο της Μάλτας είναι η γεωγραφική της θέση και οι ανησυχίες που εκφράζονται σχετικά με τον υπερπληθυσμό στην χώρα. Η Μάλτα, η οποία προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) το 2004, είναι η νοτιότερη χώρα της Ευρώπης και ένα κλειδί για την είσοδο των παράτυπα εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο που ταξιδεύουν από τη Βόρεια Αφρική προς την Ευρώπη.

Για παράδειγμα, αν και το 2012 η χώρα έλαβε μόνο 2.080 αιτήσεις ασύλου, είχε ωστόσο, το υψηλότερο ποσοστό αιτημάτων ασύλου (4,9 αιτούντες ανά 1.000 κατοίκους) στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την Σουηδία να ακολουθεί (4,7 αιτούντες ανά 1.000 κατοίκους). Επίσης, με 20 πρόσφυγες που κατοικούν ανά 1.000 κατοίκους, η Μάλτα και έχει το υψηλότερο ποσοστό αναγνωρισμένων προσφύγων μεταξύ των Ευρωπαίων γειτόνων της.

Η κυβέρνηση της Μάλτας, μετά την αύξηση του αριθμού των παράτυπων αφίξεων μέσω της θαλάσσιας οδού, δήλωσε ότι βρίσκεται σε κατάσταση «έκτακτης ανάγκης» και ότι υπάρχει «εθνική κρίση» σε σχέση με τη διοικητική κράτηση, καθώς υπάρχει δυσαναλογία ανάμεσα στο μικρό μέγεθος της χώρας και του πληθυσμού της¹⁷⁹.

¹⁷⁸ http://www.globaldetentionproject.org/fileadmin/docs/Sweden_2009.pdf

¹⁷⁹ <http://www.globaldetentionproject.org>

3.α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Μάλτα εφαρμόζει μια μορφή υποχρεωτικής διοικητικής κράτησης η οποία, αν και προφανώς είναι μοναδική μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει κάποιες ομοιότητες με την πολιτική που ακολουθεί η Αυστραλία. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που δεν φέρουν νομιμοποιητικά έγγραφα, μπορούν να υπόκειται σε απόφαση απομάκρυνσης, η οποία μόλις εκδοθεί, αυτόματα ενεργοποιεί την διοικητική κράτηση.

Ο νόμος περί μετανάστευσης του 1970 προβλέπει τον περιορισμό, τον έλεγχο και τη της μετανάστευσης και μεταξύ άλλων ρυθμίζει τον έλεγχο των συνόρων, την κράτηση, την απέλαση και την έκδοση των αδειών διαμονής στη Μάλτα.

Η μεταχείριση των αιτούντων άσυλο προβλέπεται από την νομοθεσία του 2001: Ένα Σύνολο διατάξεων που προβλέπει τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο¹⁸⁰.

Ο νόμος για τους Πρόσφυγες στην Μάλτα δεν παρέχει ειδικούς/εξαιρετικούς λόγους κράτησης για τους αιτούντες άσυλο. Ωστόσο, η κράτηση αυτής της κατηγορίας παράτυπα εισερχομένων επιτρέπεται βάσει των κανονισμών υποδοχής και μπορούν να κρατούνται, ξεχωριστά από τους υπόλοιπους υπηκόους τρίτων χωρών. Η κύρια διαφορά αφορά τη μέγιστη διάρκεια της κράτησης.

Οι αιτούντες άσυλο που κρατούνται για περισσότερους από 12 μήνες μετακινούνται σε κέντρα υποδοχής, τα οποία λειτουργούν από ιδιώτες εργολάβους, που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογένειας.

Οι πολιτικές κράτησης της Μάλτας έχουν δεχτεί κριτικές από Διεθνείς Οργανισμούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις¹⁸¹. Το 2009 η Μάλτα ενημέρωσε την Ομάδα Εργασίας του ΟΗΕ για την Αυθαίρετη Κράτηση (WGAD), ότι 2.000 (από τους περίπου 12.000 παράτυπα εισερχομένους) είχαν επαναπατριστεί από το Μάρτιο του 2002 μέχρι και εκείνη την εποχή, οδηγώντας το WGAD στο συμπέρασμα ότι «η

¹⁸⁰ Πρόσφυγες, Κεφάλαιο 420 των Νόμων της Μάλτας

¹⁸¹ Βλ. Εκθέσεις των CRC 2013, WGAD 2010, Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης 2011, HRW 2012.

αυτόματη και υποχρεωτική κράτηση» είναι ένας μηχανισμός αποτροπής εισόδου στην χώρα και υποβολής αιτήματος ασύλου και όχι απλά ένα μέσο για να διευκολυνθεί η απομάκρυνση. Η WGAD διαπίστωσε ότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της διοικητικής κράτησης στην Μάλτα, χωρίς πραγματική προσφυγή σε δικαστήριο, δεν είναι σύμφωνος με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συνέστησε ότι η Μάλτα θα πρέπει να αλλάξει τους νόμους και πολιτικές που σχετίζονται με την διοικητική κράτηση των παράτυπα εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο, έτσι ώστε η κράτηση να αποφασίζεται από το δικαστήριο, κατά περίπτωση, και σύμφωνα με την νομοθεσία...»¹⁸². Επίσης, η Διεθνής Επιτροπή Νομικών (ICJ) έχει εκφράσει την ανησυχία ότι η διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο που εφαρμόζεται στην Μάλτα των μεταναστών είναι αυτόματη, υπερβολική και δυσανάλογη στην διάρκεια και ότι δεν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας¹⁸³.

Η διάρκεια της κράτησης των υπηκόων τρίτων χωρών είναι μέχρι 18 μήνες και μέχρι 6 μήνες για τους προς απέλαση υπηκόους τρίτων χωρών. Αναφορικά με την διοικητική κράτηση των αιτούντων διεθνούς προστασίας, αυτή μπορεί να διαρκέσει για όσο διάστημα εξετάζεται η αίτηση ασύλου. Ωστόσο, στην πράξη, οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται υπό διοικητική κράτηση, μετά την παρέλευση ενός έτους, αφήνονται ελεύθεροι. Η πρακτική αυτή στηρίζεται σε μια ερμηνεία των κανονισμών υποδοχής.

Συγκεκριμένα, οι αιτούντες άσυλο έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, αν, στο διάστημα ενός χρόνου, η απόφαση της αίτησης ασύλου δεν έχει ληφθεί σε πρώτο βαθμό. Η πρόσβαση αυτή ισχύει ακόμα και αν σε πρώτο βαθμό έχει βγει απορριπτική απόφαση και η διαδικασία χορήγησης ασύλου έχει προχωρήσει στο στάδιο της έφεσης.

Επειδή η παρατεταμένη διοικητική κράτηση του αιτούντα άσυλο θα αποτρέψει την επαγγελματική απασχόληση, η διάταξη αυτή ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι ο αιτών άσυλο θα πρέπει να αφεθεί ελεύθερος μετά την παρέλευση του ενός έτους.

Αρκετοί φορείς που ελέγχουν την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν εκφράσει την ανησυχία ότι η διάρκεια της διοικητικής κράτησης δεν είναι σαφώς

¹⁸² Έκθεση της Ομάδας Εργασίας του ΟΗΕ για την Αυθαίρετη κράτηση στην Μάλτα, 2010

¹⁸³ Δελτίο Τύπου του ΟΗΕ 2009

καθορισμένη βάσει του νόμου στην Μάλτα. Η Διεθνής Επιτροπή Νομικών συνιστά να τεθούν «σαφή χρονικά όρια» όσον αφορά την κράτηση¹⁸⁴.

3.β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τη νομοθεσία της Μάλτας δεν υπάρχει καμία υποχρέωση από την πλευρά των αρχών να εκδίδουν διαταγή διοικητικής κράτησης. Η κράτηση είναι μια αυτόματη συνέπεια της απόφασης απομάκρυνσης ή της απόφασης άρνησης εισόδου στο έδαφος. Μόνο η απόφαση απομάκρυνσης μπορεί να αμφισβητηθεί. Επιπλέον, η νομοθεσία της Μάλτας δεν εγγυάται την τακτική και αυτόματη δικαστική αναθεώρηση της κράτησης.

Παρά τους περιορισμούς αυτούς όσον αφορά την διοικητική κράτηση, υπάρχουν διάφορα ένδικα μέσα που μπορούν να εφαρμοστούν, αν και η αποτελεσματικότητά τους φαίνεται να περιορίζεται σημαντικά. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο υποστήριξε ότι τα περισσότερα απ' αυτά τα ένδικα μέσα αποτυγχάνουν να ικανοποιήσουν την απαίτηση του δικαστικού ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 25 (Α) του νόμου περί μετανάστευσης¹⁸⁵, οι κρατούμενοι υπηκόων τρίτων χωρών μπορούν να προσφύγουν κατά της απόφασης κράτησης προς το Διοικητικό Συμβούλιο Μετανάστευσης εντός τριών εργάσιμων ημερών από την έκδοση της διαταγής. Η απελευθέρωση τους από το πλαίσιο της διοικητικής κράτησης μπορεί να γίνεται μόνο εάν διαπιστωθεί ότι η κράτηση, αναιτιολόγητα, διήρκεσε μεγάλο χρονικό διάστημα ή δεν υπάρχει εύλογη προοπτική της απέλασης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Από τα παραπάνω λοιπόν συμπεραίνουμε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο εξετάζει μόνο το εύλογο της κράτησης, και όχι τη νομιμότητά της.

Οι αιτούντες που δεν βρίσκονται πλέον υπό διοικητική κράτηση είναι υποχρεωμένοι να παρουσιάζονται στις αρμόδιες αρχές, τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Ωστόσο, οι αιτούντες άσυλο των οποίων τα στοιχεία δεν έχουν εξακριβωθεί,

¹⁸⁴ <http://www.globaldetentionproject.org/malta>

¹⁸⁵ *ibid*

παραμένουν μέχρι νεοτέρας στα κέντρα κράτησης¹⁸⁶. Ο περιορισμός αυτός, σε συνδυασμό με τις μεγάλες καθυστερήσεις που υπάρχουν στην εξέταση των προσφυγών, οδήγησε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η πρακτική αυτή δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 5 (4) της ΕΣΔΑ.

Οι αιτούντες άσυλο υπό διοικητική κράτηση μπορούν να ζητήσουν εγγυήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Προσφυγών Μετανάστευσης. Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου δεν λαμβάνεται με γνώμονα την αναγκαιότητα ή ακόμα και τη νομιμότητα της κράτησης, αλλά στηρίζεται κυρίως στο κατά πόσο ο αιτών μπορεί να παρέχει εγγυήσεις (οικονομική εγγύηση, διαμονή κ.α.)¹⁸⁷.

Η μη εφαρμογή των εναλλακτικών μέτρων κράτησης, σε σχέση με έναν κρατούμενο στην περίπτωση Μασούντ, ήταν ένας από τους λόγους που οδήγησαν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Μάλτα παραβίασε το δικαίωμα του αιτούντος για την ελευθερία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι σε ένα μικρό νησί όπως η Μάλτα, όπου είναι απίθανη η διαφυγή από τη θάλασσα, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ζωή κάποιου και η φυγή από αέρος υπόκειται σε αυστηρό έλεγχο, οι αρχές δεν θα μπορούσαν να έχουν επιβάλει εναλλακτικά της κράτησης μέτρα’.

3.γ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι δύο ειδικές εγκαταστάσεις για την κράτηση μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων, φυλάσσονται από τις Ένοπλες Δυνάμεις της Μάλτας. Στο τέλος του 2013 υπήρχαν περίπου 500 κρατούμενοι. Η διαχείριση των εγκαταστάσεων κράτησης πραγματοποιείται από την Υπηρεσία Κράτησης, ένα κυβερνητικό σώμα που υπάγεται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών. Ο ρόλος του είναι να διατηρήσει την ασφάλεια στα κέντρα ‘‘φύλαξης’’ και να εξασφαλίσει στους διαμένοντες: στέγαση, τροφή, πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη, νομική στήριξη σε θέματα ασύλου, επικοινωνία με εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, επικοινωνία με μέλη της οικογενείας τους και γενικότερα ένα υγιές και ασφαλές κ.α.

¹⁸⁶ Asylum Information Database, National Country report: Malta

¹⁸⁷ <http://www.globaldetentionproject.org/>

Σύμφωνα με την κυβέρνηση της Μάλτας, στις 8 Απριλίου του 2011, υπήρχαν 1.040 άτομα στο κέντρο κράτησης μεταναστών¹⁸⁸. Σύμφωνα με μη κυβερνητικές πηγές, στο τέλος του 2012 υπήρχαν περίπου 500 αιτούντες άσυλο και απορριφθέντες αιτούντες άσυλο στο κέντρο κράτησης μεταναστών.

Το 2013, στην περίπτωση της Aden Ahmed, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε για πρώτη φορά ότι οι συνθήκες κράτησης στα κέντρα ήταν απαράδεκτες. Το Δικαστήριο καταδίκασε την Μάλτα για τις συνθήκες υπό τις οποίες η προσφεύγουσα, παρά της κακής κατάστασης της υγείας της, κρατήθηκε στο κέντρο Lyster Barracks, και τόνισε τις επαχθείς συνθήκες, την έλλειψη του προσωπικού του ιδίου φύλου υπεύθυνο για την φύλαξη στο κέντρο κράτησης, πλήρης έλλειψη πρόσβασης σε καθαρό αέρα και το φαγητό κακής ποιότητας.

Επίσης, διεθνείς οργανισμοί και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν επανειλημμένα επικρίνει τις συνθήκες στα κέντρα κράτησης στη χώρα. Στις αρχές του 2013, η CRC σε έκθεσή της αναφέρει πως δεν υπήρχε διαχωρισμός φύλων στα κέντρα κράτησης: άντρες, γυναίκες και παιδιά αιτούντες άσυλο κρατούνταν στους ίδιους χώρους και μοιράζονταν από κοινού ντους και τουαλέτες.

3.δ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το 2013 ο αριθμός των κρατούμενων αιτούντων άσυλο ξεπέρασε τους 1800¹⁸⁹.

Σχεδόν το 50 τοις εκατό των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο που κρατούνται στη Μάλτα προέρχονται από τη Σομαλία, ενώ ακολουθούν σε μικρότερα ποσοστά εισερχόμενοι από το Σουδάν, την Ερυθραία, τη Νιγηρία, και άλλες αφρικανικές χώρες¹⁹⁰. Πολλοί απ' αυτούς κρατούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα στη Λιβύη πριν από την άφιξη τους στη Μάλτα, και στην πλειοψηφία τους έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία (53 τοις εκατό το 2008)¹⁹¹.

Ένα μικρό ποσοστό από τους εισερχομένους (λιγότερο από το ένα τοις εκατό) έχουν λάβει καθεστώς του πρόσφυγα. Η ECRI ανέφερε ότι μεταξύ Ιανουαρίου 2002 και

¹⁸⁸ Έκθεση του επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2011

¹⁸⁹ UNHCR Malta, Malta and Asylum: Data at a glance

¹⁹⁰ Γιατροί του Κόσμου, Έκθεση 2009 για τις συνθήκες κράτησης στην Μάλτα, σελ. 9

¹⁹¹ Ibid σελ. 10

Μαΐου 2007, το Γραφείο του Επιτρόπου για τους Πρόσφυγες (ο εθνικός φορέας που είναι υπεύθυνος για τη λήψη αποφάσεων σε πρώτο βαθμό το άσυλο) επεξεργασία 4.303 αιτήσεων ασύλου που αφορούν 4.817 άτομα. Τέσσερα τοις εκατό από αυτούς φέρεται να έλαβε το καθεστώς του πρόσφυγα και περίπου το 45 τοις εκατό από αυτούς χορηγήθηκε προσωρινή ανθρωπιστική προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Η νομοθεσία για την κράτηση των αιτούντων άσυλο δεν προβλέπει ξεκάθαρα τους λόγους κράτησης αυτής της κατηγορίας ατόμων. Μπορούν να κρατούνται στην ίδια νομική βάση μαζί με άλλους υπηκόους τρίτων χωρών που υπόκεινται στον έλεγχο της μετανάστευσης πολιτικής. Υπάρχει δυνατότητα κράτησης εν αναμονή της απόφασης για την χορήγηση καθεστώτος ή άδεια παραμονής στην χώρα, εν αναμονή της απόφασης απέλασής τους ή απομάκρυνσης από την χώρα. Αυτό το μέτρο μπορεί να ασκηθεί αν συντρέχει λόγος που επιτάσσει την κράτηση του αιτούντα, και μόνο αν δεν έχουν τεθεί υπό διοικητική κράτηση στο παρελθόν¹⁹².

Οι αιτούντες άσυλο μπορούν να τεθούν σε διοικητική κράτηση σε οποιοδήποτε στάδιο εξέτασης του αιτήματος ασύλου τους: από την υποβολή της αίτησης μέχρι και την απορριπτική της απόφαση. Επιπλέον, οι αιτούντες που εμπίπτουν στο πλαίσιο του κανονισμού του Δουβλίνου III, μπορεί να τεθούν σε κράτηση μέχρι να επιστρέψουν στην χώρα που υπέβαλλαν πρώτα το αίτημα ασύλου τους¹⁹³. Η κράτηση μπορεί να επιτρέπεται εάν οι μεταναστευτικές αρχές έχουν «βάσιμους λόγους» να πιστεύουν ότι ένα άτομο δεν θα συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις για να κρατήσει σε επαφή μαζί τους¹⁹⁴.

Η Βρετανική Υπηρεσία Συνόρων (the UK Border Agency-UKBA) έχει δικαίωμα έκδοσης αποφάσεων για την διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο. Αναφορικά με την διάρκεια της κράτησης, δεν υπάρχει μέγιστο χρονικό διάστημα που να

¹⁹² <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=53c8db0a4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=united%20kingdom&searchin=title&sort=date>

¹⁹³ Έκθεση της *Human Rights Watch* 2010, σελ. 13

¹⁹⁴ Joint Council for the Welfare of Immigrants (2006) *Immigration, nationality and refugee law handbook*

ορίζεται από το νόμο, ενώ πληροφορίες σχετικά με το μέσο όρο διάρκειας κράτησης ενός αιτούντα δεν υπάρχουν, καθώς η υπηρεσία δεν κατέγραφε τον χρόνο κράτησης. Περίπου το 45% των ανθρώπων σε κέντρο κράτησης μεταναστών έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου σε κάποιο στάδιο. Ο χρόνος κράτησης συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο και άλλων υπηκόων τρίτων χωρών ποικίλει από πολύ από λίγες ημέρες έως αρκετά χρόνια.

Υπάρχει ειδική πρόβλεψη για την κατηγορία των ευάλωτων ομάδων. Ο γενικός κανόνας είναι οι αιτούντες άσυλο που υπάγονται στην κατηγορία αυτή να μην κρατούνται¹⁹⁵.

5.α. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι αιτούντες άσυλο συνήθως κρατούνται στα προ- αναχωρησιακά κέντρα κράτησης μαζί με άλλους υπηκόους τρίτων χωρών. Η χωρητικότητα των κέντρων κράτησης ανέρχεται στις 3.397 θέσεις και υπολογίζεται ότι το 60% των θέσεων αυτών καταλαμβάνουν αιτούντες άσυλο.

Αν ο υπήκοος τρίτης χώρας που βρίσκεται ήδη υπό διοικητική κράτηση ζητήσει να υποβάλλει αίτημα ασύλου, ενώ έχει εκδοθεί η απόφαση απέλασής του από την χώρα, εξακολουθεί να παραμένει στο κέντρο κράτησης μέχρι την εξέταση του αιτήματος του για χορήγηση καθεστώτος. Η πρακτική αυτή είναι προβληματική, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό των κρατούμενων δεν έχουν πρόσβαση σε νομική συνδρομή¹⁹⁶.

Η υπηρεσία Detention Centres Rules προβλέπει ότι θα πρέπει να υπάρχει μια ιατρική ομάδα σε κάθε κέντρο κράτησης, και ότι κάθε κρατούμενος θα πρέπει να υποβάλλεται σε ιατρικές εξετάσεις εντός 24 ωρών από την άφιξή του στο κέντρο κράτησης¹⁹⁷. Σε περίπτωση που κάποιος κρατούμενος χρειάζεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εκφράζει την ανάγκη του αυτή στο διοικητικό προσωπικό του κέντρου. Το διοικητικό προσωπικό καταγράφει το αίτημα και το διαβιβάζει στην ιατρική

¹⁹⁵ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=53c8db0a4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=united%20kingdom&searchin=title&sort=date>

¹⁹⁶ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=53c8db0a4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=united%20kingdom&searchin=title&sort=date>

¹⁹⁷ Asylum Information Database, National Country report, The United Kingdom

ομάδα. Ωστόσο υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις ως προς την παροχή αυτών των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η οργάνωση ‘Medical Justice’ και η Ανεξάρτητη Επιτροπή του Harmondsworth ανέφεραν αρκετά προβλήματα ως προς αυτά τα δικαιώματα των κρατουμένων¹⁹⁸.

Οι κανόνες προβλέπουν ότι κάθε κρατούμενος έχει το δικαίωμα προυαλισμού για τουλάχιστον μια ώρα την ημέρα. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να στερηθεί από κρατούμενο στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν λόγοι επικινδυνότητας. Οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα να δέχονται επισκέψεις κατά την διάρκεια επισκεπτηρίου.

5.β. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ένας κρατούμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση για αποφυλάκιση με εγγύηση¹⁹⁹. Η αίτηση μπορεί να κατατεθεί στον Διευθυντή του Γραφείου Μετανάστευσης (Chief Immigration Officer-CIO), που υπάγεται στην Βρετανική Υπηρεσία Συνόρων (the UK Border Agency)²⁰⁰. Για να είναι έγκυρη η αίτηση του θα πρέπει να βρίσκεται στο έδαφος του Ηνωμένου βασιλείου για τουλάχιστον 7 ημερολογιακές μέρες. Έτσι, υπό αυτό το σκεπτικό, το ΕΔΔΑ έκρινε στην υπόθεση *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*²⁰¹ ότι μια είσοδος εξακολουθεί να θεωρείται «παράνομη» μέχρις ότου εγκριθεί επίσημα από τις εθνικές αρχές.

¹⁹⁸ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=topic&docid=53c8db0a4&skip=0&tocid=50ffbce526e&toid=50ffbce5271&querysi=united%20kingdom&searchin=title&sort=date>

¹⁹⁹ Welch, M. and Schuster, L. (2005) ‘Detention of asylum seekers in the US, UK, France, Germany, and Italy: A critical view of the globalizing culture of control’, *Criminology and Criminal Justice*, vol.5

²⁰⁰ Damien Green MP. *Home Affairs Committee: Written evidence: The work of the UK Border Agency and Border Force* 6 June 2012.

²⁰¹ ΕΔΔΑ, *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [τμήμα μείζονος συνθέσεως], Αριθ. 13229/03

ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι πολιτικές διοικητικής κράτησης τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη, υπογραμμίζουν την ανάγκη όχι μόνο από πλευράς συνθηκών και χρονικής διάρκειας, αλλά και από πλευράς τήρησης μιας σειράς προϋποθέσεων και διαδικαστικών εγγυήσεων απαραίτητων για την επιβολή ενός μέτρου στέρησης της ελευθερίας του ατόμου, υπό το πρίσμα της διεθνούς και ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Η διοικητική κράτηση αποτελεί προβληματική πρακτική διαχείρισης της παράτυπης μετανάστευσης, από τη στιγμή εισόδου των αλλοδαπών στη χώρα και οι πρακτικές αυτές, πέραν της αμφισβητούμενης νομιμότητάς τους και του κινδύνου παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων, προσβάλλουν βαθύτατα και τον θεσμό του ασύλου.

Από τις πολιτικές των τεσσάρων (4) Ευρωπαϊκών κρατών, πλην της Ελλάδας, έγινε αντιληπτό πως πάρα την μακροχρόνια διοικητική κράτηση και τις επαχθείς συνθήκες κράτησης που εφαρμόζουν η Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν μειώνονται τα ποσοστά εισερχομένων ούτε ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου. Αντίστροφα, η πολιτική της Σουηδίας, η οποία ακολουθούσε τις επιταγές του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν αύξησε τον αριθμό ούτε των παράτυπα εισερχομένων ούτε τα αιτήματα ασύλου. Επομένως, η εισροή των παράτυπα εισερχομένων στα κράτη δεν επηρεάζεται από τις πολιτικές διοικητικής κράτησης των κρατών, αλλά από τους εμφύλιους πολέμους και τους λόγους/φόβους δίωξης των ατόμων.

Στην Ελλάδα, η συνεχιζόμενη κράτηση των αιτούντων άσυλο, που περιγράφεται στο νόμο ως εξαιρετική διαδικασία βάσει ειδικής αιτιολογίας²⁰², από εξαίρεση, έχει μετατραπεί σε γενικό κανόνα και η κατά προτεραιότητα εξέταση των αιτημάτων τους σε περίπτωση παράτασης της κράτησης δεν διασφαλίζεται. Η παράταση του χρόνου κράτησης σε 12 μήνες²⁰³ δεν εξυπηρετεί το σκοπό της ταχείας διεκπεραίωσης των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται από πρόσωπα που τελούν υπό κράτηση. Η δυσλειτουργία των διαδικασιών ασύλου υποδηλώνει ότι η διοίκηση απλώς φαίνεται να υιοθετεί αποτρεπτικές πρακτικές²⁰⁴ που τραυματίζουν το θεσμό του ασύλου.

²⁰² Βλ. άρθρο 13 του Π. 114/2010

²⁰³ τροποποίηση του άρθρου 13 Π. 114/2010 με το άρθρο 1 Π. 116/2012

²⁰⁴ όπως η παράταση του ανώτατου χρονικού ορίου κράτησης αιτούντων άσυλο σε 12 μήνες, συνθήκες κράτησης κ.α.

Επιπλέον, λόγω της αδυναμίας της ελληνικής διοίκησης να διαχωρίσει αυτόν που χρειάζεται την διεθνή προστασία από τον παράτυπα εισελθόντα, στερείται την ελευθερία του έως κι ένα χρόνο ή περισσότερο. Η επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου, όσων εμπίπτουν στο παλιό σύστημα αξιολόγησης, εμφανίζει σημαντικές καθυστερήσεις και κενά λόγω έλλειψης μηχανοργάνωσης και δομών που απολήγουν σε παραβίαση των δικαιωμάτων αιτούντων άσυλο που συχνά κρατούνται. Λύση για το κράτος δικαίου βεβαίως δεν αποτελεί η παράταση του χρονικού ορίου κράτησής τους αλλά η θέση σε εφαρμογή ταχείας διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων τους. Όσον αφορά την διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος διεθνούς προστασίας των ανηλίκων υπό διοικητική κράτηση, απαιτείται η προτεραιότητα εξέτασης των αιτημάτων τους.

Η διοικητική κράτηση αιτούντων διεθνούς προστασίας πρέπει να αποτελεί εξαιρετικό μέτρο και έσχατη λύση, εφόσον δεν μπορούν να επιβληθούν αλλά, λιγότερο επαχθή μέτρα που να υπηρετούν τον επιδιωκόμενο σκοπό. Για παράδειγμα, τέτοια εναλλακτικά μέτρα κράτησης θα μπορούσαν να είναι η τακτική εμφάνιση ενώπιον των αρχών, η υποχρέωση παραμονής σε ορισμένο μέρος ή η καταβολή χρηματικής εγγύησης. Αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί έχουν επανειλημμένως επισημάνει με συστάσεις τους τόσο προς την Ελληνική κυβέρνηση όσο και τις υπόλοιπες κυβερνήσεις της Ευρώπης την ανάγκη για εφαρμογής εναλλακτικών μέτρων κράτησης και κυρίως την αναθεώρηση της πολιτικής διοικητικής κράτησης.

Η ανάγκη της ελληνικής πολιτείας να επανεξετάσει την πολιτική της διοικητικής κράτησης κρίνεται επιτακτική από πλευράς ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ήδη με την δημιουργία και την λειτουργία του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στην Ορεστιάδα και τις Κινητές Μονάδες Ταυτοποίησης στα νησιά της Σάμου, της Μυτιλήνης και της Χίου έγιναν κάποια δειλά βήματα για την βελτίωση της κράτησης και την άμεση υποβολή αιτήματος ασύλου των υπηκόων τρίτων χωρών, ωστόσο υπάρχουν περιθώρια για αποτελεσματικότερη λειτουργία του συστήματος.

Η συστηματική και η μακροχρόνια διοικητική κράτηση, δηλαδή η μη τήρηση της αρχής της αναλογικότητας και οι συνθήκες κράτησης που είναι επαχθέστεροι από

εκείνες της σωφρονιστικής κράτησης, σε καμία περίπτωση δεν περιορίζει τις μεικτές μεταναστευτικές ροές να εισέλθουν στην χώρα, αλλά ούτε αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την υποβολή αιτήματος ασύλου. Αντίθετα, η μακροχρόνια και συστηματική διοικητική κράτηση δημιουργεί περισσότερα προβλήματα και γεννά το ερώτημα της «χρήσης ή της κατάχρησης αιτήματος ασύλου». Ένα μεγάλο ποσοστό των παράτυπα εισερχομένων κάνει κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής αιτήματος διεθνούς προστασίας, προκειμένου να έχει ευνοϊκότερη μεταχείριση.

Επιπλέον, οι αιτούντες άσυλο υπό διοικητική κράτηση δεν εμπίπτουν στο μέτρο του ποινικού, δηλαδή δεν κρατούνται για σωφρονιστικούς λόγους. Αυτό αυτόματα σημαίνει ότι δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους ποινικούς κρατούμενους, καθώς για τους πρώτους επιβάλλεται η κράτηση για το ελάχιστο δυνατό διάστημα. Ωστόσο, ειδικά στην ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρεται κάποιο ένδικο βοήθημα για τους κρατούμενους- αιτούντες διεθνούς προστασίας. Η δημιουργία και η λειτουργία ενός συστήματος δωρεάν νομικής στήριξης για την διασφάλιση των δικαιωμάτων των διοικητικά κρατούμενων (προσβολή της κράτησής τους) κρίνεται αναγκαία.

Η κατάργηση του μέτρου της διοικητικής κράτησης και η βελτίωση του συστήματος ασύλου μπορούν να δώσουν αποτελεσματική λύση κυρίως στην αποφυγή ύπαρξης «ανθρώπων-σκιών», οι οποίοι έχουν εισέλθει παράτυπα σε μια τρίτη χώρα, χωρίς να εντοπιστούν από τις αρχές, ζουν σαν ‘φαντάσματα’, δεν εμφανίζονται στις Αρχές για την υποβολή αιτήματος ασύλου καθώς φοβούνται την ενδεχόμενη κράτησή τους.

Βάσει των εμπειρικών στοιχείων, η προοπτική της κράτησης δεν αποτελεί αντικίνητρο, δεν αποθαρρύνει σε καμία των περιπτώσεων την παράτυπη μετανάστευση και την υποβολή αιτήματος ασύλου ούτε ενθαρρύνει τους ήδη αιτούντες να αποσύρουν το αίτημα τους για διεθνή προστασία. Ανεξάρτητα από τις όλο και επαχθέστερες κυβερνητικές πολιτικές σχετικά με την διαχείριση των συνόρων και την διοικητική κράτηση, τα στατιστικά στοιχεία για τη μετανάστευση παγκοσμίως παρουσιάζουν αυξητική τάση.

Εν κατακλείδι, αν ο αιτών άσυλο έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα σε μια ζυγαριά που από την μια πλευρά υπήρχαν οι απειλές κατά της ζωής του στην χώρα καταγωγής του και από την άλλη η μακροχρόνια στέρηση της ελευθερίας του σε ακατάλληλες συνθήκες, η ζυγαριά θα έκλεινε προς το δεύτερο σκέλος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ζ. Παπαιωάννου, Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003
2. Welch, M. and Schuster, L. (2005) ‘Detention of asylum seekers in the US, UK, France, Germany, and Italy: A critical view of the globalizing culture of control’, *Criminology and Criminal Justice*, vol.5
3. Joint Council for the Welfare of Immigrants (2006) *Immigration, nationality and refugee law handbook*
4. Damien Green MP. *Home Affairs Committee: Written evidence: The work of the UK Border Agency and Border Force* 6 June 2012.
5. Joint Council for the Welfare of Immigrants (2006) *Immigration, nationality and refugee law handbook*
6. HM Inspectorate of Prisons (July 2004) *Inspection report on Dover Immigration Removal*
7. McDowell, C. (2006) *Interviews on legal representation for detainees*, The Law Society
8. Silove, D., Steel, Z. and Mollica, R. (May 2001) ‘Detention of asylum seekers: assault on health, human rights, and social development’, *The Lancet*, vol. 357
9. A. Edwards, Back to Basics: The Right to Liberty and Security of Person and “Alternatives to Detention” of Refugees, Asylum-Seekers, Stateless Persons and Other Migrants, UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, PPLA/2011/01.Rev.1, April 2011
10. European Union for fundamental Rights [handbook «european law relating asylum borders and immigration»](#) 2014
11. International Court of Justice, Migration and International Human Rights Law-Practitioners Guide-2014-

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1. Greek Ombudsman, Autopsies in detention centers for aliens in Amygdaleza and Corinth and detention facilities of Attica Aliens Police Directorate at Petrou Ralli. Problems and suggestions. Prot. Number.: 156952/2130/2013, 29 May 2013
2. Medecins sans Frontieres, “Invisible Suffering: Prolonged and systematic detention of migrants and asylum seekers in substandard conditions in Greece”, April 2014
3. Jesuit Refugee Service – Europe, Becoming vulnerable in Detention, June 2010
4. Angeli Danai, Triandafyllidou Anna, MIDAS Policy Brief: Is the indiscriminate detention of irregular migrants a cost-effective policy tool? A case-study of the Amygdaleza Pre-Removal Center, available at: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/05/Policy-brief_the-case-study-of-Amygdaleza-1.pdf;
5. European Union Agency for Fundamental Rights, Detention of third-country nationals in return procedures (2011)
6. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention, 2012
7. UNHCR, *Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol* (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Συμβουλευτική γνωμοδότηση επί της εξωεδαφικής εφαρμογής των υποχρεώσεων περί μη επαναπροώθησης δυνάμει της Σύμβασης του 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων και του σχετικού πρωτοκόλλου του 1967
8. UNHCR observations on the current situation of Asylum in Bulgaria, January 2014
9. Έκθεση της Ομάδας Εργασίας του ΟΗΕ για την Αυθαίρετη κράτηση στην Μάλτα, 2010
10. Έκθεση της *Human Rights Watch* 2010
11. Έκθεση Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης 2011
12. ECRE, Asylum Information Database, Annual Reports 2013

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.refworld.org/>

<http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/reception-conditions/>

<http://www.globaldetentionproject.org>

<http://hudoc.echr.coe.int>

<http://www.icj.org/>

<http://fra.europa.eu/>

http://www.detention-in-europe.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90&Itemid=212

<http://www.biicl.org>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
και Προστασίας του Πολίτη

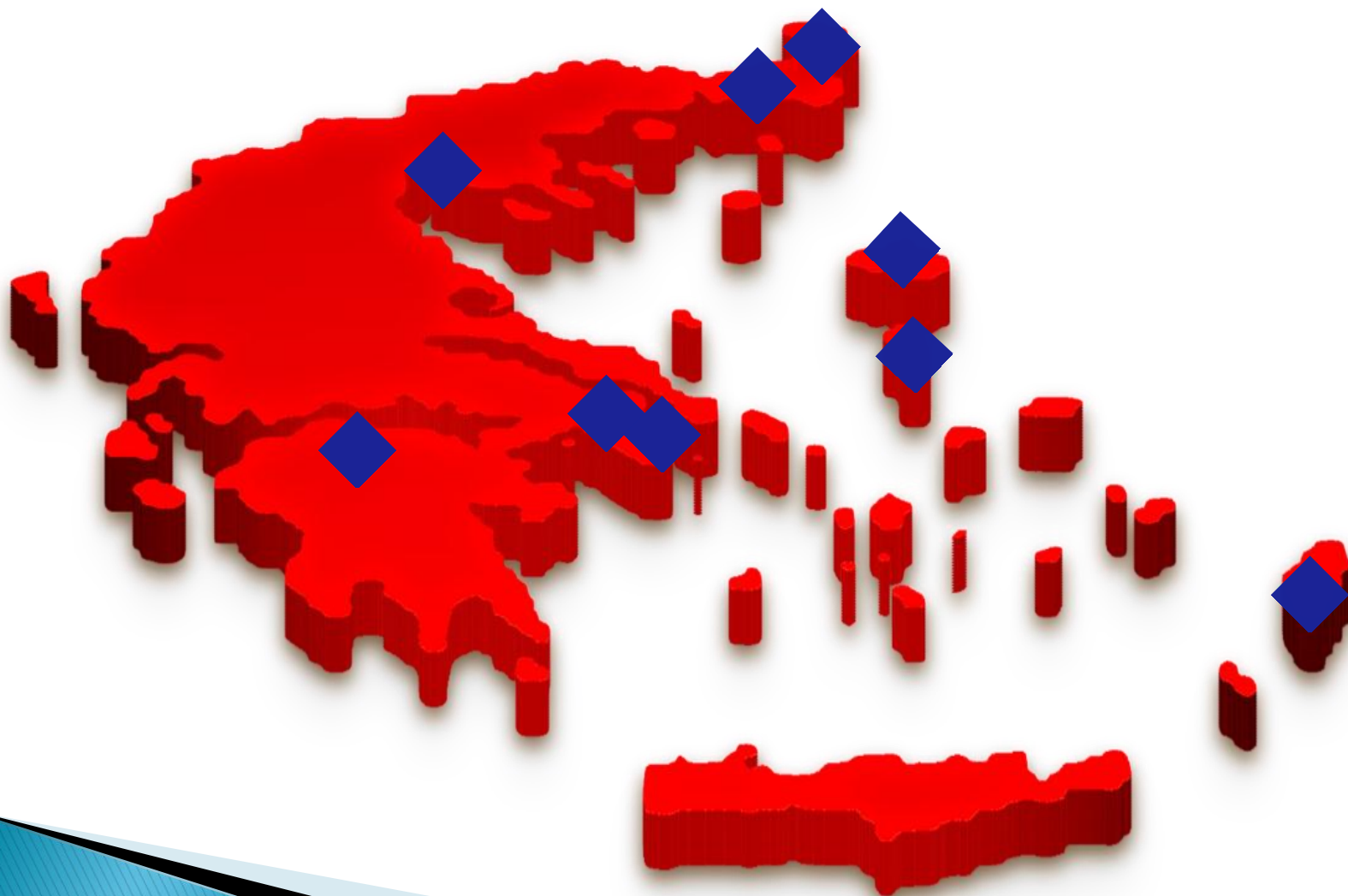
Υπηρεσία Ασύλου

Υπηρεσία Ασύλου

Η Υπηρεσία – Μερικά Στοιχεία

- ▶ Έναρξη καταγραφών στις 7 Ιουνίου 2013
- ▶ Αυτή τη στιγμή λειτουργούν 5 Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και 4 Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου σε διάφορα σημεία της χώρας
 - Περιφερειακό Γραφείο Αττικής
 - Περιφερειακό Γραφείο Νότιου Έβρου
 - Περιφερειακό Γραφείο Βόρειου Έβρου
 - Περιφερειακό Γραφείο Ρόδου (εξυπηρετεί όλα τα Δωδεκάνησα)
 - Περιφερειακό Γραφείο Λέσβου (εξυπηρετεί και τη Χίο)
 - Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Θεσσαλονίκης
 - Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Πάτρας
 - Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Κομοτηνής
 - Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου Αμυγδαλέζας Αττικής

Περιφερειακά Γραφεία και Κλιμάκια Ασύλου ανά την Ελλάδα

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στατιστικά στοιχεία από τη λειτουργία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα, Ιανουάριος 2014 – Αύγουστος 2014)

(Σύνολο αιτήσεων που υποβλήθηκαν στα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου Αττικής, Ν.Έβρου, Β.Έβρου, Λέσβου, Ρόδου, καθώς και στα αυτοτελή κλιμάκια ασύλου Αμυγδαλέζας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Χίου)

Αιτήσεις Χορήγησης Ασύλου		
		%
Άντρες	5119	82,0%
Γυναίκες	1126	18,0%
Σύνολο	6245	100,0%
(Ασυνόδευτοι Ανήλικοι)	311	5,0%

Χώρες Καταγωγής

Αιτούντες Άσυλο	2014								
Χώρες Προέλευσης: 79	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σύνολο
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	117	150	130	125	138	139	182	116	1097
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	126	150	146	181	154	93	144	83	1077
ΑΛΒΑΝΙΑ	70	105	70	63	72	50	34	15	479
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	25	52	48	37	54	49	69	57	391
ΣΥΡΙΑ	57	41	62	67	42	29	42	33	373
ΓΕΩΡΓΙΑ	36	47	47	44	32	35	33	9	283
ΙΡΑΝ	35	27	31	41	40	34	34	14	256
ΝΙΓΗΡΙΑ	44	24	27	28	33	37	27	13	233
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	31	30	23	21	37	31	33	17	223
ΣΟΥΔΑΝ	27	26	21	11	35	44	44	14	222
ΕΡΥΘΡΑΙΑ	30	30	19	28	24	21	18	7	177
ΑΛΓΕΡΙΑ	10	13	9	17	19	25	25	14	132
ΚΑΜΕΡΟΥΝ	0	21	6	17	10	14	29	26	123
ΣΕΝΕΓΑΛΗ	17	18	11	7	16	18	10	6	103
ΙΡΑΚ	11	15	8	13	10	8	20	17	102
Άλλη Χώρα (<100)	122	139	138	141	129	101	136	68	974
ΣΥΝΟΛΟ	758	888	796	841	845	728	880	509	6245

Τοποθεσία Καταγραφής

	2014									
Τοποθεσία Καταγραφής	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σύνολο	%
ΑΤΤΙΚΗ	611	622	528	554	589	516	573	251	4244	68,0%
ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ	14	55	54	45	58	50	61	50	387	6,2%
Β.ΕΒΡΟΣ	34	33	38	34	37	29	45	24	274	4,4%
Ν.ΕΒΡΟΣ	49	59	86	123	68	68	108	89	650	10,4%
ΛΕΣΒΟΣ	5	8	11	9	24	11	14	19	101	1,6%
ΡΟΔΟΣ	37	77	42	34	35	22	33	30	310	5,0%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	8	34	37	42	34	25	32	29	241	3,9%
ΠΑΤΡΑ	0	0	0	0	0	7	10	17	34	0,5%
ΧΙΟΣ	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0,1%
ΣΥΝΟΛΟ	758	888	796	841	845	728	880	509	6245	100,0%

Ποσοστά Αναγνώρισης στον 1^ο Βαθμό

Ολοκληρωμένες Υποθέσεις στον 1 ^ο Βαθμό	
Προσφυγικό Καθεστώς	685
Επικουρική Προστασία	300
Απορριπτικές	2988
Παραιτήσεις-Διακοπές-Απαράδεκτες	1554
Σύνολο	5527

Ποσοστά αναγνώρισης σε 1 ^ο Βαθμό (εξέταση αιτήματος επί της ουσίας)		
Προσφυγικό Καθεστώς	685	17,2%
Επικουρική Προστασία	300	7,6%
Απορριπτικές	2988	75,2%
Σύνολο	3973	100,0%

Αναγνώριση ανά εθνικότητα

Αποφάσεις Α' βαθμού σε ουσία *(Χώρες με περισσότερες από 45 αποφάσεις)	Ποσοστό Αναγνώρισης
Συρία	99,5%
Ερυθραία	79,7%
Σομαλία	66,0%
Αφγανιστάν	61,9%
Αιθιοπία	61,4%
Μπανγκλαντές	3,2%
Πακιστάν	2,2%
Αίγυπτος	2,0%
Αλβανία	0,4%
Γεωργία	0,0%

Άλλα Στοιχεία

Μεταγενέστερα Αιτήματα	1326
Αιτήματα υποβληθέντα από κρατούμενους	1910
Εξερχόμενα αιτήματα κανονισμού “Δουβλίνου”	839
Εισερχόμενα αιτήματα κανονισμού “Δουβλίνου”	44
Ανακλήσεις Προσφυγικού Καθεστώτος ή Επικουρικής Προστασίας	6

Αριθμός Προσφυγών και Ποσοστά Αναγνώρισης στον 2^ο Βαθμό

Προσφυγές	
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	625
ΑΛΒΑΝΙΑ	520
ΓΕΩΡΓΙΑ	251
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	219
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	185
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	165
ΝΙΓΗΡΙΑ	144
ΛΑΪΚΗ ΔΗΜ.ΚΟΝΓΚΟ (ΠΡ.ΖΑΙΡ)	74
ΑΛΓΕΡΙΑ	52
ΚΙΝΑ	47
ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ (<45 Προσφυγές)	563
Σύνολο	2845

Αποφάσεις Β' βαθμού		
Προσφυγικό Καθεστώς	233	12,7%
Επικουρική Προστασία	100	5,5%
Αρνητικές	1495	81,8%
Σύνολο	1828	100,0%

Στατιστικά Στοιχεία για τους Διοικητικούς Κρατούμενους

(Σύνολο αιτήσεων που υποβλήθηκαν στα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου Αττικής, Ν.Έβρου, Β.Έβρου, Λέσβου, Ρόδου, καθώς και στα αυτοτελή κλιμάκια ασύλου Αμυγδαλέζας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Χίου)

Αιτήσεις Χορήγησης Ασύλου - Διοικητικοί Κρατούμενοι		
		%
Άντρες	1709	96,0%
Γυναίκες	72	4,0%
Σύνολο	1781	100,0%
(Ασυνόδευτοι Ανήλικοι)	55	3,1%

Χώρες Καταγωγής Διοικητικών Κρατουμένων Αιτούντων Άσυλο

Διοικητικοί Κρατούμενοι	2014								
Χώρες Προέλευσης: 56	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σύνολο
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	17	29	54	33	71	74	105	61	444
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	36	47	62	101	45	31	64	37	423
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	10	31	31	26	29	28	50	38	243
ΙΡΑΝ	8	13	9	16	11	11	20	8	96
ΑΛΓΕΡΙΑ	2	7	6	5	11	16	16	12	75
ΓΕΩΡΓΙΑ	2	6	10	13	7	6	3	2	49
ΙΡΑΚ	0	4	3	4	5	1	11	12	40
ΝΙΓΗΡΙΑ	1	8	6	7	4	4	6	3	39
ΜΑΡΟΚΟ	1	3	2	5	7	5	10	5	38
ΣΟΥΔΑΝ	1	1	6	5	10	6	5	1	35
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	2	3	7	3	1	5	7	2	30
ΕΡΥΘΡΑΙΑ	3	6	6	5	2	0	1	1	24
ΣΥΡΙΑ	0	3	5	2	0	2	4	5	21
ΙΝΔΙΑ	3	0	4	1	0	5	0	2	15
ΣΟΜΑΛΙΑ	1	6	4	1	1	0	1	1	15
ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ (<15)	12	19	38	31	26	12	40	16	194
ΣΥΝΟΛΟ	99	186	253	258	230	206	343	206	1781

Τοποθεσία Καταγραφής Διοικητικών Κρατούμενων Αιτούντων Άσυλο

	2014- Διοικητικοί Κρατούμενοι									
Τοποθεσία Καταγραφής	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Σύνολο	%
ΑΤΤΙΚΗ	16	40	74	43	46	61	122	37	439	24,6%
ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ	14	55	54	45	58	50	61	50	387	21,7%
Β.ΕΒΡΟΣ	34	33	38	34	37	29	45	24	274	15,4%
Ν.ΕΒΡΟΣ	26	23	47	92	45	30	65	48	376	21,1%
ΛΕΣΒΟΣ	0	2	3	2	9	4	4	1	25	1,4%
ΡΟΔΟΣ	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0,1%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	8	33	37	42	34	25	32	29	240	13,5%
ΠΑΤΡΑ	0	0	0	0	0	7	10	17	34	1,9%
ΧΙΟΣ	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0,2%
ΣΥΝΟΛΟ	99	186	253	258	230	206	343	206	1781	100,0%

Ποσοστά Αναγνώρισης Διοικητικών Κρατουμένων Αιτούντων Άσυλο στον 1^ο Βαθμό

Ολοκληρωμένες Υποθέσεις στον 1 ^ο Βαθμό	
Προσφυγικό Καθεστώς	182
Επικουρική Προστασία	118
Απορριπτικές	599
Παραιτήσεις-Διακοπές-Απαράδεκτες	194
Σύνολο	1093

Ποσοστά αναγνώρισης σε 1 ^ο Βαθμό (εξέταση αιτήματος επί της ουσίας)		
Προσφυγικό Καθεστώς	182	20,2%
Επικουρική Προστασία	118	13,1%
Απορριπτικές	599	66,6%
Σύνολο	899	100,0%

Αναγνώριση ανά Εθνικότητα Διοικητικών Κρατουμένων Αιτούντων Άσυλο

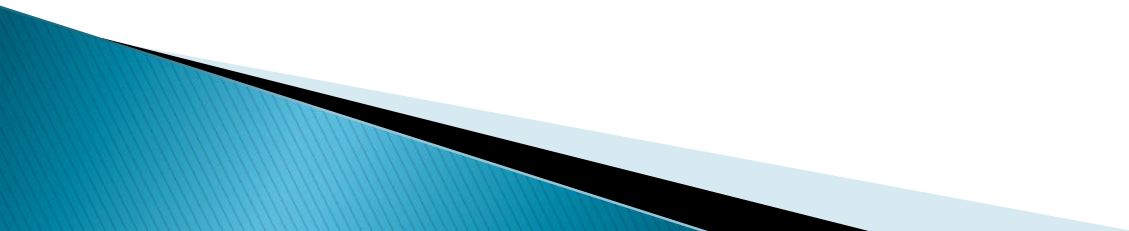
Αποφάσεις Α' βαθμού σε ουσία *(Χώρες με περισσότερες από 7 αποφάσεις)	Ποσοστό Αναγνώρισης
Σομαλία	100,0%
Συρία	87,5%
Ερυθραία	78,9%
Σουδάν	75,0%
Αφγανιστάν	62,3%
Πακιστάν	4,3%
Μπανγκλαντές	3,0%
Γεωργία	0,0%
Ινδία	0,0%
Αλβανία	0,0%

Αριθμός Προσφυγών και Ποσοστά Αναγνώρισης Διοικητικών Κρατούμενων Αιτούντων Άσυλο στον 2^ο Βαθμό

Προσφυγές (Διοικητικοί Κρατούμενοι)	
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	137
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	70
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	64
ΙΡΑΝ	26
ΓΕΩΡΓΙΑ	22
ΑΛΓΕΡΙΑ	20
ΝΙΓΗΡΙΑ	18
ΜΑΡΟΚΟ	12
ΛΑΪΚΗ ΔΗΜ.ΚΟΝΓΚΟ (ΠΡ.ΖΑΙΡ)	9
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	9
Άλλη χώρα (<9 προσφυγές)	81
Σύνολο	468

Αποφάσεις Β' βαθμού (Διοικητικοί Κρατούμενοι)		
Προσφυγικό Καθεστώς	47	19,6%
Επικουρική Προστασία	15	6,3%
Αρνητικές	178	74,2%
Σύνολο	240	100,0%

Ευχαριστώ για την προσοχή
σας

Υποχρεώσεις κατά την κράτηση Υπηκόων Τρίτων Χωρών

Όροι Κράτησης

Κράτηση σε αστυνομικά τμήματα και άλλους χώρους παντελώς ακαταλλήλους.

Κράτηση σε ειδικούς χώρους για τους υπό απεμάκρυνση υπηκόους τρίτων χωρών.

Συνθήκες κράτησης

~~Συνωστισμός κρατουμένων~~

~~Μικτή κράτηση~~

Διαδικαστικές (ενδεικτικά)

- νομική βοήθεια
- ενημέρωση για νομικό καθεστώς και περαιτέρω διοικητική μεταχείριση
- κοινωνικο-ψυχολογική στήριξη
- Επαφή και επικοινωνία με τον εξωτερικό κόσμο

εγγυήσεις

Υλικές συνθήκες (ενδεικτικά)

- Προσυλισμός
- Σίτιση
- Συνθήκες υγιεινής
- Προσωπικός χώρος (4 τ.μ./κρατούμενου)
- Είδη πρώτης ανάγκης
- Θέρμανση/ψύξη-ζεστό νερό
- Ειδικοί χώροι για δραστηριότητες
- Υπηρεσίες καθαρισμού